

เปิดคำพิพากษา
ในสถานการณ์
ฉุกเฉิน

สารบัญ

ชื่อหนังสือ เปิดคำพิพากษาในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ข้อมูลบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ISBN 978-616-90936-2-6

พิมพ์ครั้งที่ 1 : ธันวาคม 2554
จำนวนหน้า :
จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม
ราคา : 100 บาท
ปกและรูปเล่ม : สุกัญญา พรหมทรัพย์ <http://khunnaipui.multiply.com>
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์เดือนตุลา
เลขที่ 204-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 (กวีเหวียนระวี)
ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 02-9967392-4 โทรสาร 02-9967395
บรรณาธิการ : นางสาวพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ
นางสาวสมสกุล ศรีเมธีกุล
นายปรีดา นาคผิว
นางสาวภาวิณี ชุมศรี
สนับสนุนและจัดพิมพ์โดย : มูลนิธิผสานวัฒนธรรม
111 ซอยสีหิชน ถนนสุทธิสารวินิจฉัย สามเสนนอก
ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320
โทรศัพท์ 02-6934939, 02-6934831 โทรสาร 02-2753954
Website: www.crcf.or.th E-mail: crcf.justice@gmail.com

คำพิพากษา/คำสั่ง

กรณีตากใบ	1
คำสั่งศาลจังหวัดสงขลาคดีไต่สวนชั้นอุทธรณ์คดี	
กรณีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ตากใบ	16
กรณีซ้อมทรมานอิหม่ามยะมา กาเซ็ง	1
๑.) คำสั่งคดีชั้นอุทธรณ์คดี ศาลจังหวัดนราธิวาส	9
๒.) รายงานกระบวนการพิจารณาคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหาย ศาลแพ่ง	2
๓.) คำพิพากษาชั้นไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญา ศาลจังหวัดนราธิวาส	10
๔.) คำพิพากษาชั้นไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญา ศาลอุทธรณ์ภาค ๙	11
กรณีนายมะยาเต็ง มะรานอ	1
คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ในคดีอาญา นายมะยาเต็ง มะรานอ	4
กรณีนายอัสฮารี สะมาแอ	1
คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ในคดีอาญา นายอัสฮารี สะมาแอ	4
กรณีคัดค้านการขยายระยะเวลาการควบคุมตัวตามพรก.ฉุกเฉินฯ	1
รายงานกระบวนการพิจารณาคดี ศาลจังหวัดปัตตานี	
กรณีคัดค้านการขยายระยะเวลา ควบคุมตัวตาม พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ	5

บทความ

จะไปศาลไหนระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลปกครอง?

สุรศิษฐ์ เหลืองอรัญญา

กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทย:

ไม่เท่าทันปัญหาการซ่อมทรามและการอุ้มหาย

ปรีดา นาคผิว

การไต่สวนการตายในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้

สมสกุล ศรีเมธีกุล

ข้าฯ แต่ศาลที่เคารพ ผมขอคัดค้าน พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ

พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ

หลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์กับกระบวนการยุติธรรมในภาคใต้

อนุกุล อาแวปู่เตะ

ผู้ต้องหากับมาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ.ความมั่นคงฯ

อับดุลเลาะห์ หะยีอาบู

กลุ่มด้วยใจกับงานยุติธรรมนำสันติสุข

ในเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา

อัญชนา ทิมมิหะนะ

บทนำ

คดี ยุทธศาสตร์ (Strategic litigation) เป็นยุทธวิธีของงานด้านกฎหมาย เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยกลุ่มทนายความสิทธิมนุษยชน มีความคิดที่จะนำคดีตัวอย่างบางคดีมาฟ้องร้องต่อศาลเพื่อนำไปมาสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบยุติธรรม และสร้างการเปลี่ยนแปลงในวงกว้างต่อสังคม โดยในที่นี้หมายความว่าเรายังออกแบบสังคมที่กระบวนการยุติธรรมหรือระบบตุลาการยังเป็นที่ยั่งยืนที่สุดท้าย การรณรงค์ที่นำไปพร้อมๆ กับการทำคดีในชั้นศาล ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกหลายประการ เช่น การปรับเปลี่ยนระเบียบการให้เข้าเยี่ยมผู้ถูกกักตามอำนาจกฏอัยการศึกในช่วงเหตุการณ์กรณีการเสียชีวิตของนายยะผา กาเซ็ง จำนวนเรื่องร้องเรียนกรณีการทรมานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้น การเรียกร้องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว เป็นต้น ผลลัพธ์ของการทำงานคดียุทธศาสตร์ก็ไม่อาจเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จทุกกรณี กรณีคำสั่งไต่สวนการตายคดีตากใบ กลายเป็นประเด็นที่ตอกย้ำถึงความไม่สมบูรณ์ของการแสวงหาความจริงในขั้นตอนการไต่สวนการตาย จนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนและผู้ให้ความสนใจต่อความเป็นธรรมต่อกรณีสะเทือนขวัญทั่วโลกที่คำสั่งของศาลกล่าวแต่ว่าสาเหตุการตายเกิดจากการขาดอากาศหายใจ เป็นต้น

ทางมูลนิธิผสานวัฒนธรรมได้นำกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาพิจารณา คัดเลือกและฟ้องคดีต่อศาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้และในกรุงเทพฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบกระบวนการยุติธรรมและนำมาซึ่ง การเยียวยาด้านความยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่งให้กับผู้ได้รับผลกระทบ โดยมุ่งหวังว่าผลลัพธ์ในทางคดีจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบและทัศนคติของ บุคคลกรส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ที่อาจมีส่วนในการกระทำการละเมิดและในส่วนบุคคล กรด้านกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาลและสื่อมวลชน การทำงานของนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์ฉุกเฉินและในพื้นที่ที่มีความ ชัดแย้งทางความคิดไม่ใช่เป็นสิ่งที่ง่ายนัก หลายคดีเป็นเรื่องการทำงานกับ ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวทั้งก่อนจะฟ้องคดี ระหว่างการดำเนินคดี และหมายรวมถึง ความปลอดภัยของผู้เสียหายที่ตกเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พยาน และญาติ ของผู้เสียหาย รวมทั้งการพยายามหลักการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมาใช้ นำเสนอแนวทางในการเขียนคำฟ้อง คำอุทธรณ์และการนำเสนอพยานในชั้นศาลนั้น ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าประสบผลสำเร็จ ผลลัพธ์และความสำเร็จของคดียุทธศาสตร์ อาจจะยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ในระยะเวลาอันใกล้ บางคดียังคงต้องรอการเข้าสู่ การพิจารณาคดีของศาลสูง หรือศาลที่เกี่ยวข้องเช่นศาลทหาร เป็นต้น

หนังสือเริ่มนี้มีความมุ่งหวังที่จะเปิดเผยคำพิพากษาในคดีสำคัญที่เกิดขึ้นใน ห้วงที่ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ยังคงครุกรุ่น ไปด้วยควันไฟ เสียงระเบิด และเสียงปืน ความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งทรัพยากรบุคคลที่ทุ่มเท ลงไปจำนวนมากมายเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน ดูเหมือนว่า ยังหาทางออกไม่เจอ ศาลหรือระบบตุลาการเป็นที่พึ่งสุดท้ายแต่ท่ามกลางสถานการณ์ ฉุกเฉินที่มีบริบทแห่งความมั่นคงเป็นฉากบางๆ กัน ระหว่างความจริงหลายๆ ชุด บทบาทของนักกฎหมายและความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการจึงเป็นบทบาทที่สำคัญ ยิ่งที่จะนำความจริงทั้งหลายให้ปรากฏอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยุติธรรม ที่เป็นต้นตอสำคัญของปัญหาความขัดแย้งที่นำมาสู่ความรุนแรงทางอาวุธที่เกิดขึ้น

คำพิพากษาที่เปิดเผยและบทความของนักกฎหมายในเชิงวิเคราะห์ในหนังสือเล่มนี้ เป็นวิวาทะต่อกันและกันที่จะช่วยเผยแพร่ให้สาธารณะชนให้ความสนใจกับงาน ด้านกฎหมายและนิติศาสตร์ในสถานการณ์ความขัดแย้งชัดเจนขึ้น ด้วยความหวัง ว่าบทบาทของนักกฎหมายที่ยึดมั่นต่อคุณธรรมและจรรยาบรรณของตนและ ความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และแปรเปลี่ยนเป็นสันติภาพที่ปราศจากความอยุติธรรมได้อย่างไร

คณะผู้จัดพิมพ์
มูลนิธิผสานวัฒนธรรม

กรณีตากใบ

เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ มีประชาชนจำนวนประมาณหนึ่งพันคน ชุมนุมที่บริเวณหน้าสถานีตำรวจภูธรตากใบ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ตรวจความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) จำนวน ๖ คน ที่ถูกตำรวจจับกุมดำเนินคดีในข้อหาความผิดฐานแจ้งความเท็จ ยักยอกทรัพย์สิน เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมและควบคุมตัวผู้ชุมนุมไปที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยให้ผู้ชุมนุมนอนคว่ำหน้าซ้อนกันเป็นประมาณ ๓-๕ ชั้น บนรถบรรทุกของทหาร จนเป็นเหตุให้ผู้ชุมนุมเสียชีวิตในระหว่างการขนย้ายจำนวน ๗๘ คน และบาดเจ็บอีกจำนวนมาก

คดีชั้นสูตรพลิกศพ หรือไต่สวนการตาย

เนื่องจากผู้ถูกควบคุมตัวทั้ง ๗๘ คน เสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ให้พนักงานอัยการทำคำร้องยื่นต่อศาลเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย พนักงานอัยการจังหวัดปัตตานีจึงได้ยื่น

คำร้องต่อศาลจังหวัดปัตตานีเพื่อไต่สวนการตาย โดยญาติผู้เสียชีวิตทั้ง ๗๘ คน ได้ยื่นคำร้องขอเป็นผู้ร้องคัดค้าน เพื่อนำซักถามพยานของพนักงานอัยการและนำพยานหลักฐานอื่นเสนอต่อศาลด้วย ต่อมาศาลได้มีคำสั่งโอนคดีไปไต่สวนที่ศาลจังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นคดีที่อยู่ในเขตที่มีการก่อเหตุความไม่สงบอยู่เสมอ ต่อมาวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ศาลจังหวัดสงขลาได้มีคำสั่งว่าผู้ตายทั้ง ๗๘ คน ตายเพราะขาดอากาศหายใจ ในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่

(๓๑)

คำสั่ง

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขดำที่ ช.๑๖/๒๕๕๘

คดีหมายเลขแดงที่ ช.๘/๒๕๕๒

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลจังหวัดสงขลา

วันที่ ๒๙ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

ความแพ่ง

พนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี

ผู้ร้อง

ระหว่าง

นางสีดีรอกายะ สาแล๊ะ ที่ ๑ นางมือแยะ บินเปาะและ ที่ ๒ นายหามะ มามะกุดง ที่ ๓ นางกือลือซง นอหะมะ ที่ ๔ นางเจ๊ะฮามีเยะ นอหะมะ ที่ ๕ นางสาวลาตีปะ มุดอ ที่ ๖ นางสาววาตี สู ที่ ๗ นางฮาสิเมาะ ดอเลาะ ที่ ๘ นายอาลี เจ๊ะเงาะ ที่ ๙ นางแวซิติ แวดอเลาะ ที่ ๑๐ นายมุซอ มะโซ๊ะ ที่ ๑๑ นางซาลีเยะ มามะ ที่ ๑๒ นางสาวฮานิง ดางิง ที่ ๑๓ นายมุซอ นิจี ที่ ๑๔ นางโมรียานิง มะแซ ที่ ๑๕ นางตีเมาะ หะมะ ที่ ๑๖ นางสะอูเคาะ อีแต ที่ ๑๗ นายมะรุเด็ง ยูมะไซ ที่ ๑๘ นายมะรือเอี่ยม อาแว ที่ ๑๙ นายอาซีแซ สะติ ที่ ๒๐ นางรุฮานี ยูโซะ ที่ ๒๑ นางมาร์ห์ คุปูเซาะ มามะ ที่ ๒๒ นายเจ๊ะนะ สะรี ที่ ๒๓ นายสุรียา คาเดร์ ที่ ๒๔ นายรอฮิม สะมะแอ ที่ ๒๕ นายมาหะมะ บินอาแว ที่ ๒๖ นายยาลาลูดีติน สามี๊ ที่ ๒๗ นางเจ๊ะสะปีเยาะ เจเตะ ที่ ๒๘ นางลีสะห์ อาแว ที่ ๒๙ นายมะอือซอ อารัง ที่ ๓๐ นางสปีเยาะ กาบากอ ที่ ๓๑ นางมือแยะ สามะ ที่ ๓๒ นายอิบบราเฮง

อำเภาะ ที่ ๓๓ นางสาวนาบีบี มามะ ที่ ๓๔ นายสาแล๊ะ มามะ ที่ ๓๕ นางแอสาะ สนิ ที่ ๓๖ นายสามะแอ แมแล ที่ ๓๗ นางพาริดาห์

โต๊ะแล ที่ ๓๘ นางมัสตะ เจะอูมา ที่ ๓๙ นางเจ๊ะแอสาะ ปือซา ที่ ๔๐ นายดอเลาะ อูมา ที่ ๔๑ นางซารีม่า ยูโซ๊ะ ที่ ๔๒ นายมุดอ มะแซ ที่ ๔๓ นางนูริฮะ ลาเต๊ะ ที่ ๔๔ นายยะ โกะ๊ะ เจ๊ะแว ที่ ๔๕ นายมูหามะ บุกู ที่ ๔๖ นางอัสเิด๊ะ มามะ ที่ ๔๗ นางตีเม๊าะ กาบา กอ ที่ ๔๘ นายดีอราแม ติมะซา ที่ ๔๙ นางสาวริฮะ มัยเซ่ง ที่ ๕๐ นายดอแม เจ๊ะโซ๊ะ ที่ ๕๑ นางสาว รอฟิสะ มะดูแก ที่ ๕๒ นายหะมิ สาเมาะ ที่ ๕๓ นางเจ๊ะรียนะ บากา ที่ ๕๔ นางแมะ วานี ที่ ๕๕ นางสาวีฬะ มะรอมแมโน ที่ ๕๖ นายอูเซ็ง ลาเต๊ะ ที่ ๕๗ นางรอมละ ยะโก๊ะ ที่ ๕๘ นายมุดอ กาเซ็ง ที่ ๕๙ นายซากาเรีย สือนิ ที่ ๖๐ นางสาวรุสนิดา อูเซ็ง ที่ ๖๑

ผู้ร้องชักถาม

นายมาหามะ เล้าะบากอ ที่ ๑ นายมูฮำหมัด โซ๊ะ ที่ ๒ นายฮารูมิง มามะคูตง ที่ ๓ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๔ นายอิหร่าน บินสะกรี หรืออิหซาน บินสะกรี ที่ ๕ นายบุกูรี สาเมาะ ที่ ๖ นายการียะ หะยิมะ ที่ ๗ นายสะมะแอ หรืออิสมะแอ มุดอ ที่ ๘ ชายไม่ทราบ ชื่อ ที่ ๙ นายเจ๊ะสามูติง แกมะ ที่ ๑๐ นายออรัง สุ ที่ ๑๑ นายรอนิง สุหลง ที่ ๑๒ นายอิตเรส อูเซ็ง ที่ ๑๓ นายอับดุลรอนิง หรือ อับดุลเนาะนิง สวานี ที่ ๑๔ นายรุสตี เจ๊ะเงาะ ที่ ๑๕ นายมะหะมะหรือมาหะมะ สะมะแอ ที่ ๑๖ นายซาซุเต็นหรือซำซุเต็น มะโซ๊ะ ที่ ๑๗ นายมะรือหิง มากะ ที่ ๑๘ นายมือลี อาแวกือจิ ที่ ๑๙ นายกิมพลีหรือกิพลีหรือกิบพลี มานะ ที่ ๒๐ นายมะหาคี นิจีะ ที่ ๒๑ นายมะ อูเซ็ง ที่ ๒๒ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๒๓ ชาย

ไม่ทราบชื่อ ที่ ๒๔ นายอิตเร๊ะหรืออิเร๊ะ อาแว ที่ ๒๕ นายมาหามะ เพาซันบุละ ที่ ๒๖ นายมูฮามะซอเรหรือมูฮำมะซอเร มัยเซ็ง ที่ ๒๗ นายแหวะเล็ง วาเต็ง ที่ ๒๘ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๒๙ นายสุทธิ ยูมะโซ ที่ ๓๐ นายอาตุราหรือ อาตุฮา อาแว ที่ ๓๑ นายมะรอนิง สาแล๊ะสลือ ที่ ๓๒ นายมามาสกรี ลาเต๊ะ ที่ ๓๓ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๓๔ นายแอมซอละห์ อาแว ที่ ๓๕ นายยา อาลี ที่ ๓๖ นายรอยมี ดือระ ที่ ๓๗ นายอาหามะ สะรี ที่ ๓๘ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๓๙ นายอูสมัน กาเดร์หรือคาเดร์ ที่ ๔๐ นายฮาแซหรือฮาแซ สะมะแอ ที่ ๔๑ นายมะกอเซ็ง ดอเลาะห์ ที่ ๔๒ นายอารี อาแว ที่ ๔๓ นายรอซี สาแม ที่ ๔๔ นายซัมรี อาแวบาโง ที่ ๔๕ นายดอโรหะ แวแว ที่ ๔๖ นายอัมรัน อารัง ที่ ๔๗ นายอิบรอเฮม สือมาแอ ที่ ๔๘ นายฮารงค์ ปะดอมะ ที่ ๔๙ นายนาซือรี อิบรอเอ็ง ที่ ๕๐ นายรอยยะ มามะ ที่ ๕๑ นายมะกือตา มามะ ที่ ๕๒ ชาย ไม่ทราบชื่อ ที่ ๕๓ นายมะอูเซ็ง สือนิ ที่ ๕๔ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๕๕ นายนิเพาซี แมแล ที่ ๕๖ นายสาโรจน์ โต๊ะเล ที่ ๕๗ เด็กชายมูหาหมัดสิบรีหรือมู หาหมัดสิบรี อาบูดาดีหรืออาบูดาดี ที่ ๕๘ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๕๙ นายอับดุลการิม เจ๊ะ หะ ที่ ๖๐ นายอาบูการ์ กาเซ็ง ที่ ๖๑ นายสุรเซษฐ์ ลาเต๊ะ ที่ ๖๒ นายมามะสอและ อูมา ที่ ๖๓ นายบาสรี สือนิ ที่ ๖๔ นายซาบูติง ยูโซ๊ะ ที่ ๖๕ นายรอปีตี มะแซ ที่ ๖๖ นายรอฮือมัย สาและ ที่ ๖๗ นายอาเต๊ะอาแว เจ๊ะแว ที่ ๖๘ นายกามารูเต็ง บุตุหรือบุกู ที่ ๖๙ นายอาเซ็ง อาแว ที่ ๗๐ นายอาบีตี กาบากอ ที่ ๗๑ นายอับดุล อาอี ยาซิง ที่ ๗๒ นายอับดุลรอฮะ ติมะซา ที่ ๗๓ นายอับดุลฮาดี อูเซ็ง ที่ ๗๔ ชายไม่ทราบชื่อ ที่ ๗๕ นายมะหะหมัดอาบี เจ๊ะโซ๊ะ ที่ ๗๖ นายอับดุลรอฮิม ลีเมาะ ที่ ๗๗ นายหารน อาแว ที่ ๗๘

ผู้ตาย

เรื่อง ชั้นสุตรพลิกศพ

คดีนี้พนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี ยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ เวลากลางวัน นายมาหามะ เล้าะบากอ กับพวกรวมเจ็ดสิบแปดคนได้ถึงแก่ความตาย ในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เหตุเกิดที่ตำบล บ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ขอศาลได้โปรดทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่า ผู้ตายทั้งหมดเป็นใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

ศาลประกาศนัดไต่สวนตามระเบียบแล้ว นางสาวศรีธรรมาภรณ์ สามี และ ภริยานายมาหามะ เล้าะบากอ ผู้ตายที่ ๑ นางสาวมือแย้ บินเปาะและ มารดานายมูฮำหมัด โช๊ะ ผู้ตายที่ ๒ นายหามะ มามะกูตง บิดานายฮารูมิง มามะกูตง ผู้ตายที่ ๓ นางกือลือซิง นอหะมะ ยายนายอิหร่าน บินสะกรี หรืออิหซาน บินสะกรี ผู้ตายที่ ๕ นางเจ๊ะฮามีเยะ มารดานายการียะ หะยี มะ ผู้ตายที่ ๗ นางสาวลาตีปะ มูดอ บุตรนายสะมะแอหรืออิสมะแอ มูดอ ผู้ตายที่ ๘ นางสาววาตี สุบูรอรัง บุตรนายอารัง สู ผู้ตายที่ ๑๑ นางสาวลีมาะ ดอเลาะ มารดานายอิเดรส อุเซ็ง ผู้ตายที่ ๑๓ นายอาลี เจ๊ะเงาะ บิดานายรุสดี เจ๊ะเงาะ ผู้ตายที่ ๑๕ นางสาวเชดีตี

แหวดอเลาะ ภริยานายมะหะมะหรือมาหะมะ สะมะแอ ผู้ตายที่ ๑๖ นายมูซอ มะโช๊ะ บิดานายซาซุเต็นหรือซาซุเต็น มะโช๊ะ ผู้ตายที่ ๑๗ นางสาวลีสะ มามะ ภริยานายมือลี อาแวกือจิ ผู้ตายที่ ๑๙ นางสาวฮานิง ดาจิง พี่นายกิมพลีหรือกิลีหรือกิบพลี มานะ ผู้ตายที่ ๒๐ นายมู ซอ นิจ๊ะ บิดานายมะหาดี นิจ๊ะ ผู้ตายที่ ๒๑ นางโมรียานิง มะแซ ภริยานายอิเดระหรืออิเระ อาแว ผู้ตายที่ ๒๕ นางตีเม้าะหะมะ มารดานายมูฮามะซอหรือมูฮำมะซอ เร มียเซ็ง ผู้ตาย ที่ ๒๗ นางสาวอุเตาะ อีแต มารดานายแหวหะเล็ง วา เต็ง ผู้ตายที่ ๒๘ นายมะรุเต็ง ยูมะโซ พี่นายสุทธิ ยูมะโซ ผู้ตายที่ ๓๐ นายมะรอเฮ็ม อาแว บิดาของนายอาตุราหรืออาตุฮา อาแว ผู้ตายที่ ๓๑ นายอาชีแซ สะติ ญาตินายแอมซอละห์ อาแว ผู้ตายที่ ๓๕ นางรุฮานี

ยูโชะ ภริยานายอา อาลี ผู้ตายที่ ๓๖ นางมาห์ปูเซาะ มามะ ภริยานายรอฮีมี ตือระ ผู้ตายที่ ๓๗ นายเจ๊ะนะ สะรี บิดานายอาหามะ สะรี ผู้ตายที่ ๓๘ นายสุรียา คาเดร์ บิดานายอุสมัน กาเดร์หรือคาเดร์ ผู้ตายที่ ๔๐ นายรอฮิม สะมะแอ พี่ชาย นายฮาแซหรืออาแซ สะมะแอ ผู้ตายที่ ๔๑ นายมาหะมะ บินอาแว บิดานายอารี อาแว ผู้ตายที่ ๔๓ นายยาลาลุดดีน สาแม พี่นายรอฮี สาแม ผู้ตายที่ ๔๔ นางเจ๊ะสะปีเยาะ เจตะ มารดานายซัมีรี แอแววาโง ผู้ตายที่ ๔๕ นางลีสะห์ อาแว ภริยานายดอระหะ แวแว ผู้ตายที่ ๔๖ นายมะอือซอ อารัง บิดานายอัมรัน อารัง ผู้ตายที่ ๔๗ นางสาวปีเยาะ กาบากอ มารดานายอิบรอเฮม สือมาแอ ผู้ตายที่ ๔๘ นางสาวมือแย้ สามะ มารดานายฮารังค์ ปะดอมะ ผู้ตายที่ ๔๙ นายอิบบราเฮง อาเซาะ บุตรนายนาซือรี อิบบรอเอ็ง ผู้ตายที่ ๕๐ นางสาวนาบีบี มามะ บุตรนายรอเยะ มามะ ผู้ตายที่ ๕๑ นายสาเลาะ มามา บิดานายมะกือตา มามะ ผู้ตายที่ ๕๒ นางแอสะสะ สนิ มารดา นายมะอูเซ็ง สือนิ ผู้ตายที่ ๕๔ นายสามะแอ แมแล บิดานายนิพาชี แมแล ผู้ตายที่ ๕๖ นางพาริดาห์ โต๊ะเล มาดารนายสาโรจน์ โต๊ะเล ผู้ตายที่ ๕๗ นางมัสตะ เจะอูมา มารดาเด็ก ชายมูหาหมัดสิบรีหรือมูหาหมัดสับรี อาบูดาดีหรืออาบูดาดี ผู้ตายที่ ๕๘ นายมูดอ กาเซ็ง บิดานายอาบูการ์ กาเซ็ง ผู้ตายที่ ๖๑ นางเจ๊ะแอสะ สะ ปือซา มารดานายสุรเชษฐ์ ลาเต๊ะ ผู้ตายที่ ๖๒ นายดอเลาะ อูมา บิดานายมามะสอและ อูมา ผู้ตายที่ ๖๓ นางสาวรีมา ยูโชะ พี่นายซาบูดิง ยูโชะ ผู้ตายที่ ๖๕ นายมูดอ มะแซ บิดานายรอปีตี มะแซ ผู้ตายที่ ๖๖ นางนูริสะ ลาเต๊ะ ภริยานายรอฮีไม่ยี่ สาแล และ ผู้ตายที่ ๖๗ นายยะโก๊ะ เจ๊ะแหว บิดานายอาเต๊ะอาแว เจ๊ะแหว ผู้ตายที่ ๖๘ นายมูหามะ บุกู บิดานายกามารูเต็ง บุกูหรือบุกู ผู้ตายที่ ๖๙ นางอาลีเต๊ะ มามะ ภริยานายอาเซ็ง อาแว ผู้ตายที่ ๗๐ นางตีเม้าะ กาบากอ มารดานายอาปีตี กาบากอ ผู้ตายที่ ๗๑ นายดีอูราแม มะตีซา บิดานายอับดุลรอฮ๊ะ ตีมะซา ผู้ตายที่ ๗๓ นางสาวสะรีสะ มัยเซ็ง มารดานายอับดุลฮาดี อุเซ็ง ผู้ตายที่ ๗๔ นายดอแม เจ๊ะโชะ บิดานายมะหะหมัดอาบี เจ๊ะโชะ ผู้ตายที่ ๗๖ นางสาวรอฟีสะ มะตุแก ภริยานายหารน อาแว ผู้ตายที่ ๗๘ นายหะมิ สาเมาะ

บิดานายบุกริ สาเมาะ ผู้ตายที่ ๖ นางเจ๊ะรายนะ บากา มารดานายเจ๊ะสามูติง
แกมะ ผู้ตายที่ ๑๐ นางแมะ วานิ ภริยานายมะรอลิง มากะ ผู้ตายที่ ๑๘ นางสาวรีพีะ
มะรอมแมโน ภริยานายมะ อูเซ็ง ผู้ตายที่ ๒๒ นายอูเซ็ง ลาเต๊ะ บิดานายมาสาสุกรี
ลาเต๊ะ ผู้ตายที่ ๓๓ นางรอมละ ยาโก๊ะ มารดานายอับดุลการิม เจะหะ ผู้ตายที่ ๖๐
นายชาการิยา สือนิ ญาตินายบาสรี สือนิ ผู้ตายที่ ๖๔ นางสาวรูสนีดา อูเซ็ง ญาติ
นายอับดุลอายี ยาซิง ผู้ตายที่ ๗๒ ยืนคำร้องขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการ
นำสืบและขอให้นำพยานเข้าสืบ ศาลมีคำสั่งอนุญาต และเรียกว่าผู้ร้องซักถามที่ ๑
ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ ที่ ๗ ที่ ๘ ที่ ๙ ที่ ๑๐ ที่ ๑๑ ที่ ๑๒ ที่ ๑๓ ที่ ๑๔ ที่ ๑๕
ที่ ๑๖ ที่ ๑๗ ที่ ๑๘ ที่ ๑๙ ที่ ๒๐ ที่ ๒๑ ที่ ๒๒ ที่ ๒๓ ที่ ๒๔ ที่ ๒๕ ที่ ๒๖ ที่ ๒๗
ที่ ๒๘ ที่ ๒๙ ที่ ๓๐ ที่ ๓๑ ที่ ๓๒ ที่ ๓๓ ที่ ๓๔ ที่ ๓๕ ที่ ๓๖ ที่ ๓๗ ที่ ๓๘ ที่ ๓๙
ที่ ๔๐ ที่ ๔๑ ที่ ๔๒ ที่ ๔๓ ที่ ๔๔ ที่ ๔๕ ที่ ๔๖ ที่ ๔๗ ที่ ๔๘ ที่ ๔๙ ที่ ๕๐ ที่ ๕๑
ที่ ๕๒ ที่ ๕๓ ที่ ๕๔ ที่ ๕๕ ที่ ๕๖ ที่ ๕๗ ที่ ๕๘ ที่ ๕๙ ที่ ๖๐ และที่ ๖๑

ระหว่างการพิจารณาผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ประธานศาลฎีกาโอนคดีไปยัง
ศาลอาญาหรือศาลภายในเขตกรุงเทพมหานคร ประธานศาลฎีกามีคำสั่งให้โอนคดี
ไปยังศาลจังหวัดสงขลา

ทางใต้สวนผู้ร้องนำสืบว่า เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ เวลาประมาณ
๘ นาฬิกา มีประชาชนกว่าหนึ่งพันคนไปชุมนุมเรียกเรื่องที่หน้าสถานีตำรวจภูธร
ตากใบ อำเภอตาก ใบ จังหวัดนราธิวาส เรียกร้องให้ทางราชการปล่อยตัวนายกามา
อาลี กับพวกรวม ๖ คน ซึ่งเป็นชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านที่ถูกเจ้าพนักงาน
ตำรวจจับกุมดำเนินคดีในข้อหาความผิด ฐานแจ้งความเท็จ ยักยอกทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่
ที่เกี่ยวข้องนำโดยพลเอกพิศาล วัฒนวงษ์คีรี แม่ ทักษภาคที่ ๔ กับพลตำรวจโทมาโนช
ไกรวงศ์ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๙ และนายนิพนธ์ นราพิทักษ์กุล ปลัดจังหวัด
นราธิวาส ร่วมกันเจรจาชี้แจงกับกลุ่มผู้ชุมนุมว่าจะดำเนินการยื่นคำ ร้องขอ
ปล่อยตัวชั่วคราวนายกามา กับพวกดังกล่าว พร้อมกับให้ผู้นำศาสนา บิดามารดา
นายกามา กับพวกชี้แจงกับกลุ่มผู้ชุมนุมขอให้สลายการชุมนุม แต่กลุ่ม

ผู้ร่วมชุมนุมไม่ยินยอมกลับหอ ร้องขับไล่และพยายามผลักแวงเหล็กกันบุกเข้าไปใน
สถานีตำรวจภูธรตากใบ พลเอกพิศาลอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการ
ศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ มีคำสั่งให้สลายการชุมนุมและควบคุม ตัวผู้ร่วมชุมนุมชายนำขึ้น
รถยนต์บรรทุกทหารไปควบคุมที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก
จังหวัดปัตตานี เป็นเหตุให้ผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดคนถึงแก่ความตาย แพทย์ทำ
การตรวจชันสูตรพลิกศพแล้วพบว่าผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดถึงแก่ความตายด้วยสาเหตุ
ขาดอากาศหายใจ

ผู้ร้องซักถามที่ ๔, ๕, ๖, ๑๐, ๒๗, ๒๘, ๓๓, ๓๔, ๔๙, ๕๖ และ ๕๗
นำสืบในทำนองเดียวกันว่า การสลายการชุมนุมและควบคุมผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปด
และผู้ร่วมชุมนุมเดินทาง ไปค่ายอิงคยุทธบริหารไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการ
ที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ในการสลายการชุมนุมและควบคุมผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปด
จนเป็นเหตุให้ผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดถึงแก่ความตาย

ศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้ว่า
ในวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุตามคำร้อง มีประชาชนกว่าหนึ่งพันคนมาชุมนุม
เรียกร้องให้ปล่อยตัว นายกามา อาลี กับพวก ๖ คน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
ซึ่งจับกุมดำเนินคดีในข้อหาความผิดฐานแจ้งความเท็จ ยักยอกทรัพย์สิน ที่หน้าสถานี
ตำรวจภูธรตากใบ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

แต่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งแก่กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมว่าทางราชการไม่อาจปฏิบัติ
ตามข้อเรียกร้องของ กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมได้ เนื่องจากนายกามา กับพวกถูกควบคุม
อยู่ที่เรือนจำจังหวัดนราธิวาส ผู้ร่วมชุมนุมบางคนขว้างปาสิ่งของและผลักดัน
แวงเหล็กกันเพื่อพยายามเข้าไปในสถานีตำรวจภูธร ตากใบ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
เจ้าพนักงานตำรวจ และข้าราชการฝ่ายปกครองประชุมร่วมกัน แล้วมีความเห็นว่า
ควรสลายการชุมนุม พลเอกพิศาลจึงมีคำสั่งให้สลายการชุมนุม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
ดำเนินการสลายการชุมนุมแล้วควบคุมผู้ร่วมชุมนุมรวมทั้งผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปด
ไปที่ค่าย อิงคยุทธบริหารโดยใช้รถยนต์บรรทุกทหารเป็นพาหนะ เมื่อถึงค่าย

อึ้งคยุทธบริหารขณะที่น่า ผู้ร่วมชุมนุมลงจากรถยนต์บรรทุกทหารพบว่าผู้ตาย ทั้งเจ็ดสิบแปดถึงแก่ความตาย ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่ามีผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ร้องมีพลเอกพิศาล วัฒนวงศ์ศิริ พลโทเฉลิมชัย วิรุฬห์เพชร พลตำรวจโทมานโซ โกรวงค์ เป็นพยานเบิกความทำนองเดียวกันว่า ในวันและเวลาเกิดเหตุพยานผู้ร้องทั้งสามได้รับแจ้งว่ามีประชาชนมาชุมนุมประท้วง ที่หน้าสถานีตำรวจภูธรตากใบเรียกร้องให้เจ้าพนักงานตำรวจปล่อยตัวผู้ต้องหา ความปลอดภัยหมู่บ้านหกดคนซึ่งจับกุมในข้อหาความผิดฐานแจ้งความเท็จ ยักยอก ทรัพย์ หลังจากนั้น มีประชาชนตามสมทบเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนกว่าหนึ่งพันคน พลเอกพิศาลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และโต๊ะอิหม่ามอำเภอดากใบแจ้งแก่ผู้ร่วมชุมนุมว่าจะไปดำเนินการยื่นคำร้องขอปล่อยตัว ชั่วคราวนายงามากับพวกต่อศาลจังหวัด นราธิวาส เนื่องจากนายงามากับพวกอยู่ในอำนาจของ ศาลจังหวัดนราธิวาส แต่กลุ่มผู้ชุมนุมไม่ยินยอมจะให้ปล่อยตัวนายงามากับพวกโดยไม่มีเงื่อนไขและพยายามทำลายแผงเหล็กกันผลัดกันเข้ามา พลเอกพิศาลจึงให้นายนิพนธ์ ปลัดจังหวัดนราธิวาสซึ่งเป็นมุสลิมด้วยกันชี้แจงแก่กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมด้วยภาษามลายู ท้องถิ่นเป็นระยะๆ ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากพื้นที่ชุมนุม และให้บิดามารดาของ นายงามากับพวกชี้แจงแก่กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมว่าพลเอกพิศาลจะดำเนินการให้นายงามากับพวกได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว แต่กลุ่มผู้ชุมนุมร้องไห้ขับไล่ ขว้างปาก้อนหิน เศษไม้ เมื่อเห็นว่ากลุ่มผู้ร่วมชุมนุมไม่ ยินยอมพลเอกพิศาลจึงได้เรียกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารือ ที่ประชุมมีความเห็น ร่วมกันว่าควรสลายการชุมนุม เนื่องจากสถานการณ์ที่ผ่านมาผู้ร่วมชุมนุมไม่น่าจะยอมสลายการชุมนุมและเกรงว่า กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมจะบุกเข้ามายังสถานีตำรวจภูธรตากใบ พลเอกพิศาลมอบหมายให้พลโทเฉลิมชัยเป็นผู้วางแผนการสลายการชุมนุม พร้อมกับมีคำสั่งห้ามใช้อาวุธกับผู้ร่วมชุมนุมโดยเด็ดขาด เนื่องจากเห็นว่าด้วยสภาพพื้นที่อันจำกัดประกอปกกับจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมมีจำนวนมาก หากมีการใช้อาวุธจะต้องเกิดการสูญเสีย อันมาก แต่ให้ใช้รถดับเพลิงฉีดน้ำสลาย การชุมนุมแทน เมื่อกลุ่มผู้ร่วมชุมนุม

พังแผงเหล็กกัน ขว้างปาสิ่งของเข้ามายังสถานีตำรวจตำรวจภูธรตากใบ รถดับเพลิง จึงได้ฉีดน้ำเข้าใส่กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมเป็นเหตุให้เกิดการชุลมุนและมีเสียงปืน ดังขึ้น ๑ นัด ในเวลาต่อเนื่องกันก็มีเสียงปืนดังรัวขึ้นอีกหลายนัด หลังจากการสลาย การชุมนุมเสร็จสิ้นลง พลเอกพิศาลมีคำสั่งให้แยกผู้ร่วมชุมนุมที่เป็นเด็กและผู้หญิง ออกจากผู้ร่วม ชุมนุมชายแล้วมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาสรับตัวไป เนื่องด้วยสภาพบริเวณที่เกิดเหตุมี พื้นที่จำกัดล่อแหลมต่ออันตรายที่เกิดขึ้น และตั้งอยู่ใกล้พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ ทั้งยังอยู่ใกล้กับชายแดนประเทศ มาเลเซีย พลเอกพิศาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องประชุมหารือ ร่วมกันแล้วมี ความเห็นว่าจะไม่สามารถให้กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมอยู่ในที่เกิดเหตุได้ แต่เห็นสมควรให้ เคลื่อนย้ายไปควบคุมที่ค่ายอึ้งคยุทธบริหารเพื่อสอบปากคำหาผู้ที่อยู่เบื้องหลัง การชุมนุม พล เอกพิศาลมีคำสั่งให้นารถยนต์บรรทุกที่จอดอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุ และรถยนต์บรรทุกที่ใช้รับส่งนักเรียนศูนย์ศิลปาชีพมาสมทบใช้เป็นยานพาหนะ เคลื่อนย้ายกลุ่มผู้ร่วมชุมนุมโดยได้กำชับให้ รองแม่ทัพภาคที่ ๔ จัดเตรียมน้ำ อาหาร และที่พักให้กับกลุ่มผู้ร่วมชุมนุมตามสมควร ระหว่างเดินทางเพื่อเคลื่อนย้ายกลุ่ม ผู้ร่วมชุมนุมไปค่ายอึ้งคยุทธบริหารฝนตก และมีการขัดขวาง การเคลื่อนย้ายผู้ร่วม ชุมนุมโดยการตัดต้นไม้ปิดกั้นทาง ไรยตะปูเรือใบ เผายางรถยนต์ ทำให้การเดินทาง ล่าช้าจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุพบว่ามีผู้ถึงแก่ความตายจำนวน ๖ คน และ พบ อาวุธปืนสงคราม กระสุนปืนเอ็ม ๑๖ วัตถุระเบิดในแม่น้ำตากใบหน้าสถานี ตำรวจภูธรตากใบ โดยผู้ร้องมีนายนิพนธ์ นราพิทักษ์กุล ปลัดจังหวัดนราธิวาส นาวา เอกไตรขวัญ ไกรฤกษ์ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๓ กองพลนาวิกโยธิน ผู้บังคับ หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ร้อยเอกประเสริฐ มัทนิพ ผู้บังคับกองร้อยทหารพราน ที่ ๔๕๐๗ และพันตำรวจโทวินวัติ สุวรรณสิงห์ เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร โคกโพธิ์ ซึ่งได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้เดินทางมาสม ทบพร้อมกับพวก เป็นพยานเบิกความยืนยัน และสอดคล้องต่อเนื่องเชื่อมโยงกันกับที่พลเอก พิศาล พลโทเฉลิมชัย และพลตำรวจโทมานโซ พยานผู้ร้องทั้งสามเบิกความ นอกจากนี้

ผู้ร้อง ยังมีแพทย์หญิงอรุณี สิงห์เสนห์ พันตำรวจโทนายแพทย์พิศิษฐ์ พันธุ์สุริยะ แพทย์หญิงคุณหญิง

พรทิพย์ โรจนสุนันท์ พันตำรวจโทสุพิชัย ลิมศิระวงศ์ แพทย์หญิงปานใจ โวหารดี นายมนตรี บุญวงศ์ ปลัดอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี นายโสภณ ทิพย์บำรุง อัยการผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการเอกสุนทร ขวัญเพชร ผู้กำกับสถานี ตำรวจภูธรไม้แก่น เป็นพยานเบิก ความว่าพยานผู้ร้องทั้งแปดได้ร่วมกันทำการชันสูตรพลิกศพผู้ตายทั้งเจ็ดสิบแปดที่ค่ายอิงคยุทธ บริหาร โดยแพทย์หญิงอรุณี ทำการชันสูตรพลิกศพนายมะอูซัง สือณี นายสาโรจน์ โต๊ะเล นายสุรเชษฐ์ ลาเต๊ะ นายรอฮือไมย์ สาและ นายอาเซ็ง อาแว นายอับดุลรอฮิซ ติมะซา นายมะหะหมัด อาบี เจ๊ะโซ๊ะ นายอับดุลรอฮิม ลีมาะ พันตำรวจโทนายแพทย์พิศิษฐ์ พันธุ์ สุริยะ ทำการชันสูตรพลิกศพนายดอโรหะ อาแว นายอิบรอเฮม สือมาแอะ นายรอยะ มานะ นายอาบูการ์ กาเซ็ง นายซาบูดิง ยูโซ๊ะ นายกามารูเต็ง บุกู นายอาบีดี กาบากอ นายอับดุลฮาดี อุเซ็ง ชายไม่ทราบชื่อสามคน แพทย์หญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ ทำการชันสูตรพลิกศพ นายมาหามะ แจ๊ะมากอ นายมุฮำหมัด โชะ๊ะ นายฮารูมิง มามะคูด นายอิหร่าน บินสะกรี หรืออิหซาน บินสะกรี นายบูกรี สาเมาะ นายสะมะแอ มูดอ นายอารง สุ นายอิดเรส อุเซ็ง นายอับดุลเนาะนิง สาวนิ นายซาซูดีน มะโซ๊ะ นายมะรอหิง มากะ นายกิมพลี มามะ นายมู ฮามะซอเร มียเซ็ง นายแหวะเล็ง วาเต็ง นายมามาสุกรี ลาเต๊ะ นายอาหามะ สะรี นายฮาแซ สะมะแอ นายอารี อาแว นายซัมรี อาแวบาโง นายฮารงค์ ปะดอมะ ชายไม่ทราบชื่อสี่คน พันตำรวจโทสุพิชัย ลิมศิระวงศ์ ทำการชันสูตรพลิกศพนายการียะ หะยิมะ นายเจ๊ะสามูดิง แกมะ นายรอฮิง สุหลง นายรุสดี เจ๊ะเงาะ นายมะหะมะ สะมะแอ นายมือลี อาแวก่อจิ นายมะหาดี นิจีะ นายมะ อุเซ็ง นายอิเร๊ะ อาแว นายมาหามะ เปาชันบุละ นายสุทธิ ยุมะ โซ นายอาดูรา อาแว นายมะรอฮิง สาและสาลีอี นายแอมซอละห์ อาแว นายยา อาลี นายรอยมี ดือระะ นายอุสมัน คาเดร์ นายมะกอเซ็ง ดอเลาะห์ นายรอฮี สาแม นายอัมริน อารง นายนาซือรี อิบรอเอ็ง

ชายไม่ทราบชื่อสามคน แพทย์หญิงปานใจ โวหารดี ทำการชันสูตร พลิกศพนายมะก่อตา มามะ นายนิพาซี แมแล เด็กชายมูหามัดลิบรี อาบูดาดี นายอับดุลการิม เจ๊ะหะ นายมามะสอและ อูมา นายบาสรี สือณี นายรอฮิดี มะแซ นายอาเต๊ะ อาแว เจะแหว นายอับดุลฮาอี ยาซิง นายฮารอน อาแว ชายไม่ทราบชื่อหนึ่งคน พบว่าผู้ตายทั้งเจ็ด สิบแปดถึงแก่ความตาย เนื่องจากขาดอากาศหายใจ โดยผู้ร้องมีพันตำรวจโทพิศิษฐ์ อักษรแก้ว พนักงานสอบสวนเบิกความยืนยันสนับสนุน เห็นว่า พยานผู้ร้องทั้งสิบห้าต่างได้ เบิกความถึงเหตุการณ์ที่พบเห็นในวันเกิดเหตุทั้งก่อน ขณะและหลังเกิดเหตุได้อย่างสอดคล้องต่อ เนื่องเชื่อมโยงกัน แม้ผู้ร้องซักถามที่ ๔, ๕, ๖, ๑๐, ๒๗, ๒๘, ๓๓, ๓๔, ๔๙, ๕๖ และ ๕๗ นำสืบในทำนองว่าผู้ถูกควบคุมตัวบางคนเป็นผู้ที่เข้าไปดูการชุมนุม การสลายการชุมนุมและการควบคุมผู้ร่วมชุมนุม เดินทางเคลื่อนย้ายไปที่ค่ายอิงคยุทธบริหารไม่ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการ ในการสลายการชุมนุม การเคลื่อนย้ายผู้ร่วมชุมนุมไปค่ายอิงคยุทธบริหารใช้เวลา ในการเดินทาง นานกว่าปกติ แต่เมื่อได้พิจารณาถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอย่าง ฉุกเฉินทุกปัจจุบันทันด่วนในวัน เกิดเหตุ กลุ่มผู้ร่วมชุมนุมที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งพัน คนซึ่งชุมนุมกันในบริเวณหน้าสถานีตำรวจภูธรตากใบอันมีพื้นที่จำกัด และบริเวณ ที่เกิดเหตุอยู่ใกล้พระตำหนักทักษิณราชินีแคว้น ประกอบกับการสลายการชุมนุม เสร็จสิ้นลงในเวลาใกล้ค่ำ รถยนต์บรรทุกที่ใช้เคลื่อนย้ายผู้ร่วม ชุมนุมไปยังค่ายอิงค ยุทธบริหารที่ทางราชการสามารถจัดหาได้ในท้องที่เกิดเหตุขณะนั้น ระยะ ทางจาก หน้าสถานีตำรวจภูธรตากใบไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารห่างไกลกัน สภาพภูมิอากาศ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นขัดขวางต่อการเดินทาง ดังนี้ หากมิได้ ควบคุมเคลื่อนย้ายผู้ร่วมชุมนุมออกจากบริเวณที่เกิดเหตุโดยเร็วอาจ จะเกิดเหตุการณ์ลุกลามบานปลายซึ่งไม่อาจคาดหมายได้ขึ้นอีก จึงเป็นการจำเป็น ที่จะต้องรีบดำเนินการดังกล่าวในทันที อย่างต่อเนื่อง พยานหลักฐานของผู้ร้อง ซักถามจึงไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้อง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ในวัน เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าพนักงานตำรวจ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

เข้าสู่สลายการชุมนุมและควบคุมผู้เข้าร่วมชุมนุมนำตัวไปยังค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอนบพิตำ จังหวัดปัตตานี ตามความจำเป็นแห่งสภาพการณ์เท่าที่เอื้ออำนวยให้ได้ ในขณะนั้น อันเป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่ แม้ปรากฏตามภาพเหตุการณ์ที่ได้จาก แผ่นบันทึกภาพ (VCD) ว่าบุคคลที่แต่งกายคล้ายเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการ สลายการชุมนุมบางคนทำร้าย ผู้ร่วมชุมนุมขณะที่เข้าสู่สลายการชุมนุมก็ตาม เชื่อว่าเป็นการกระทำของบุคคลดังกล่าวในทันที ทันใดโดยพลการ เมื่อไม่ปรากฏว่า ภายหลังจากที่ผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดและผู้ร่วมชุมนุมที่ถูกควบคุม ตัวขึ้นรถยนต์บรรทุก นำส่งค่ายอิงคยุทธบริหารจนแล้วเสร็จได้มีการกระทำต่อผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดหรือ ผู้ร่วมชุมนุมที่ถูกควบคุมตัว หรือเกิดเหตุร้ายอย่างอื่นกับผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดหรือ ผู้ร่วมชุมนุมที่ถูกควบคุมตัว การที่ผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดถึงแก่ความตายในระหว่างการควบคุม เคลื่อนย้ายเพื่อนำส่งค่ายอิงคยุทธบริหาร จึงถือได้ว่าผู้ตายทั้งเจ็ดสืบแปดถึงแก่ความตายใน ระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติราชการ ตามหน้าที่ อาศัยเหตุผลดังวินิจฉัย มา จึงมีคำสั่งว่า ผู้ตายคือ นายมาหามะ เล้าะ บากอ นายมุฮัมมัด โซ๊ะ นายฮารูมิง มามะคุดง นายอิหร่าน บินสะกรี หรืออิหซาน บินสะกรี นายบูกรี สาماعيل นายการียะ หะยีมะ นายสะมะแอหรืออิสมะแอ มูดอ นายเจ๊ะสามูติง แกมะ นายอารง สุ นายรอนิง สุหลง นายอิเดเรส อุเซ็ง นายอับดุล รอนิงหรืออับดุลเนาะนิง สวานิ นายรุสตี เจ๊ะเงาะ นายมะหะ มะหรือมาหะมะ สะมะแอ นายซาซุเต็นหรือซาซุเต็น มะโซ๊ะ นายมะรอหิง มากะ นายมีอลี อาแวกือ จิ นายกิมพลีหรือกิปลีหรือกิบพลี มานะ นายมะหาคี นิจี๊ะ นายมะ อุเซ็ง นายอิเด เร๊ะหรืออิเร๊ะ อาแว นายมาหามะ เพาะซันบุละ นายมุฮัมมะซอเรหรือมุฮัมมะซอเร มียเซ็ง นายแหวะเล็ง วาเต็ง นายสุทธิ ยูมะโซ นายอาตุราหรืออาตุฮา อาแว นายมะรอหิง สาละและสาละอี นายมามาสุกรี ลาเต๊ะ นายแอมซอลละห์ อาแว นายยา อาลี นายรอยมี ตือระ นายอาหามะ สะรี นายอุสมัน กาเดร์หรือคาเดร์ นายฮาแซ หรือฮาแซ สะมะแอ นายมะกอเซ็ง ดอเลาะห์ นายอารี อาแว นายรอซี สาแม นายซัมรี อาแวบาโง นายดอระหะ แวะ นายอัมรัน อารง นายอิบรอเฮม สือมาแอ

นายฮารงค์ ปะดอมะ นายนาซือรี อิบรอเอ็ง นายรอยยะ มามะ นายมะกือตา มามะ นายมะอุเซ็ง สือนิ นายนิเพาซี แมแล นายสาโรจน์ โตะละ เด็กชายมุหามัดสิبری หรือมุหามัดสับรี อาบูดาตีหรืออาบูดาตี นายอับดุลการิม เจ๊ะหะ นายอาบูการี กาเซ็ง นายสุรเชษฐ์ ลาเต๊ะ นายมามะสอและ อูมา นายบาสรี สือนิ นายซาบูดิง ยูโซ๊ะ นายรอปตี มะแซ นายรอซือไมย์ สาละ นายอาเต๊ะอา แวะ เจ๊ะแวะ นายกามา รุเต็ง บุคู้หรือบุคู้ นายอาเซ็ง อาแว นายอาปตี กาบากอ นายอับดุลอา ยี ยาเซ็ง นายอับดุลรอหะ ตีมะซา นายอับดุลฮาดี อุเซ็ง นายมะหะหมัดอาบี เจ๊ะโซ๊ะ นาย อับดุลรอฮิม ลีมะมะ นายฮารน อาแว และชายไม่ทราบชื่อสืบแปดคน ผู้ตาย ทั้งเจ็ดสืบแปด ตายที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร ตำบลบ่อทอง อำเภอนบพิตำ จังหวัด ปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ เหตุและพฤติการณ์ที่ตายคือ ผู้ตายทั้ง เจ็ดสืบแปดขาดอากาศหายใจ ใน ระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่./

นายยิ่งยศ ตันอรชร

นางสาวจุฑารัตน์ สันติเสวี

จินดาวรรณ/พิมพ์

กรณีชอุมทรมาน อิหม่ามยะพา กาเซ็ง

เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ นายยะพา กาเซ็ง โต๊ะอิหม่ามซึ่งเป็นผู้นำศาสนาประจำมัสยิดหมู่บ้านกอดตอ หมู่ที่ ๕ ตำบลเรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ได้ถูกเจ้าหน้าที่ทหารจากหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาสที่ ๓๙ ฐานปฏิบัติการตั้งอยู่ที่ วัดสวนธรรม อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ร่วมกันปิดล้อมตรวจค้นบ้านพักและควบคุมตัวไปพร้อมกับนายอามิง กาเซ็ง นายอนันต์ กาเซ็ง นายสะกรี สาแล นายมะสะกรี ลายี และนายรายู ดอคอ รวมทั้งสิ้น ๖ คน ไปแถลงข่าวว่าเป็นกลุ่มก่อความไม่สงบและได้นำตัวนายยะพา กาเซ็ง กับพวก ไปควบคุมตัวไว้ที่ฐานปฏิบัติการนราธิวาสที่ ๓๙ โดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ นายยะพา กาเซ็ง ถูกเจ้าหน้าที่ทหารหน่วยดังกล่าวชอุมทรมานในระหว่างคืนวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนต่อเนื่องถึงวันเช้าวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ อันเป็นเหตุให้นายยะพา กาเซ็งได้รับบาดเจ็บสาหัส และเสียชีวิตภายในฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาสที่ ๓๙ ในเช้าวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ นายยะพา กาเซ็ง เวลาประมาณ ๐๖.๐๐ น.

๑.) คดีชั้นสูตรวลิกศพ หรือไต่สวนการตาย

เนื่องจากนายยะผา กาเซ็ง เสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ให้พนักงานอัยการ ทำคำร้องยื่นต่อศาลเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย พนักงานอัยการจังหวัดนราธิวาสจึงได้ยื่นคำร้อง ต่อศาลจังหวัดนราธิวาส โดยนางนิมะ กาเซ็ง ภรรยาของนายยะผา กาเซ็ง ได้ยื่น คำร้องขอเป็นผู้ร้องคัดค้าน เพื่อนำซักถามพยานของพนักงานอัยการและนำ พยานหลักฐานอื่นเสนอต่อศาลด้วย ต่อมาวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ ศาลจังหวัด นราธิวาสได้มีคำสั่งว่านายยะผา กาเซ็ง เสียชีวิตเนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่ทหาร ทำร้ายร่างกายในระหว่างการควบคุมตัว

๒.) คดีแพ่ง

เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๒ นางนิมะ กาเซ็ง พร้อมบุตรผู้เยาว์รวม ๔ คน ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องกระทรวงกลาโหม จำเลยที่ ๑ กองทัพบก จำเลยที่ ๒ และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำเลยที่ ๓ คดีต่อศาลแพ่ง ในข้อหาละเมิด เรียก ค่าเสียหาย ให้จำเลยทั้งสามในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ทหารและ ตำรวจร่วมกันหรือแทนกันชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ ลงประกาศขอโทษนายยะผา กาเซ็ง และครอบครัวทางหนังสือพิมพ์ และส่งหนังสือขอโทษไปยังหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ต่อมาวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ศาลได้ไต่ถามโดยฝ่ายจำเลยทั้งสาม ยินยอมชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งสิ้นเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน ๕,๒๑๑,๐๐๐ บาท ทางโจทก์ทั้งสี่ไม่คัดค้าน จึงได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน

3.) คดีอาญา

เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ นางนิมะ กาเซ็ง ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญา ต่อศาลจังหวัดนราธิวาส โดยฟ้อง พันตรีวิชา ภูทอง ที่ ๑ ร้อยตรีสิริเชตต์ วาณิชบำรุง ที่ ๒ จำสิบเอกเจริญณรงค์ บัวงาม ที่ ๓ สิบเอกณรงค์ฤทธิ์ หาญเวช ที่ ๔ สิบเอกบัณฑิต ถิ่นสุข ที่ ๕ และพันตำรวจเอกทงศักดิ์ วงศ์ภา ที่ ๖ ในข้อหา ร่วมกันข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใดหรือไม่กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใด กักขังหน่วงเหนี่ยว เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายโดยทรมานหรือ โดยกระทำทารุณโหดร้าย อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๒๙๐, ๒๙๕, ๒๙๗, ๓๐๙, ๓๑๐ ประกอบมาตรา ๘๓, ๙๑ ศาลได้ไต่สวนมูล ฟ้องและมีคำพิพากษาในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๓ โดยพิพากษายกฟ้องสำหรับ จำเลยที่ ๖ โดยศาลให้เหตุผลว่าคดีไม่มีมูลในส่วนที่เกี่ยวกับจำเลยที่ 6 ซึ่งเป็น เจ้าพนักงานตำรวจ และมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ ๑ - ที่ ๕ ซึ่งเป็น เจ้าหน้าที่ทหาร เนื่องจากคดีไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม แต่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร โจทก์ได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลจังหวัดนราธิวาส ต่อมาวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๔ ศาลอุทธรณ์ภาค ๙ มีคำพิพากษายืนตาม คำพิพากษาของศาลชั้นต้น

เนื่องจากการตายของนายยะผา กาเซ็ง เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ของรัฐในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานสอบสวนคดีนี้จึงได้ส่งสำนวนสอบสวน คดีอาญาให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทำการไต่สวนและวินิจฉัยเพื่อชี้มูลความผิด หากคดีมีมูลก็จะส่งเรื่องไปให้พนักงาน อัยการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายต่อไป ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของ ป.ป.ช.

(๓๑)
คำสั่ง

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขดำที่ อช.๙ / ๒๕๕๑

คดีหมายเลขแดงที่ อช.๑๙ / ๒๕๕๑

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลจังหวัดนครราชสีมา

วันที่ ๒๕ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ความอาญา

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้ร้อง

ระหว่าง

นายยะผา กาเซ็ง ผู้ตาย

เรื่อง ชั้นสูตรพลิกศพ

ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่ทหารได้นำกำลังไปปิดล้อมและตรวจค้นหมู่บ้านกอดอ ตำบลเรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนครราชสีมา และได้ควบคุมตัวนายยะผา กาเซ็ง ผู้ตาย กับพวก รวม ๖ คน ในฐานะผู้ต้องสงสัย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก และนำตัวผู้ตายไปควบคุมที่ฐานปฏิบัติการ หน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ ตำบลเรือเสาะออก อำเภอรือเสาะ จังหวัด นครราชสีมา โดยใช้รถยนต์บรรทุก ๖ ล้อ ซึ่งเป็นรถยนต์ควบคุมตัวผู้ต้องหาของสถานีตำรวจภูธร รือเสาะเป็นที่ควบคุมผู้ตายกับผู้ต้องสงสัยรวม ๗ คน โดยร้อยตรีศิริเชตต์ วาณิชบำรุง เป็นผู้ถือ ฤกษ์แจ ห้องควบคุม พันตรีวิชา ภูทอง เป็นผู้รักษาการแทนผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ ระหว่างผู้ตายถูกควบคุมตัวในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนหลังเที่ยง

ถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนก่อนเที่ยง เจ้าหน้าที่ทหารนำตัวผู้ตายไปซักถามหลายครั้ง ต่อมา ในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๖.๓๐ นาฬิกา ผู้ตายถึงแก่ความตายในห้องควบคุม ดังกล่าว ซึ่งเป็นการตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าได้ปฏิบัติ ราชการตามหน้าที่ จึงขอให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๕๐

ศาลได้ประกาศนัดไต่สวนตามกฎหมายแล้ว นางนิม๊ะ กาเซ็ง ภรรยา นายยะผา กาเซ็ง ผู้ตาย ยื่นคำร้องขอเข้ามาซักถามพยานที่ผู้ร้องนำสืบและขอ นำพยานเข้าสืบ ศาลอนุญาต

ทางไต่สวนพยานผู้ร้องและพยานของนางนิม๊ะ กาเซ็ง ภรรยาผู้ตาย ได้ความ ว่า เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่ทหาร ได้ควบคุมตัวนายยะผา กาเซ็ง ผู้ตาย นายอามิงและนายอนันต์ กาเซ็ง บุตรของผู้ตาย นายรายู ดอคอ นายมะสะกรี ลายี และนายสะกรี สาดแล โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ กฏอัยการศึก เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อความไม่สงบใน เขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่ทหารนำผู้ตายกับพวกไปที่ สถานีตำรวจภูธร รือเสาะ แล้วนำตัวไปแถลงข่าวการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวที่สถานี ตำรวจภูธรเมืองนครราชสีมา แล้วจึงนำตัวผู้ตายกับพวกกลับไปสถานีตำรวจภูธร รือเสาะ ต่อมาเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา จึงได้นำตัวผู้ตายกับพวกไปมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ทหารควบคุมตัวต่อ ตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึกที่ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ ตั้งอยู่ที่วัดสวนธรรม ตำบลเรือเสาะออก อำเภอรือเสาะ จังหวัดนครราชสีมา ในวันดังกล่าวพันตรีวิชา ภูทอง เป็นผู้รักษาการแทนผู้บังคับหน่วย เจ้าหน้าที่ทหารนำตัวบุคคลทั้งหมดไปควบคุมรวมกับ นายชูกรินัย โละมะ ซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ก่อนในรถยนต์ที่ใช้ควบคุมตัวผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน ตำรวจ โดยมีจำสิบเอกเริงณรงค์ บัวงาม เป็นผู้เตรียมอาหารให้แก่ผู้ถูกควบคุม ส่วนฤกษ์แจ รถยนต์คันที่ใช้ควบคุมตัว

บุคคลดังกล่าว นายทหารที่อยู่เวรในแต่ละวันเป็นผู้เก็บ ในวันที่ถูก ควบคุมตัวผู้ตาย มีสุขภาพแข็งแรง เมื่อเวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา นางนิมะ ภรรยาผู้ตายกับ นางนอมิ กาเซ็ง บุตรสาวผู้ตาย ตามไปคูผู้ตายที่ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจ นราธิวาส ๓๙ แต่เจ้าหน้าที่ทหารไม่อนุญาตให้เข้า บุคคลทั้งสองจึงได้ตะโกนคุยกับ ผู้ตายและเห็นผู้ตายเดิน ลงมาจากรถยนต์ที่ใช้ควบคุมตัวเพื่ออาบน้ำละหมาดด้วย สภาพร่างกายปกติ ในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๘ นาฬิกา ถึง ๑๒ นาฬิกา นางนิมะกับนางนอมิไปเยี่ยมผู้ตาย และได้ตะโกนคุยกับผู้ตายเหมือนเดิม ในตอนนั้นผู้ตายยังมีร่างกายแข็งแรง ทั้งยังตะโกนบอก บุคคลทั้งสองว่าต้องการ อาหารและบุหรี่ยังในวันดังกล่าวเวลาประมาณ ๑๗ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ ทหารนำนาย ราชูออกจากรถยนต์คันที่ใช้ควบคุมตัวไปสอบถามบริเวณข้างห้องพยาบาลภายใน หน่วยว่า ฆ่าใครหรือไม่ เมื่อนายราชูปฏิเสธ เจ้าหน้าที่ทหารได้ทำร้ายร่างกายโดยการเตะและ ตบ แล้วนำตัวกลับมาควบคุมในรถเหมือนเดิม ต่อมาเวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ ทหารนำตัวนายราชูไปสอบถามและทำร้ายร่างกายอีก หลังจากนั้นนายราชูไปได้ประมาณ ๑๕ นาที เจ้าหน้าที่ทหารก็ได้นำตัวผู้ตาย ออกไปที่บริเวณคลังน้ำมัน ห่างจากรถยนต์ที่ใช้ควบคุมตัวประมาณ ๓๐ เมตร และห่างจากจุดที่นายราชูถูกนำตัวไปประมาณ ๖ เมตร ส่วนนายชูกรินัย ถูกนำตัว ออกไปสอบถามและทำร้ายร่างกายห่างจากนายราชูประมาณ ๑๐ เมตร นายราชู และนายชูกรินัยเห็นผู้ตายถูกเจ้าหน้าที่ทหารเตะและต่อย ระหว่างนั้น นายอนันต์ นายอมิ่ง นายมะสะกรีและนายสะกรีที่ถูกควบคุมตัวอยู่บนรถก็ได้ยินเสียงคน ถูกทำร้ายกับเสียงผู้ตายร้อง ให้ช่วยและร้องว่าเจ็บ ระหว่างที่นายราชูถูกซักถาม เจ้าหน้าที่ทหารได้นำตัวผู้ตายมาเพื่อ ถอนซุเปาะฮ์ (การให้สัตย์สาบานเพื่อรักษา ความลับในกลุ่มแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบ) ให้แก่ นายราชู แต่เมื่อไม่ได้ถอน เจ้าหน้าที่ทหารจึงนำตัวผู้ตายกลับไปเดิม แล้วนายราชูก็ได้ยินเสียง ผู้ตายถูกทำร้าย และร้องเหมือนเดิม ซึ่งนายราชูเห็นและจำได้ว่าเจ้าหน้าที่ทหารคนหนึ่งที่ทำร้าย นายราชูและผู้ตายในครั้งนี้ คือ สิบเอกณรงค์ฤทธิ์ หาญเวช บุคคลที่นายราชูได้ชี้

รูปถ่ายไว้ ตามภาพถ่ายหมายเลข ๓ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ทหาร ได้นำผู้ตายกลับมา ที่รถ นายอนันต์ซึ่งยืนดูอยู่ในรถเห็นเจ้าหน้าที่เตะผู้ตายมา ตลอดทาง เมื่อมาถึงได้โยน ผู้ตายขึ้นบนรถ ในตอนนั้นผู้ตายนุ่งผ้าโสร่ง ไม่สวมเสื้อ ต่างจากตอนที่ถูกนำตัวไป ตาม ร่างกายมีรอยช้ำ บวม เปียกและเปื้อนทราย มีอาการ หายใจไม่ออก ได้แต่บอกว่าถูกซ้อมและ บ่นว่าเจ็บ จากนั้นเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ทหารจะนำตัวผู้ตายออกไปอีก แต่ผู้ตาย ลูกไม่ไหวเพราะเจ็บที่หน้าอก และหลัง กับมีอาการหายใจขัดๆ เจ้าหน้าที่ทหารจึงจับผู้ตายลง จากรถ แล้วลาก ขาผู้ตายไปที่ศาลาซึ่งอยู่ห่างจากรถยนต์ที่ใช้ควบคุมตัวประมาณ ๑๕ เมตร ผู้ตาย ถูกนำตัวไปนั่งตรงกลาง มีเจ้าหน้าที่ทหารล้อมรอบประมาณ ๑๕ คน ในครั้งนี้ นายอมิ่ง นายอนันต์ นายมะสะกรีและนายสะกรียืนในรถเห็นเจ้าหน้าที่ทหาร สอบถามผู้ตายสลับกับการ ทำร้ายร่างกาย ในช่วงที่มีการทำร้ายร่างกาย เจ้าหน้าที่ ทหารจะปิดไฟที่ศาลา ซึ่งทุกคนได้ยิน เสียงผู้ตายร้องกับมีเสียงดังเหมือนคน ถูกทำร้าย เมื่อจะสอบถามก็เปิดไฟ สลับกันไป จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ทหารจึงนำตัวผู้ตายกลับมาส่งที่รถ ในตอนนั้น ผู้ตายเดินไม่ไหว จึงคลาน เข้ามาในรถและบอกว่าเจ็บ ไม่ไหวแล้ว ที่คิ้วของผู้ตายมีรอยแตก ตามลำตัวและ รอบๆ ริมฝีปากมีรอยฟกช้ำ นายอนันต์ นายอมิ่งและนายชูกรินัยจึงช่วยกันนวด ตัวให้ผู้ตาย เมื่อนายชูกรินัยกดบริเวณหน้าอกพบว่ากระดูกของผู้ตายไม่เรียบ ผิวหนัง มีการยุบตัว คล้ายกระดูกหัก ต่อมาวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๖.๓๐ นาฬิกา ผู้ตายได้ถึงแก่ ความตาย เมื่อจำสิบเอกเรณูรงค์มาดูและพบว่าผู้ตายถึงแก่ ความตายอยู่บนรถยนต์ที่ใช้ ควบคุมตัว จึงรายงานให้ร้อยตรีศิริเชตต์และพันตรีวิชา ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาทราบ แล้วมีการ ย้ายศพผู้ตายไปไว้ที่ห้องพยาบาลในหน่วย เมื่อพันตรีวิชามาถึงก็พบว่าแพทย์ทหารกำลัง ป้อนหัวใจพยายามช่วยชีวิตผู้ตายด้วย วิธีกดหน้าอกของผู้ตายหลายครั้ง แต่ไม่สำเร็จ เพราะผู้ตาย ถึงแก่ความตายก่อน แล้ว พันตรีวิชาจึงแจ้งพนักงานสอบสวนกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเพื่อให้ แจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพ ร้อยตำรวจโทแดนชัย มูลป้อม

พนักงานสอบสวนได้ร่วมกับนายแพทย์ศุภวิทย์ ภักดีโชติ แพทย์ประจำโรงพยาบาล รือเสาะ พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครองชั้นสูตรพลิกศพผู้ตาย ร้อยตำรวจโทแดนชัยได้ถ่ายภาพ ขณะทำการชันสูตรพลิกศพและทำแผนที่สังเขปแสดงสถานที่เกิดเหตุไว้ ปรากฏตามภาพถ่ายประกอบสำนวนการสอบสวนหมาย ร.๑ และ เอกสารหมาย ร.๕ ตามลำดับ จากการชันสูตร พลิกศพพบว่า ตามร่างกายและ ใบหน้าของผู้ตายมีบาดแผลถลอก รอยฟกช้ำ และเมื่อนำศพ ผู้ตายไปเอ็กซเรย์ที่ โรงพยาบาลรือเสาะพบว่า ผู้ตายกระดูกซี่โครงหักหลายซี่ มีลมรั่วในช่อง เยื่อหุ้มปอด จึงสันนิษฐานว่า ผู้ตายตายมาแล้วไม่เกิน ๖ ชั่วโมง สาเหตุการตาย เพราะ ร่างกาย กระแทกกับของแข็งอย่างแรง ทำให้กระดูกซี่โครงหัก ลมรั่วในช่องอก ด้านขวา ปรากฏตาม รายงานการชันสูตรพลิกศพ เอกสารหมาย ร.๒

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า ผู้ตายถึงแก่ความตายเพราะเหตุใดและใคร เป็นผู้ทำให้ตาย นายแพทย์ศุภวิทย์พยานผู้ร้องเบิกความว่า การชันสูตรพลิกศพ ผู้ตายมีทั้งการตรวจสภาพศพ เบื้องต้นและเอ็กซเรย์เพื่อตรวจดูอวัยวะภายใน เมื่อตรวจชันสูตรเรียบร้อยแล้ว นายแพทย์ศุภวิทย์ จึงได้ทำรายงานความเห็นของ แพทย์ไว้เอกสารหมาย ร.๒ แผ่นที่ ๒ โดยมีแพทย์จาก โรงพยาบาลนราธิวาส ราชนครินทร์ร่วมวินิจฉัยเพื่อทำรายงานดังกล่าวอีก ๒ คน คือ นายแพทย์มาหามะ เมาะมูลา และนายแพทย์สุรภิจ ไม้ทราบนามสกุล จากการชันสูตรพบว่า บาดแผล ถลอกและรอยฟกช้ำตามร่างกายกับกระดูกซี่โครงที่หัก เกิดจากร่างกายของผู้ตาย ถูกกระแทกด้วยของแข็งทำให้กระดูกซี่โครงหัก แล้วกระดูกซี่โครงข้างขวาของผู้ตายที่หักได้ไป แทะเยื่อหุ้มปอด ทำให้มีลมรั่วออกจากปอด อันเป็นเหตุโดยตรงที่ ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย ส่วนการปัมหัวใจด้วยวิธีกดบริเวณหน้าอกส่วนกลาง ค่อนไปข้างซ้ายตรงกับหัวใจหลายครั้ง ตามที่แพทย์ทหารพยายามปฐมพยาบาล ผู้ตาย ไม่ปรากฏรายงานทางการแพทย์ว่า ทำให้กระดูกซี่โครงหักได้ อย่างไรก็ตาม แม้จะกดโดยแรงถึงขนาดที่ทำให้กระดูกซี่โครงหัก กระดูกส่วนที่ จะหัก คือ กระดูก ซี่โครงด้านหน้าตำแหน่งที่ ๔ ถึงที่ ๖ เพราะอยู่ตรงกับบริเวณที่กด ไม่น่าจะมีผล

ทำให้กระดูกซี่โครงด้านหลังหักด้วย ทั้งนี้กระดูกซี่โครงของผู้ตายน่าจะเพ็งหักเพราะ กระดูกยังไม่เชื่อมต่อกันเนื่องจากยังไม่มีแคลเซียมมาเกาะ รอยฟกช้ำที่ศพผู้ตาย ก็เกิดขึ้น ได้ประมาณ ๑ ถึง ๒ วัน สำหรับบาดแผลถลอกตื้นก็สันนิษฐานว่าเกิดจาก การถูของแข็งมา กระแทบได้ไม่เกินสองวันเช่นกันเพราะเริ่มตกสะเก็ด และตำแหน่ง ของบาดแผลดังกล่าว บางส่วนก็อยู่ตรงกับตำแหน่งที่กระดูกซี่โครงขวาด้านหลัง ตำแหน่งที่ ๑๑ และ ๑๒ กับ กระดูกซี่โครงซ้ายด้านหลัง ตำแหน่งที่ ๘ และ ๑๐ หัก บาดแผลกับรอยฟกช้ำดังกล่าวเกิดใน ขณะที่ผู้ตายยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งหากมีผู้ได้รับบาด เจ็บในลักษณะเดียวกับผู้ตาย บุคคลดังกล่าวไม่ น่าจะเดินได้ เห็นว่า รอยแผลถลอก ฟกช้ำและกระดูกที่หักของผู้ตายมีความสัมพันธ์กันและ เพ็งเกิดขึ้นได้ไม่เกินสองวัน ในวันที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่ทหารควบคุมตัว ผู้ตายมีสุขภาพ แข็งแรง เจ้าหน้าที่สามารถนำผู้ตายไปแถลงข่าวได้ ประกอบกับนางนิมะและ นางนอมมีได้เบิกความว่า บุคคลทั้งสองได้ตามไปเยี่ยมผู้ตายโดยตลอดตั้งแต่วันที่ ๑๙ ช่วงบ่าย กับวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ ตั้งแต่เข้าจนกระทั่งบ่าย ก็ยังเห็นว่าผู้ตาย มีสภาพร่างกายแข็งแรง ทั้งได้ตะโกนคุยตอบโต้ได้เป็นปกติ แสดงว่าบาดแผลถลอก ตื้น รอยฟกช้ำ กระดูกซี่โครงที่หัก ซึ่งแพทย์ชันสูตรพบดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงที่ผู้ตาย ถูกควบคุมตัวที่ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะ กิจนราธิวาส ๓๙ เมื่อหน่วยเฉพาะกิจ ดังกล่าวมีทางเข้าออกเพียงทางเดียว คือ ทางประตูใหญ่ของวัดสวนธรรม ซึ่งมี เจ้าหน้าที่ทหารอยู่เวรรักษาการตลอดเวลา บุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าออกได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาต ทั้งผู้ตายถูกควบคุมตัวในรถยนต์ซึ่งมีกุญแจล็อกประตูไว้อีก ชั้นหนึ่งโดย มีทหารเวรเป็นผู้ถือกุญแจ ร้อยตรีศิริเชตต์พยานผู้ร้องก็เบิกความใน ข้อนี้ว่า ในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา ตนเป็นผู้ไปขอ กุญแจรถยนต์ที่ใช้ควบคุมผู้ตายซึ่งมี เพียงดอกเดียวจากนายทหารเวรเพื่อนำตัว ผู้ตายออกมาซักถาม หลังจากซักถามเสร็จ ร้อยตรีศิริเชตต์ เก็บกุญแจดังกล่าวไว้ ทั้งคืน ไม่มีผู้ใดมาเบิกจนกระทั่งเช้า เมื่อทางไตสวนไม่ปรากฏว่ามี บุคคลภายนอก เข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้ตายในตอนที่ถูกควบคุมตัว พยานผู้ร้องและพยานของภรรยา

ผู้ตายทุกปากซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ที่เดียวกับผู้ตายก็ให้การสอดคล้องกันว่า ในคืนวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ มีการเบียดผู้ตายไปซ้กถาม ๓ ครั้ง โดยเจ้าหน้าที่ทหารเป็นผู้นำตัวผู้ตาย ไปและเจ้าหน้าที่ทหารหลายคนได้ร่วมกันทำร้ายผู้ตายจนผู้ตายได้รับบาดเจ็บถึงขนาดเดินไม่ได้ และถึงแก่ความตายในตอนเช้าของวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ โดยการชันสูตรพลิกศพ ผู้ตายในวันดังกล่าวก็พบว่า ร่างกายของผู้ตายถูกกระแทกด้วยของแข็งทำให้กระดูกซี่โครงหัก ไปแทงเยื่อหุ้มปอด ทำให้มีลมรั่วออกจากปอดจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย จากทาง ใต้สวนจึงน่าจะเชื่อว่าการที่เจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกายผู้ตายในคืนวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ ต่อเนื่องกันจนถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายได้รับบาดเจ็บและ ถึงแก่ความตาย

จึงมีคำสั่งว่า ผู้ตาย คือ นายยะผา กาเซ็ง ตายที่ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจ นราธิวาส ๓๙ ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดสวนธรรม ตำบลเรือเสาะออก อำเภอรือเสาะ จังหวัด นราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลา ๖.๓๐ นาฬิกา เหตุที่ตายเนื่องจากผู้ตายถูก เจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกาย ทำให้กระดูกซี่โครงหัก ลมรั่วในช่องอกด้านขวา ระหว่างที่อยู่ ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติราชการตามหน้าที่./

นางสาวธิดา พูเฟื่อง

นายไกรฤทธิ์ กอแสงเรือง

นายประดิษฐ์พงศ์ ชิตวงศ์

(๒๒)

รายงาน

กระบวนการ

พิจารณา

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขดำที่ ๑๐๘๔/๒๕๕๒

คดีหมายเลขแดงที่

ศาลแพ่ง

วันที่ ๒๐ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

ความแพ่ง

นางนิม๊ะ กาเซ็ง ที่ ๑ กับพวกรวม ๔ คน

โจทก์

ระหว่าง

กระทรวงกลาโหม ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน

จำเลย

ผู้พิพากษาออกนั่งพิจารณาคดีนี้เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา (ติดพิจารณาคดีอื่น)

นัดพร้อมเพื่อไกล่เกลี่ยหรือนัดกำหนดแนวทางการดำเนินคดีวันนี้ โจทก์ที่ ๓ นายโจทก์ที่ ๑ นายโจทก์ทั้งสี่ซึ่งมีสองคน ผู้รับมอบอำนาจจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ผู้รับมอบ อำนาจจำเลยที่ ๓ ซึ่งมีสองคน และนายจำเลยทั้งสาม มาศาล

ศาลได้ไกล่เกลี่ยคู่ความทั้งสองฝ่ายแล้วคดีสามารถตกลงกันได้โดยจำเลยทั้งสามแถลงว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีนี้ที่ทำให้นายยะผา กาเซ็ง เสียชีวิตเป็นการปฏิบัติกรร่วมกัน ของจำเลยทั้งสามภายใต้กรอบของกฎหมายตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ขณะเกิดเหตุ เมื่อมีการ ตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดจนข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว พบว่านายยะผา กาเซ็ง ผู้ตายและครอบครัวไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด จำเลยทั้งสามรู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์

ที่เกิดขึ้น โดยจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ยอมรับที่จะเยียวยาความเสียหายให้กับฝ่ายโจทก์ ตามที่ศาลได้มีการไกล่เกลี่ยและเป็นที่ยอมรับของฝ่ายโจทก์เป็นค่าเสียหาย ต่อเกียรติยศชื่อเสียงของ นายยะผา กาเซ็ง ผู้ตาย เป็นจำนวนเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ค่าปลงศพเป็นจำนวนเงิน ๘๗,๐๐๐ บาท และค่าขาดรายได้ประกอบการโจทก์ที่ ๑ ถึงที่ ๔ เป็นจำนวนเงิน ๔,๖๒๔,๐๐๐ บาท รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๕,๒๑๑,๐๐๐ บาท และได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน

คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันว่า คดีสามารถตกลงกันได้ตามสัญญา ประนีประนอมยอมความที่ยื่นต่อศาล ขอให้ศาลพิพากษาตามยอม

ศาลตรวจสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วเห็นว่าไม่ขัดต่อกฎหมาย จึงพิพากษาตามยอมให้คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไป

อนุญาตให้พิมพ์รายงานกระบวนการพิจารณาฉบับนี้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ ตามที่คู่ความตกลงขอ โดยเสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบ./อ่านแล้ว

(นายบุญชัย ฐิริเสถียร) บันทึก/อ่าน

(นางสุภา ทังสุวรรณ)

..... โจทก์ที่ ๓

..... ทนายโจทก์ที่ ๑

..... ทนายโจทก์ทั้งสิ้นซึ่งมีสองคน

..... ผู้รับมอบอำนาจจำเลยที่ ๑

..... ผู้รับมอบอำนาจจำเลยที่ ๒

..... ผู้รับมอบอำนาจจำเลยที่ ๓ ซึ่งมีสอง

..... ทนายจำเลยทั้งสาม

(๓๑)

คำพิพากษา

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขดำที่ ๑๖๑๑/๒๕๕๒

คดีหมายเลขแดงที่ ๑๙๙๖/๒๕๕๓

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลจังหวัดนครราชสีมา

วันที่ ๒ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓

ความอาญา

นางนิม๊ะ กาเซ็ง

โจทก์

ระหว่าง

พันตรีวิชา ภูทอง ที่ ๑

ร้อยตรีสิริเชตต์ วาณิชบำรุง ที่ ๒

จำสืบเอกเรียงณรงค์ บัวงาม ที่ ๓

สืบเอกณรงค์ฤทธิ์ หาญเวช ที่ ๔

สืบเอกบัณฑิต ถิ่นสุข ที่ ๕

พันตำรวจเอกทงศักดิ์ วังสุภา ที่ ๖ จำเลย

เรื่อง

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ (ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง)

โจทก์ฟ้องและแก้ไขฟ้องว่า โจทก์เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของ นายยะผา กาเซ็ง ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ เป็นเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติหน้าที่ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่วนจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มีหน้าที่ปฏิบัติกรให้เป็นไปตามกฎหมายและมีหน้าที่ควบคุมดูแล การใช้รถยนต์บรรทุกผู้ต้องขังซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์และดูแลป้องกันไม่ให้ผู้ใดกระทำความผิดกฎหมาย จำเลยทั้งหก กับพวกที่ไม่ทราบชื่อร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมาย หลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนก่อนเที่ยง เจ้าหน้าที่ทหาร หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ สนธิกำลังร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจ ภูธรหรือเสาะ เข้าปิดล้อม ตรวจค้น ควบคุมนายยะผากับพวก จากนั้นเจ้าพนักงาน ตำรวจสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะนำนายยะผา กับพวกจากบ้านหมู่ที่ ๕ ตำบลหรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ไปแถลงข่าวโดยมีจำเลยที่ ๖ ร่วมกันแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชนว่า นายยะผากับพวกเป็นผู้กระทำการอันเป็นการก่อการร้าย โดย นายยะผา กับพวกไม่ยินยอม หลังจากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะ นำนายยะผากับพวกส่งมอบ ให้เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ซึ่งมี ฐานปฏิบัติการอยู่ที่วัดสวนธรรม ตำบลหรือเสาะออก อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส โดยเจตนาเพื่อกักตัวและสอบถามอันเป็นการประสงคให้ได้มา ซึ่งพยานหลักฐาน ในการดำเนินคดี จำเลยที่ ๖ ได้ให้รถบรรทุกหกล้อที่ใช้สำหรับขนย้ายผู้ต้องหา ของสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะแก่เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ เพื่อใช้กักตัวบุคคล ที่เจ้าหน้าที่ทหารนำตัวไปกักไว้ อันมิใช่เป็นสถานที่กักตัวตาม พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ และพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเมื่อระหว่างวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลา กลางวัน ถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนก่อนเที่ยง ต่อเนื่องกัน จำเลย

ทั้งหกกับพวกที่ยังไม่ทราบชื่อ ร่วมกันนำนายยะผากับพวกไปกักตัวไว้ในรถยนต์ บรรทุกหกล้อที่ใช้สำหรับควบคุมและเคลื่อนย้ายผู้ต้องหาของสถานีตำรวจภูธร หรือเสาะ ณ ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ อันเป็นการทรมาน และ ร่วมกันหน่วงเหนี่ยวกักขังนายยะผากับพวกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้ นายยะผากับพวกปราศจากเสรีภาพในร่างกาย โดยนายยะผากับพวกไม่ได้ยินยอม และอยู่ในภาวะ ไม่สามารถขัดขืนได้ และเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลา กลางคืนหลังเที่ยง จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กับพวก ที่ไม่ทราบชื่อร่วมกันนำนายยะผา ออกจากรถไปยังบริเวณคลังน้ำมันภายในฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ โดยร่วมกัน ใช้กำลังข่มขืนใจนายยะผาให้รับสารภาพว่าเป็นแนวร่วม ผู้ก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นการข่มขืนใจให้กระทำ การใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือ โดยร่วมกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป และไม่มีอำนาจตามกฎหมาย และร่วมกันชกต่อย ตบ ตะ และถีบ ตามร่างกายนายยะผาหลายครั้ง เป็นเหตุให้นายยะผาได้รับอันตราย มีบาดแผลฟกช้ำบริเวณใบหน้า และตามร่างกายหลายแห่ง หายใจติดขัด แน่นหน้าอก เจ็บซี่โครง ปลายนิ้วหัก ไม่สามารถเดินได้ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ทหาร นำนายยะผาโยนเข้าไปในรถ อันเป็นการทรมานและโดยกระทำทารุณโหดร้าย เมื่อ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนก่อนเที่ยง เจ้าหน้าที่ทหารนำนายยะผาออก จากรถ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ในครั้งนี้ นายยะผา ไม่สามารถลุกขึ้นได้ เจ้าหน้าที่ทหารจึงใช้กำลังถีบ นายยะผาลงจากรถ แล้วลากขาออกไปที่สถานพยาบาลชั่วคราวภายในฐานปฏิบัติ การหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ และจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ไม่ทราบชื่อ ร่วมกันใช้กำลังทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับให้นายยะผารับสารภาพว่าเป็นแนวร่วม ผู้ก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นการข่มขืนใจให้กระทำ การใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยรวม

กันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปและไม่มีอำนาจตามกฎหมาย และร่วมกัน ใช้ของแข็งตี ชกต่อย และเตะตามร่างกายนายยะผาหลายครั้งติดต่อกัน กระทั่งสลับกับการสอบถาม เป็นเหตุให้คือนายยะผามีรอยแตก รอบริมฝีปาก ลำตัวและแผ่นหลังมีรอยฟกช้ำ กระจกซี่โครงหักหลายซี่ ได้รับอันตรายสาหัส จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ยังไม่ทราบชื่อมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องนำนายยะผา ไปรักษาพยาบาล แต่กลับงัดเงิน ไม่นำนายยะผาไปรักษาพยาบาล อันเป็นการทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย จำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ในขณะที่มีหน้าที่ ตามกฎหมายควบคุมดูแลไม่ให้จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ไม่ทราบชื่อกระทำการดังกล่าว กลับปล่อยปละละเลยให้จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ไม่ทราบชื่อกระทำการดังกล่าว เป็นเหตุให้นายยะผาถึงแก่ความตาย จำเลยที่ ๖ ในฐานะที่เป็นผู้ส่งนายยะผาไปกักตัวยอมเล็งเห็นผลว่าจะมีการกระทำใดที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้ได้ซึ่งคำรับสารภาพและนำไปใช้ประกอบการดำเนินคดี การกระทำของจำเลยทั้งหมดซึ่งเป็น เจ้าพนักงานเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายยะผา และครอบครัว หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิดที่ตำบลรือเสาะออก อำเภอ รือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ขอให้ลงโทษตามกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๙๑, ๑๕๗, ๒๙๕, ๒๙๗, ๒๙๘, ๓๐๙, ๓๑๐ ขึ้นได้สวนมูลฟ้องโจทก์นำสืบว่า นายยะผาเป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์ มีบุตรด้วยกัน ๗ คน คือนางนอมมี นายอามิง นางจิตนา นายอนุวิส นางสาวนิตา และนางสาววรารักษ์ กาเซ็ง เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา เจ้าพนักงานตำรวจ สถานีตำรวจรือเสาะ กับเจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ได้ปิดล้อมและเข้าตรวจค้นบ้านของนายยะผาโดยไม่ได้รับความยินยอม และไม่มีหมายค้น แล้วควบคุมนายยะผา นายอามิง กาเซ็ง นายอนันต์ กาเซ็ง นายสะกรี สาแล นายอามะ มะมิง นายราญ ดอกคอ และนายมะสะกรี ลายี่ ไปที่สถานีตำรวจ รือเสาะทำประวัติ แล้วปล่อยนายอามะกลับไปเพียงคนเดียว ส่วนนายยะผากับ

พวกที่เหลือถูกควบคุมตัวไปสถานีตำรวจภูธร เมืองนราธิวาส แล้วเจ้าพนักงานตำรวจ อื่นกับจำเลยที่ ๖ ร่วมกันแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนยืนยันว่า นายยะผากับพวกเป็น แนวร่วมก่อความไม่สงบในพื้นที่อำเภอ รือเสาะ ทั้งๆ ที่นายยะผากับพวกไม่ได้กระทำความผิดดังกล่าว แล้วควบคุมตัวไปที่สถานีตำรวจภูธร รือเสาะ เวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา จึงควบคุม นายยะผากับพวกไปมอบให้เจ้าหน้าที่ทหาร ณ สถานปฏิบัติการ หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ซึ่งตั้งอยู่ที่ วัดสวนธรรม ตำบลรือเสาะออก อำเภอ รือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อไปถึงเจ้าหน้าที่ทหารนำนายยะผา กับพวกไปกักตัว ไว้ภายในรถยนต์หกล้อของสถานีตำรวจภูธร รือเสาะ โดยในวันดังกล่าวจำเลยที่ ๑ เป็นผู้รักษาการแทนผู้บังคับหน่วย เวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา โจทก์กับนางนอมมี ไปเยี่ยมนายยะผา แต่เจ้าหน้าที่ทหารไม่อนุญาตให้เข้าพบ จึงต้องตะโกนคุยกับนาย ยะผาอยู่ริมรั้วด้านนอก วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๘ ถึง ๑๒ นาฬิกา บุคคลทั้งสองไปเยี่ยมและตะโกนคุยกับนายยะผาเช่นเดิม เวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ทหารนำนายยะผาออกจากรถไปที่บริเวณคลังน้ำมันซึ่งอยู่ภายใน สถานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ และทำร้ายร่างกายนายยะผา จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ทหารนำนายยะผากลับไปที่รถ โดยเตะทำร้ายนายยะผาตลอดทาง หลังจากนั้นประมาณ ๑๕ นาที เจ้าหน้าที่ทหาร จับมือนายยะผา ลากลงจากรถไปบริเวณศาลาที่พักห่างจากรถประมาณ ๑๕ เมตร แล้วสอบถามสลับกับการทำร้ายร่างกายนายยะผา จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา จึงให้นายยะผา คลานกลับไปที่รถ ระหว่างทางได้เตะนายยะผาเช่นเดิม หลังจากนั้นประมาณ ๑๕ นาที เจ้าหน้าที่ทหาร จะนำนายยะผาออกไปอีก แต่ นายยะผาลุกไม่ไหว เจ้าหน้าที่ทหารจึงจับขานายยะผา ลากลงจากรถพาไป บริเวณ ห้องพยาบาลซึ่งอยู่ภายในหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ แล้วทำร้ายร่างกายเช่นเดิม จนกระทั่ง เวลาประมาณ ๒ นาฬิกา ของวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ จึงนำนายยะ ผากลับไปที่รถ เวลา ๖.๓๐ นาฬิกา นายยะผาถึงแก่ความตาย ภายหลังจากที่มีการชันสูตรพลิกศพแล้วพนักงานอัยการจังหวัดนราธิวาส ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลนี้

ทำการไต่สวน และศาลมีคำสั่งว่า เหตุที่นายยะผาดายเนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่ทหาร ทำร้ายร่างกายทำให้กระดูกซี่โครงหัก ลมรั่วในช่องอกด้านขวา ระหว่างที่อยู่ในความ ควบคุมของเจ้าหน้าที่ ทหารซึ่งเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตามคดี หมายเลขแดงที่ อช.๑๙/๒๕๕๑ และ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภาค ๔ ส่วนหน้า มีคำสั่งให้หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาสสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีดังกล่าว ปรากฏว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้นายยะผาดายถึงแก่ ความตาย มีจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ รวมอยู่ด้วย

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ซึ่งโจทก์ ต้องบรรยายมาในฟ้องนั้น ต้องเป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติเป็น ความผิด และกำหนดโทษไว้ แต่กรณีตามคำฟ้องที่โจทก์กล่าวหา จำเลยที่ ๖ ร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจอื่นแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่า นายยะผาดายกับพวกเป็น ผู้กระทำอันเป็นการก่อการร้าย โดยนายยะผาดายกับพวกไม่ได้ยินยอม เป็นการกระทำ ที่ผิดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ ระเบียบ สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน และคำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๔๖๔/๒๕๕๐ เรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติเกี่ยวกับการ ให้ข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการทำ สื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติให้การกระทำ ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวเป็นความผิดและกำหนดโทษทางอาญาไว้แต่อย่างใด ส่วนระเบียบและคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าวก็ไม่ใช่กฎหมาย อีกทั้งตาม คำฟ้องก็ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๖ ได้ข่มขืนใจ โดยทำให้กลัวหรือใช้กำลังประทุษร้าย นายยะผาดายเกี่ยวกับการแถลงข่าวแต่อย่างไร ฟ้องโจทก์ในส่วนนี้จึงไม่ได้บรรยายถึง การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยที่ ๖ ได้กระทำความผิด ย่อมเป็นฟ้องที่ไม่ชอบ ด้วยประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ (๕)

ฟ้องโจทก์ที่เกี่ยวกับจำเลยที่ ๖ ข้อหาร่วมกันหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นนั้น เห็นว่า นายอนันต์ กาเซ็ง นายรายู ดอคคอ และนายสันต์ พานิช พยานโจทก์ เบิกความรับว่า ขณะเกิดเหตุ รัฐบาลประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกในเขตพื้นที่จังหวัด นราธิวาสทุกอำเภอ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ในส่วนเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติ ตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีเหตุ อันควรสงสัยว่าบุคคลใด จะเป็นราชศัตรูหรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลนั้น ไว้เพื่อการสอบถามหรือตามความ จำเป็นของทางราชการทหารได้ ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๖ และมาตรา ๑๕ ทวิ ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธร รือเสาะ ควบคุมตัวนายยะผาดายกับพวกซึ่งต้องสงสัยว่าเป็นกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่ อำเภอรือเสาะไปส่งมอบให้ เจ้าหน้าที่ทหาร ณ ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจ นราธิวาส ๓๙ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติ ดังกล่าว ส่วนภายหลังจาก นั้นเจ้าหน้าที่ทหารจะนำนายยะผาดายกับพวกไปกักตัวไว้ในสถานที่ใด เป็นเรื่องอยู่ใน คดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ทหารที่จะพิจารณาเห็นควรกักตัวตามสมควรแก่กรณี หากใช้เป็นเรื่องที่ จำเลยที่ ๖ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหารหน่วงเหนี่ยวกักขังนายยะผาดาย กับพวกแต่ประการใดไม่ (ตามนัย คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๒๐/๒๕๐๓ (ประชุมใหญ่) และ ๘๐๔/๒๕๐๒) คดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๖ ในฟ้องข้อหานี้ จึงไม่มีมูล

ส่วนฟ้องโจทก์ที่เกี่ยวกับจำเลยที่ ๖ ในข้อหาร่วมกันข่มขืนใจผู้อื่น ข้อหา ร่วมกันทำ ร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายของผู้อื่น และผู้ถูกระทำ ร้านรับอันตรายสาหัส และข้อหา ร่วมกันทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ ความตายนั้น เห็นว่า ตามทางไต่สวนได้ความเพียงว่า วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๖ กับเจ้าพนักงานตำรวจผู้ได้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ทหารหน่วย

เฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ร่วมกันควบคุมนายยะผากับพวกจากบ้านไปแกลงชาว ที่สถานีตำรวจภูธร เมืองนราธิวาส เสร็จแล้วในเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา จึงมีการควบคุมตัวไปส่งมอบให้เจ้าหน้าที่ทหาร ณ ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปเท่านั้น ส่วนเหตุการณ์หลังจากนั้นไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๖ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใดอีก นอกจากนี้ ขณะที่ นายยะผาถูกนำตัวไปสอบถามและทำร้ายร่างกายก็อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหาร และเหตุการณ์ทั้งหมดเกิดขึ้นในเวลากลางคืนต่อเนื่องกันภายใน ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ หลังจาก ที่มีการกักตัวนายยะผา ผ่านไปแล้ว ๑ วัน ช่วงเวลาดังกล่าวก็ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๖ อยู่ในฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ด้วยแต่อย่างใด ตามพยานหลักฐานแห่งคดี จำเลยที่ ๖ ไม่มีส่วน รู้เห็นถึงการกระทำความผิดด้วย คดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๖ ในฟ้องข้อหานี้ จึงไม่มีมูล

สำหรับฟ้องโจทก์ที่เกี่ยวกับจำเลยที่ ๖ ในข้อหาเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตนั้น เมื่อได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วว่าการกระทำความผิดกล่าวข้างต้น ไม่มีมูล คดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๖ ในฟ้องข้อหานี้ จึงไม่มีมูลเช่นกัน ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า จำเลยที่ ๖ ไม่ได้ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้อง นายอนันต์กับนายรายูพยานโจทก์เบิกความ ยืนยัน ตรงกันว่า พวกที่ร่วมกับจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ นำนายยะผาไปสอบถามและทำร้ายร่างกายเป็นเจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ และเหตุการณ์ทั้งหมดเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืนภายใน ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่อาจเข้าไปภายในสถานที่ดังกล่าวได้

ข้อเท็จจริงจึงไม่มีทางรับฟังได้เป็นอย่างอื่นนอกจากฟังว่า พวกที่ไม่ทราบชื่อ ที่ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ กระทำความผิดดังกล่าวในฟ้องเป็นเจ้าหน้าที่ทหาร มิใช่พลเรือน ดังนี้ คดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณา พิพากษาของศาลทหาร ตามพระธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖ ศาลนี้ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๘

พิพากษายกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๖ และมีคำสั่งไม่รับฟ้องโจทก์สำหรับ จำเลย ที่ ๑ ถึงที่ ๕ ให้จำหน่ายคดีในส่วนของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ออกเสียจาก สารบบความ./

นายสุวัฒน์ ปิ่นแก้ว

นายทวี จำปา

(๓๑)

คำพิพากษา

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขดำที่ ๑๒๐/๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ ๓๓๙/๒๕๕๔

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๙

วันที่ ๒๔ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

ความอาญา

นางนิม๊ะ	กาเซ็ง	โจทก์
ระหว่าง		
พันตรีวิชา ภู่ทอง	ที่ ๑	
ร้อยตรีสิริเชตต์ วาณิชบำรุง	ที่ ๒	
จำสืบเอกเริงณรงค์ บัวงาม	ที่ ๓	
สืบเอกณรงค์ฤทธิ์ หาญเวช	ที่ ๔	
สืบเอกบัณฑิต ถิ่นสุข	ที่ ๕	
พันตำรวจเอกทงศักดิ์ วังสุภา	ที่ ๖	จำเลย
เรื่อง	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ (ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง)	
โจทก์	อุทธรณ์คำพิพากษา	
ศาลจังหวัดนราธิวาส	ลงวันที่ ๒ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๓	
ศาลอุทธรณ์ภาค ๙	รับวันที่ ๗ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔	

โจทก์ฟ้องและแก้ไขฟ้องว่า โจทก์เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของ นายยะผา กาเซ็ง ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ เป็นเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติหน้าที่ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ และพระราชกำหนด การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่วนจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่ง ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เป็นเจ้าพนักงานตามประมวล กฎหมายอาญา มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายและมีหน้าที่ควบคุมดูแล การใช้รถยนต์บรรทุกผู้ต้องขังซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และดูแล ป้องกันไม่ให้ผู้ใดกระทำความผิดกฎหมาย จำเลยทั้งหกกับพวกที่ไม่ทราบชื่อ ร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนก่อนเที่ยง เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ สนธิ กำลังร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะ เข้าปิดล้อม ตรวจค้น ควบคุมนายยะผากับพวก จากนั้นเจ้าพนักงาน ตำรวจสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะนำ นายยะผากับพวกจากบ้านหมู่ที่ ๕ ตำบลหรือเสาะ อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ไปแถลงข่าวโดยมีจำเลยที่ ๖ ร่วมกันแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชนว่านายยะผากับพวก เป็นผู้กระทำการอันเป็นการก่อการร้าย โดยนายยะผากับพวกไม่ยินยอม หลังจากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะนำนายยะผากับพวก ส่งมอบให้ เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ซึ่งมีฐานปฏิบัติการอยู่ที่ วัดสวนธรรม ตำบลหรือเสาะออก อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส โดยเจตนาเพื่อกักตัว และ สอบถามอันเป็นการประสงคให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการดำเนินคดี จำเลยที่ ๖ ได้ให้รถยนต์บรรทุกทุกหกล้อที่ใช้สำหรับขนย้ายผู้ต้องหาของสถานีตำรวจภูธรหรือเสาะ แก่เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ เพื่อใช้กักตัวบุคคลที่เจ้าหน้าที่ ทหารนำตัว ไปกักไว้ อันมิใช่เป็นสถานที่กักตัวตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเมื่อระหว่างวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม

๒๕๕๑ เวลากลางคืน ก่อนเที่ยง ต่อเนื่องกัน จำเลยทั้งหกกับพวกที่ยังไม่ทราบชื่อ ร่วมกันนำนายยะผากับพวก ไปกักตัวไว้ในรถยนต์บรรทุกหกล้อที่ใช้สำหรับควบคุม และเคลื่อนย้ายผู้ต้องหาของ สถานีตำรวจภูธรหรือเสาะ ณ ฐานปฏิบัติการ หน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ อันเป็นการทรมาน และร่วมกันหน่วงเหนี่ยวกักขัง นายยะผากับพวกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้นายนายยะผากับพวกปราศจาก เสรีภาพในร่างกาย โดยนายยะผากับพวกไม่ได้ยินยอมและอยู่ในภาวะไม่สามารถ ขัดขืนได้และเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนหลังเที่ยง จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๕ กับพวกที่ไม่ทราบชื่อร่วมกันนำนายยะผาออกจากรถไปยังบริเวณ คลังน้ำมัน ภายในฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับ เหตุการณ์ ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยร่วมกันใช้กำลังข่มขืนใจ นาย ยะผาให้รับสารภาพว่าเป็นแนวร่วมผู้ก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นการข่มขืนใจให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยใช้ กำลังประทุษร้ายหรือโดยร่วมกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป และไม่มีอำนาจตามกฎหมาย และร่วมกัน ชกต่อย ตบ เตะ และถีบตามร่างกายนายยะผาหลายครั้ง เป็นเหตุให้ นายยะผาได้รับ อันตรายมีบาดแผลฟกช้ำบริเวณใบหน้าและตามร่างกายหลายแห่ง หายใจติดขัด แน่นหน้าอก เจ็บซี่โครง ปลายนิ้วหัก ไม่สามารถเดินได้ หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่ทหาร นำนายยะผาโยนเข้าไปในรถ อันเป็นการทรมานและโดยกระทำ ทารุณโหดร้าย เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลากลางคืนก่อนเที่ยง เจ้าหน้าที่ ทหารนำนายยะผาออกจากรถ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในครั้งนี้ นายยะผา ไม่สามารถลุกขึ้นได้ เจ้าหน้าที่ทหาร จึงใช้กำลังถีบนายยะผาลงจากรถ แล้วลากขาออกไปที่สถานพยาบาลชั่วคราวภายใน ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ และจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ไม่ทราบชื่อร่วมกันใช้กำลังทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับ ให้นายยะผารับสารภาพว่าเป็น แนวร่วมผู้ก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นการข่มขืนใจให้

กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือ โดยร่วมกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปและไม่มีอำนาจตามกฎหมาย และร่วมกันใช้ ของแข็ง ดี ชกต่อยและเตะตามร่างกายนายยะผาหลายครั้งติดต่อกัน กระตืบสลับกับ การสอบถามเป็นเหตุให้คือนายยะผามีรอยแตก รอบริมฝีปาก ลำตัวและแผ่นหลัง มีรอยฟกช้ำ กระดูกซี่โครงหักหลายซี่ได้รับอันตรายสาหัส จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ยังไม่ทราบชื่อ มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องนำนายยะผาไปรักษาพยาบาล แต่กลับดเว้นไม่นำนายยะผา ไปรักษาพยาบาล อันเป็นการทรมานหรือโดยกระทำ ทารุณโหดร้าย จำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ ในขณะนั้นมีหน้าที่ตามกฎหมายควบคุมดูแลไม่ให้จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ไม่ทราบชื่อกระทำการดังกล่าว กลับปล่อย ปล่อยละเลยให้จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กับพวกที่ไม่ทราบชื่อกระทำการดังกล่าว เป็นเหตุให้ นายยะผาถึงแก่ความตาย จำเลยที่ ๖ ในฐานะที่เป็นผู้ส่งนายยะผาไปกักตัวยอมเล็งเห็นผลว่า จะมีการกระทำ ใดที่ผิดกฎหมายเพื่อให้ได้ซึ่งคำรับสารภาพและนำไปใช้ประกอบการดำเนินคดี การกระทำของจำเลยทั้งหกซึ่งเป็นเจ้าพนักงานเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายยะผาและครอบครัวหรือปฏิบัติหรือ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิดที่ตำบลหรือเสาะออก อำเภอหรือเสาะ จังหวัด นครราชสีมา ขอให้ลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๙๑, ๑๕๗, ๒๙๐, ๒๙๕, ๒๙๗, ๒๙๐, ๓๐๙, ๓๑๐

ศาลชั้นต้นได้สอบสวนพ้องแล้ว พิพากษายกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๖ และมีคำสั่งไม่รับฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ให้จำหน่ายคดีในส่วนของ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ออกเสียจากสารบบความ

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๙ ตรวจสอบพยานหลักฐานแล้ว ทางใต้สวน โจทก์นำสืบว่า นายยะผา กาเซ็ง เป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์ มีบุตรด้วยกัน ๗ คน คือ นางนอมมี นายอามิง นางจินตนา นายอนุวิส นางสาววนิดา และนางสาววารภรณ์ กาเซ็ง เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรร้อยเอกราชกับเจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ได้ปิดล้อมและเข้าตรวจค้นบ้านของนายยะผาโดยไม่ได้ได้รับความยินยอม และไม่มีหมายค้น แล้วควบคุมนายยะผา นายอามิง กาเซ็ง นายอนันต์ กาเซ็ง นายสะเกรี สากล นายอามะ มะมิง นายรายู ดอคค และนายมะสะเกรี ลายี ไปที่สถานีตำรวจภูธรร้อยเอกราชทำประวัติแล้ว ปล่อยนายอามะกลับไปเพียงคนเดียว ส่วนนายยะผากับพวกที่เหลือถูกควบคุมตัวไปสถานีตำรวจภูธรเมืองนราธิวาส แล้วเจ้าพนักงานตำรวจอื่นกับจำเลยที่ ๖ ร่วมกันแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนยืนยันว่านายยะผากับพวกเป็นแนวร่วมก่อความไม่สงบในพื้นที่อำเภอร้อยเอกราช ทั้งๆ ที่นายยะผากับพวกไม่ได้กระทำความผิดดังกล่าว แล้วควบคุมตัวไปที่สถานีตำรวจภูธรร้อยเอกราช เวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา จึงควบคุมนายยะผากับพวกไปมอบให้เจ้าหน้าที่ทหาร ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดสวนธรรม ตำบลร้อยเอกราช อำเภอร้อยเอกราช จังหวัดนราธิวาส เมื่อไปถึงเจ้าหน้าที่ทหารนำนายยะผากับพวกไปกักตัว ไว้ภายในรถยนต์หกล้อของสถานีตำรวจภูธรร้อยเอกราช โดยในวันดังกล่าว จำเลยที่ ๑ เป็นผู้รักษาการแทนผู้บังคับหน่วย เวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา โจทก์กับนางนอมมีไปเยี่ยม นายยะผาแต่เจ้าหน้าที่ทหารไม่อนุญาตให้เข้าพบ จึงต้องตะโกนคุยกับนายยะผาอยู่ริมรั้ว ด้านนอก วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๘ ถึง ๑๒ นาฬิกา บุคคลทั้งสอง ไปเยี่ยมและตะโกนคุยกับนายยะผาเช่นเดิม เวลาประมาณ ๒๐ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ทหาร นำนายยะผาออกจากรถไปที่บริเวณคลังน้ำมันซึ่งอยู่ภายในฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ และทำร้ายร่างกายนายยะผา

จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ทหารนำนายยะผากลับไปที่รถ โดยเตะทำร้ายนายยะผาตลอดทาง หลังจากนั้นประมาณ ๑๕ นาที เจ้าหน้าที่ทหารจับมือนายยะผา ลากลงจากรถพาไปบริเวณศาลาที่พัก ห่างจากรถประมาณ ๑๕ เมตร แล้วสอบถามสลับกับการทำร้ายร่างกายนายยะผา จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา จึงให้นายยะผากลับไปที่รถ ระหว่างทางได้เตะ นายยะผาเช่นเดิม หลังจากนั้นประมาณ ๑๕ นาที เจ้าหน้าที่ทหารจะนำนายยะผาออกไปอีก แต่ นายยะผาลุกไม่ไหว เจ้าหน้าที่ทหารจึงจับขานายยะผา ลากลงจากรถพาไปบริเวณห้องพยาบาลซึ่งอยู่ในหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๙ แล้วทำร้ายร่างกายเช่นเดิม จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒ นาฬิกา ของวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑ จึงนำนายยะผากลับไปที่รถ เวลา ๖.๓๐ นาฬิกา นายยะผาถึงแก่ความตาย ภายหลังจากที่มีการชันสูตร พลิกศพแล้วพนักงานอัยการจังหวัดนราธิวาส ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นทำการใต้สวน และศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า เหตุที่นายยะผาตายเนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกายทำให้กระตุกซี่โครงหัก ลมรั่วในช่องอกด้านขวา ระหว่างที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตามคดีหมายเลขแดงที่ อช.๑๙/๒๕๕๑ และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภาค ๔ ส่วนหน้า มีคำสั่งให้หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส สอบสวนข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าว ปรากฏว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้นายยะผาถึงแก่ความตายมีจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ รวมอยู่ด้วย

พิเคราะห์แล้ว คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของโจทก์ว่า คดีโจทก์สำหรับจำเลยทั้งหมดมีมูลหรือไม่ ข้อเท็จจริงปรากฏว่าขณะเกิดเหตุรัฐบาลประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาสทุกอำเภอ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่าย พลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดจะเป็นอริราชศัตรูหรือ

ขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อการสอบสวนหรือตามความจำเป็น ของทางราชการทหารได้ ตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๖ และมาตรา ๑๕ ทวิ ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๖ เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรร้อยเอ็ด เข้าทำการควบคุมตัวนายยะผากับพวกโดยไม่มีหมายจับและหมายค้น และนำตัวนายยะผากับพวกซึ่งสงสัยว่าเป็นกลุ่มบุคคลก่อความไม่สงบในพื้นที่อำเภอร้อยเอ็ดไปส่งมอบให้ เจ้าหน้าที่ทหารที่ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนครราชสีมา ๓๙ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามบทกฎหมายดังกล่าว ส่วนภายหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ทหารจะนำตัวนายยะผากับพวกไปกักตัวไว้ในสถานที่ใด ก็เป็นเรื่องอยู่ในดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ทหารที่จะพิจารณาเห็นสมควรหาใช่ เป็นเรื่องที่จำเลยที่ ๖ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหารหนองเหนียวกักขังนายยะผากับพวก แต่ประการใดไม่ ทั้งไม่ปรากฏว่าระหว่างที่นายยะผากับพวกถูกเจ้าหน้าที่ทหารกักตัวไว้ นำไปสอบและทำร้ายร่างกายจำเลยที่ ๖ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ลำพังการที่จำเลยที่ ๖ ร่วมกันนำตัวนายยะผากับพวกไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่านายยะผากับพวกเป็นผู้กระทำการ อันเป็นการก่อการร้ายโดยที่นายยะผากับพวกไม่ยินยอม แล้วส่งมอบตัวนายยะผากับพวก พร้อมกับรถยนต์บรรทุกผู้ต้องหาให้แก่เจ้าหน้าที่ทหาร เพื่อใช้กักตัวนายยะผากับพวกไว้ ยังไม่มีน้ำหนักและเหตุผลให้รับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๖ มีเจตนาร่วมกันกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหารโดยย่อเมื่เห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ทหารจะนำตัวนายยะผากับพวกไปควบคุมโดยผิดกฎหมาย หนองเหนียวกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพ ในร่างกาย และทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๖ ร่วมกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ กระทำความผิดฐานหนองเหนียวกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพ ในร่างกาย ข่มขืนใจผู้อื่น ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสและปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตตามที่โจทก์ฟ้อง เมื่อข้อ

เท็จจริงฟังไม่ได้ว่ามีพลเรือนร่วมกระทำ ความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ซึ่งเป็นทหารคดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลทหาร ตามพระธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖ ศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจ พิเคราะห์พิพากษา ที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๖ และมีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง สำหรับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ให้จำหน่ายคดีจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ออกจากสารบบความนั้น ศาลอุทธรณ์ภาค ๙ เห็นพ้องด้วย อุทธรณ์ของโจทก์ฟังไม่ขึ้น

พิพากษาเป็น.

นายรังสรรค์ โรจน์ชีวิน

นายไพจิตร สวัสดิสาร

นายธวัฒน์ชัย สุดใจศิริบูล

กรณีชอุมทรมาบน นายอัสฮารี สะมาแอ

เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารกองร้อย ๑๕๔๒ ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ร่วมกันปิดล้อม ตรวจค้น และควบคุมตัวนายอัสฮารี สะมาแอ กับพวก บริเวณสวนยางพารา หมู่ที่ ๕ บ้านจาเราะซีโป๊ะ ตำบลสะอะอะ อำเภอกงป๋นัง จังหวัดยะลา โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ และถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายร่างกายในระหว่างการควบคุมตัว ปรากฏว่าเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ได้นำตัวนายอัสฮารี สะมาแอ ไปส่งที่โรงพยาบาลค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี เนื่องจากนายอัสฮารี สะมาแอ ได้รับบาดเจ็บสาหัส ถูกส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลปัตตานีและโรงพยาบาลศูนย์ยะลาตามลำดับ และได้เสียชีวิตที่โรงพยาบาลศูนย์ยะลาในเช้าวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ โดยใบทความเห็นแพทย์ระบุว่าเสียชีวิตเนื่องจากสมองบวม ตามร่างกายมีรอยฟกช้ำ

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔

นางแบเตาะ สะมาแอ ในฐานะทนายทของนายอัสฮารี สะมาแอ ได้ยื่นคำขอรับเงินค่าตอบแทนผู้เสียหาย เนื่องจากนายอัสฮารี สะมาแอ ถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายร่างกายจนเสียชีวิตในระหว่างจับกุมและควบคุมตัว อันเกิดจากการกระทำผิดอาญา คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ได้มีคำวินิจฉัยไม่อนุญาตให้นางแบเตาะ สะมาแอ ได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย นางแบเตาะ สะมาแอ จึงได้อุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาลอุทธรณ์ตามที่กฎหมายกำหนด ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้ยกคำขอของผู้ยื่นคำขอ เนื่องจาก นางแบเตาะ สะมาแอ ผู้ขอ ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร แล้ว คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

(๓๑ ทวี)

สำหรับศาลใช้

คำพิพากษา คดีหมายเลขดำที่ ๓๓๑๑/๒๕๕๒
คดีหมายเลขแดงที่ ๒๓๓๔/๒๕๕๔

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลอุทธรณ์

วันที่ ๑๖ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

ความแพ่ง

ระหว่าง นางซูมาอีเต๊ะ มะรานอ ผู้ยื่นคำขอ

เรื่อง พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ผู้ยื่นคำขอ อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน

ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

ลงวันที่ ๓๑ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

ศาลอุทธรณ์รับวันที่ ๑๔ เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

กรณีสืบเนื่องมาจากนายมะยาเต็ง มะรานอ ถูกทหารเชิญตัวไปสอบสวน หลังจากนั้นสูญหายไป เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๐ ต่อมาผู้ยื่นคำขอ ซึ่งเป็นทนายทของนายมะยาเต็ง ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายต่อคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา คณะกรรมการพิจารณาแล้ว เห็นว่า นายมะยาเต็งไม่ใช่ผู้เสียหายตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ จึงวินิจฉัยให้ยกคำขอ

ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว คดีมีปัญหาที่ต้อง วินิจฉัยตาม

อุทธรณ์ของผู้ยื่นคำขอว่า เหตุที่ผู้ตายถึงแก่ความตายเกิดจาก การกระทำความผิด อาญาของผู้อื่นหรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติค่าตอบแทน ผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มีเจตนารมณ์ให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือ บรรเทาความเสียหายเบื้องต้นแก่ผู้เสียหาย อันเกิดจากการกระทำความผิดอาญา ของผู้อื่น โดยที่ผู้เสียหายไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิดนั้น มาตรา ๓ จึงบัญญัติว่า ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคล

ซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำ ความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น แม้ผู้ยื่นคำขออ้างว่าการหายตัวไปของนายมะยาเต็งเกิดจากการปฏิบัติการของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในพื้นที่ ที่รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก และ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน อยู่ระหว่าง การร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งว่าเป็นคนสาบสูญ แต่เมื่อยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงชัดว่า การหายตัว ไปของนายมะยาเต็งเกิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น จึงยัง ไม่อาจฟังเป็นยุติ ได้ว่า นายมะยาเต็งได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการ กระทำความผิดอาญาของ ผู้อื่นหรือไม่ ดังนั้น นายมะยาเต็งจึงยังไม่ใช่ผู้เสียหายตาม มาตรา ๓ แห่งพระราช บัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ในชั้นนี้ผู้ยื่นคำขอซึ่งเป็นทายาท ของนายมะยาเต็งยังไม่มีสิทธิได้รับ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ที่คณะกรรมการ พิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และ ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดี อาญาวินิจฉัยให้ยกคำขอนั้น ศาลอุทธรณ์ เห็นพ้องด้วย อุทธรณ์ของผู้ยื่นคำขอฟังไม่ขึ้น

พิพากษายกคำขอของผู้ยื่นคำขอ

นายชวลิต ยงพาณิชย์

นายนพรัตน์ สี่ทิศประเสริฐ

นายธนัทฤกษ์ วงศ์นิติอังกูร

กรณีชอุมทรมาน นายอัสฮารี สะมาแอ

เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหาร กองร้อย ๑๕๔๒ ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ร่วมกันปิดล้อม ตรวจค้น และควบคุมตัวนายอัสฮารี สะมาแอ กับพวก บริเวณสวนยางพารา หมู่ที่ ๕ บ้านจาเราะซีเป๊ะ ตำบลสะอะอะ อำเภอกงป็นัง จังหวัดยะลา โดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ และถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายร่างกายใน ระหว่างการควบคุมตัว ปรากฏว่าเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ได้นำตัว นายอัสฮารี สะมาแอ ไปส่งที่โรงพยาบาลค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี เนื่องจากนายอัสฮารี สะมาแอ ได้รับบาดเจ็บสาหัส ถูกส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาล ปัตตานีและโรงพยาบาลศูนย์ยะลาตามลำดับ และได้เสียชีวิตที่โรงพยาบาล ศูนย์ยะลาในเช้าวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ โดยไปความเห็นแพทย์ระบุว่า เสียชีวิตเนื่องจากสมองบวม ตามร่างกายมีรอยฟกช้ำ

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔

นางแบเตาะ สะมาแอ ในฐานะทนายของนายอัสฮารี สะมาแอ ได้ยื่นคำขอรับเงินค่าตอบแทนผู้เสียหาย เนื่องจากนายอัสฮารี สะมาแอ ถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายร่างกายจนเสียชีวิตในระหว่างจับกุมและควบคุมตัว อันเกิดจากการกระทำผิดอาญา คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ได้มีคำวินิจฉัยไม่อนุญาตให้นางแบเตาะ สะมาแอ ได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย นางแบเตาะ สะมาแอ จึงได้อุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาลอุทธรณ์ตามที่กฎหมายกำหนด ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้ยกคำขอของผู้ยื่นคำขอ เนื่องจาก นางแบเตาะ สะมาแอ ผู้ขอ ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร แล้ว คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

(๓๑ ทวิ)

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลอุทธรณ์

วันที่ ๔ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

ความแพ่ง

ระหว่าง นางแบเตาะ สะมาแอ ผู้ยื่นคำขอ

เรื่อง พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน
และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา
ผู้ยื่นคำขอ อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน

ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

ลงวันที่ ๓๐ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

ศาลอุทธรณ์รับวันที่ ๒๙ เดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

กรณีสืบเนื่องมาจากนายอัสฮารี สะมาแอ ถึงแก่ความตายโดยไม่ปรากฏสาเหตุ เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมาผู้ยื่นคำขอซึ่งเป็นมารดาของผู้ตายยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายต่อคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา คณะกรรมการพิจารณาแล้ว เห็นว่า เหตุที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้ยื่นคำขอ จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ วินิจฉัยให้ยกคำขอ

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขดำที่ ๓๔๐๑/๒๕๕๒

คดีหมายเลขแดงที่ ๙๑๙๒/๒๕๕๔

ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ตรวจสอบสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มีเจตนารมณ์ให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือบรรเทาผู้เสียหายเบื้องต้นแก่ผู้เสียหาย อันเกิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ผู้เสียหายไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิดนั้น มาตรา ๓ บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นและมาตรา ๑๘ วรรคท้าย บัญญัติว่าคณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับ ค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการ กระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหาย จะได้รับการบรรเทาความเสียหายทางอื่นด้วย ที่ผู้ยื่นคำขออ้างมาในอุทธรณ์ว่า เหตุที่ผู้ตายถึงแก่ความตายเกิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น ผู้ตายเป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ นั้น เมื่อข้อเท็จจริงตามสำนวนของสำนักงาน ช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาว่า ภายหลังเกิดเหตุผู้ยื่น คำขอได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารแล้วเป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตามบันทึกของผู้ว่าราชการจังหวัดยะลาฉบับลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ ถือว่าผู้ยื่นคำขอได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นเป็นจำนวน พอสมควรแก่พฤติการณ์แห่งคดีแล้ว ดังนั้น ไม่ว่าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุการตาย ของผู้ตายจะเกิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นอันจะถือว่าเป็นผู้เสียหาย ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติหรือไม่ก็ตาม กรณีไม่มีเหตุสมควรที่จะกำหนดค่าตอบแทนผู้เสียหาย ให้แก่ผู้ยื่นคำขอเพิ่มขึ้นอีก อุทธรณ์ของผู้ยื่นคำขอฟังไม่ขึ้น

พิพากษายกคำขอของผู้ยื่นคำขอ

นายนิติ เอื้อจรัสพันธุ์

นายวิชัย ตัญศิริ

นายจักรกฤษณ์ เจนเจษฎา

กรณีคัดค้านการขยายระยะเวลา การควบคุมตัวตาม พรก.ฉุกเฉินฯ

นายมะนาเซ สะมาแอ กับพวกรวม ๘ คน ถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (พรก.ฉุกเฉินฯ) ที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอนongจิก จังหวัดปัตตานี ต่อมาญาติของนายมะนาเซ สะมาแอ กับพวกรวม ๔ คน ได้ยื่นคำร้องคัดค้านการขยายระยะเวลาการควบคุมตัวตาม พรก.ฉุกเฉินฯ ต่อศาลจังหวัดปัตตานี เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้เพื่อสอบสวนเป็นเวลานานถึง ๑๔ วันแล้ว และนายมะนาเซ สะมาแอ กับพวก ได้ให้การปฏิเสธมาโดยตลอด จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวทั้งหมดอีกต่อไป เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔ ศาลได้ไต่สวนคำร้องและมีคำสั่งยกคำขอขยายระยะเวลาควบคุมตัวของผู้ถูกควบคุมตัวทั้ง ๘ คน และปล่อยตัวทันที

(๒๓)

รายงาน
กระบวนการ
พิจารณา

คดีหมายเลขดำที่ ฉฉ.๑๒-๑๙/๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ ฉ. /

ศาลจังหวัดปัตตานี

วันที่ ๒๙ เดือน เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

ความอาญา

พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรโคกโพธิ์
(พ.ต.อ.ระพีพงษ์ สุขไพบูลย์)

ผู้ร้อง

ระหว่าง

นางกัมมณี สมะมะแอ นางมารีแย เดนดาหยัด

นางลาตีปะห์ แวนาแวน นางมีแย หล้าโสะ

ผู้คัดค้าน

นายมะนาเซ สมะมะแอ กับพวกรวม ๘ คน

ผู้ถูกควบคุมตัว

ผู้พิพากษาออกนั่งพิจารณาคดีนี้เวลา

นาฬิกา

คำสั่ง

คดีสืบเนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘

ยื่นคำร้องขอ ออกหมายจับนายสะแปะอิง แวนและ นายมะนาเซ สมะมะแอ นายตลเถาะ เดนดาหยัดหรือเดنداหยัด นายสุรียา แวนาแวน นายอับริก สหมานกรูด นายฮัมดี มูซอ นายมะซับริ กะบูติงและนายรอหีม หล้าโสะ รวม ๘ คน ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ศาลนี้ อนุมัติหมายจับนายสะแปะอิง กับพวก ต่อมาวันที่ ๑๖,๑๘,๑๙ และ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๔ เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายสะแปะอิงกับพวกรวม ๘ คน

จากนั้นนำตัวไปควบคุมที่ศูนย์พิทักษ์สันติ จังหวัดยะลาเพื่อซักถาม ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งเมื่อ เจ้าพนักงานควบคุมนายสะแปะอิง กับพวก ๘ คนครบ ๗ วันแล้ว เจ้าพนักงาน ขอขยายเวลาควบคุมนายสะแปะอิงกับพวกรวม ๘ คน ศาลอนุญาตให้ขยายเวลา ควบคุมนายสะแปะอิงกับพวก ๘ คนมีกำหนดคนละ ๗ วัน

นางกัมมณี สมะมะแอ นางมารีแย เดนดาหยัด นางลาตีปะห์ แวนาแวน และ นางมีแย หล้าโสะ ยื่นคำร้องขอคัดค้านการขยายระยะเวลาควบคุมนายมะนาเซ สมะมะแอ นายตลเถาะ เดนดาหยัดหรือเดنداหยัด นายสุรียา แวนาแวน นายอับริก สหมานกรูด และนายรอหีม หล้าโสะ เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราช กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ไม้มีความจำเป็นที่ จะควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวอีกต่อไป เจ้าพนักงานควบคุมบุคคลดังกล่าวจากพื้นที่ จังหวัดสงขลาซึ่งมิใช่พื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ และพระราช กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ การควบคุมบุคคล ดังกล่าวจึงอยู่นอกเขตพื้นที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน อีกทั้งเจ้าพนักงาน ซักถาม บุคคลดังกล่าวเพียงประวัติส่วนตัวซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการแก้ไข สถานการณ์ฉุกเฉินแต่อย่างใด ขอให้ปล่อยตัวนายมะนาเซ สมะมะแอ นายตลเถาะ เดนดาหยัด หรือเดنداหยัด นายสุรียา แวนาแวน นายอับริก สหมานกรูด และ นายรอหีม หล้าโสะ

พิเคราะห์พยานหลักฐานชั้นได้สวนแล้ว ข้อเท็จจริงฟังยุติว่า พันตำรวจเอก ระพีพงษ์ สุขไพบูลย์ ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานีเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ยื่นคำร้องขอออกหมายจับนายสะแปอิง แวและกับพวกรวม ๘ คน เนื่องจากมีเหตุอันควรเชื่อ ว่านายสะแปอิง แวและกับพวกรวม ๘ คนเป็นตัวการ หรือผู้ใช้สนับสนุนการเกิด สถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ตามคำร้องขออนุญาตจับกุมและควบคุม ๘ บับลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๔ ศาลนี้พิจารณาแล้วเห็นว่าควรออกหมายจับนาย สะแปอิง แวและกับพวกรวม ๘ คน ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามหมายจับที่ ฉฉ.๑๒ - ๑๙/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๔ ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายสะแปอิง แวและ กับ พวกรวม ๘ คนได้ ตามหนังสือแจ้งผลการจัดการตามหมายจับของสถานีตำรวจภูธร โคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ดังนี้ แม้ผู้ร้องกล่าวอ้างว่านายสะแปอิง แวและกับพวก รวม ๘ คนมีส่วนในการก่อให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัด สงขลาซึ่งเป็น พื้นที่ที่ไม่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน แต่ผู้ร้องก็กล่าวอ้างพื้นที่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินด้วย ซึ่งเมื่อศาลนี้พิจารณาพยานหลักฐานของผู้ร้องแล้ว เห็นควรให้ออกหมายจับ นายสะแปอิง แวและกับพวกรวม ๘ คน ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนั้น กรณี ที่เจ้าพนักงานเข้าจับกุมและควบคุม ตัวบุคคลตามหมายจับ แม้บุคคลดังกล่าวจะไม่ได้มีภูมิลำเนาหรือพักอาศัยอยู่ใน พื้นที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เจ้าพนักงานก็สามารถเข้าจับกุมและควบคุม บุคคลดังกล่าวได้ หากจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมได้เฉพาะบุคคลที่มีภูมิลำเนาหรือ พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไม่ หากว่าผู้ถูกจับกุม หรือ ควบคุมเห็นว่าเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายอย่างไร ก็เป็นเรื่อง ที่ต้อง ไปว่ากล่าวกันอีกเรื่องหนึ่ง ส่วนที่ผู้ร้องคัดค้านการขยายเวลาการควบคุม

นายมะนาเซกับ พวกรวม ๕ คนนั้น เห็นว่า เจ้าพนักงานจับกุมและควบคุม นายมะนาเซกับพวกรวม ๕ คน จากนั้นนำบุคคลดังกล่าวไปซักถามตามกรรมวิธี ของเจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณา ถึงระยะเวลาการควบคุมนายมะนาเซ กับพวกรวม ๕ คน ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมไว้ถึงวันที่ สวนเป็นเวลา ๑๒ วัน ถึง ๑๔ วัน ปรากฏว่าตามผลการซักถามนายมะนาเซกับพวกรวม ๕ คนนั้น นายมะนาเซกับพวกรวม ๕ คน ล้วนปฏิเสธว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ความไม่สงบในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ รวมไปถึงเหตุความรุนแรงในพื้นที่อื่นมา โดยตลอด ประกอบ กับผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานอื่นใดที่เชื่อมโยงให้เห็นได้ว่านาย มะนาเซกับพวกรวม ๕ คน ดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุความรุนแรงในพื้นที่ นอกจากข้อกล่าวอ้างที่ว่าได้รับแจ้งจากแหล่งข่าวและมีผลการซักถามเบื้องต้นของ นายชูบิย์ สุหลงที่ให้การพาดพิงถึงนายมะนาเซ กับพวกรวม ๕ คน ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์ในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ ซึ่งข้อกล่าวอ้างเรื่องแหล่งข่าวนั้นผู้ร้องไม่มี พยานหลักฐานใดมาสนับสนุนให้เห็นว่าแหล่งข่าวดังกล่าว มีอยู่จริง ทั้งข้อมูลที่ได้ จากแหล่งข่าวมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ทำให้ข้อกล่าวอ้างดังกล่าว เป็นข้อกล่าวอ้างลอยๆ ไม่น่าเชื่อถือ ส่วนที่ผู้ร้องมีผลการซักถามเบื้องต้นของ นายชูบิย์ สุหลงนั้น ผลการซักถามเป็นเพียงปฏิบัติการทางจิตวิทยา ทั้งผู้ร้องไม่นำ นายชูบิย์มา เบิกความว่าเหตุใดจึงให้รายละเอียดในผลการซักถามเช่นนั้น มีสาเหตุ ไก่หรือเคืองกับนาย มะนาเซกับพวกมาก่อนหรือไม่ เพื่อให้สามารถรับฟังผล การซักถามได้อย่างมีน้ำหนัก ผล การซักถามจึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟังสนับสนุนพยาน หลักฐานของผู้ร้องได้ เมื่อนายมะนาเซ กับพวกรวม ๕ คนให้การปฏิเสธมาโดยตลอด กรณีจึงไม่มีเหตุให้ขยายเวลาควบคุมนาย มะนาเซกับพวกรวม ๕ คนอีกต่อไป ส่วนนายสะแปอิง แวและ นายมะซิบรี กะบูติง และ นายฮัมดี มุซอที่ถูควบคุม อยู่ นั้น พิจารณาเห็นว่า นายสะแปอิงกับพวกรวม ๓ คน ดังกล่าวถูกควบคุมด้วย มูลเหตุเดียวกันกับนายมะนาเซกับพวกรวม ๕ คน ทั้งผลการซักถามนายสะแปอิง กับพวกดังกล่าวก็ให้การปฏิเสธมาโดยตลอดเช่นกัน ดังนี้ แม้นายสะแปอิง กับพวก

รวม ๓ คนดังกล่าวจะไม่ได้คัดค้านการขอขยายเวลาควบคุม แต่เมื่อเหตุที่ใช้ในการพิจารณาว่าจะขยายเวลาควบคุมหรือไม่เป็นมูลเหตุเดียวกัน จึงเป็นเหตุในลักษณะคดี กรณีจึงเห็นควรไม่ขยายเวลาควบคุมนายสาแปะอิงกับพวกรวม ๓ คนไปในคราวเดียวกัน

จึงมีคำสั่งยกคำร้องขอขยายควบคุมนายสาแปะอิง แวและ นายมะนาเซ สะมะแอ นายดลเลาะ เดนดาหยัดหรือเดนดาหยัด นายสุรียา แวนาแวน นายอับริก สหมานกรุด นายฮัมดี มูซอ นายมะซับริ กะบูติงและนายรอหีม หล่าโสะ กับให้ปล่อยตัวบุคคลทั้งแปดไปทันที

นายศิริชัย วจีสังจะ

นางสาววรรณวิสาข์ ธนานันท์

จะไปศาลไหนระหว่าง ศาลยุติธรรมกับศาลปกครอง?

สุรศิษฐ์ เหลืองอรัญญา

เดิมประเทศไทยเป็นระบบศาลเดียว ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำให้ระบบศาลในประเทศไทยกลายเป็นระบบศาลคู่ ต้องยอมรับว่าตั้งแต่ประเทศไทยใช้ระบบศาลคู่ โดยมีการจัดตั้งศาลปกครอง การทวงหาความยุติธรรมในกรณีที่ชาวบ้านหรือราษฎรมีข้อพิพาทกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งแต่เดิมเป็นที่ยุ่งยาก และเมื่อชาวบ้านร้องเรียนหรือร้องทุกข์ก็มักไม่ได้รับความสะดวกหรือไม่ได้รับการแก้ไข มีการกล่าวหาว่า ช่วยเหลือกัน หรือเลือกปฏิบัติ

เมื่อมีจัดตั้งศาลปกครองแล้ว ได้ใช้วิธีพิจารณาความในระบบไต่สวน ไม่ใช่ระบบกล่าวหา โดยตุลาการศาลปกครองจะมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินคดีตั้งแต่เริ่มคดี กำหนดประเด็น ส่งคำคู่ความ เอกสาร แสวงหาพยานหลักฐานที่คิดว่าจะ

เป็นประโยชน์แก่คดี ชักถามพยาน ตลอดจนออกคำสั่งสืบพยานและพิพากษาคดี เมื่อใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร (คู่มือตรา ๕๕ พรบ.จัดตั้งศาลปกครอง และข้อ ๕ แห่งระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ)

ระบบไต่สวนคืออะไร ขอนำเอกสารประกอบการสัมมนาชุดที่ ๑ เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิเด็ก สตรีและการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เรื่องการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาและระบบไต่สวน บรรยายโดยนายชวรัตน์ วรรณโกวิท ผู้พิพากษาศาลฎีกา ประธานแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและนายประพันธ์ ทรัพย์แสง ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา เมื่อครั้งมาบรรยายให้ทนายความฟังในวันทนายความปี ๒๕๕๔

รากฐานทางความคิดของระบบไต่สวน

๑. ระบบไต่สวนตั้งอยู่บนรากฐานของความคิดว่า รัฐเป็นผู้ทรงอำนาจอธิปไตย และมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและบังคับใช้กฎหมาย

๒. การดำเนินคดีเป็นกิจการของรัฐ รัฐเป็นทั้งโจทก์และคนกลางที่จะอำนวยความสะดวกแก่จำเลยตั้งแต่ต้นจนจบ รัฐเป็นเจ้าของในการแสวงหาความจริงและวินิจฉัยคดีอย่างมีเหตุผลตามกฎหมาย อัยการเป็นผู้ช่วยของศาลในการเตรียมคดี ตำรวจเป็นผู้ช่วยของอัยการ ทุกฝ่ายร่วมกันหาความจริงทั้งในทางปรักปรำและในทางเป็นคุณแก่จำเลย

ระบบไต่สวน เป็นระบบค้นหาความจริงตามระบบกฎหมายซีวิลลอว์ โดยเป็นเรื่องของศาลกับจำเลย โจทก์และทนายจำเลยมีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริง ศาลมีบทบาทในการแสวงหาความจริงให้ได้มากที่สุด โดยมีอำนาจเต็มที่ มีอำนาจลงไปล้วงลึกถึงพยานหลักฐานต่างๆ ได้เอง ศาลจะชักถามพยาน

บุคคลด้วยตนเอง แม้คู่ความจะไม่นำพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนความของศาล ศาลก็ยอมนำมาได้ เมื่อได้ความจริงอย่างไรก็พิพากษตามนั้น ซึ่งอาจพิพากษยกฟ้องหรือลงโทษ ไม่มีการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ศาลจะไม่เคร่งครัดกฎกติกาในการรับฟังพยานหลักฐานมากนัก ศาลมีอำนาจเต็มที่ในอันที่จะรับฟังพยานหลักฐานทั้งปวงแม้จะฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความไปบ้าง กระบวนพิจารณาในระบบนี้มักจะเป็นการพิจารณาโดยเอกสารหรือเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นสำคัญ กล่าวคือ ระหว่างคู่กรณีส่วนใหญ่จะทำกันในรูปแบบ การทำและแลกเปลี่ยนบันทึกต่างๆ ในชั้นรวบรวมข้อมูลและเอกสารของคดี และไม่ค่อยจะมีการดำเนินการโต้แย้งต่อสู้คดีกัน

ระบบกล่าวหา เน้นเรื่องบทบาทและสิทธิของคู่ความในการดำเนินกระบวนพิจารณาเป็นสำคัญ คู่ความมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินกระบวนพิจารณาทั้งในแง่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและกระบวนพิจารณาในระบบนี้จะมีลักษณะเป็นกระบวนพิจารณาด้วยวาจาโดยเปิดเผยและมีการดำเนินการโต้แย้งต่อสู้ซึ่งกันและกัน

จากเดิมที่เราคุ้นชินกับศาลยุติธรรม ซึ่งใช้วิธีพิจารณาในระบบกล่าวหา เมื่อมีศาลปกครองซึ่งใช้ระบบไต่สวน ซึ่งเป็นของใหม่ ผู้เขียนซึ่งเป็นทนายความใหม่ ด้อยประสบการณ์ก็เกิดความสงสัยว่า ระบบไต่สวนของศาลปกครองกับระบบกล่าวหาของศาลยุติธรรม หากมีคดีที่ยังไม่แน่ชัดว่า จะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลใดศาลหนึ่งแล้ว เราในฐานะทนายความควรจะแนะนำลูกความเราอย่างไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อลูกความเราสูงสุด (ประโยชน์ในที่นี้ไม่ใช่ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแต่เป็นประโยชน์ทางด้านความยุติธรรม)

ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในฐานะที่ผู้เขียนเคยร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีม

ข้อเท็จจริงของคดีโดยย่อมีว่า เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจได้สนธิกำลังปิดล้อมบ้านพักและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำตัวผู้ตายและผู้บาดเจ็บไปแถลงข่าว โดยมีเจ้าหน้าที่ทหารบางส่วนไปร่วมด้วย หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็นำตัวผู้ตายและผู้บาดเจ็บไปมอบให้ฝ่ายทหารควบคุมตัวต่อ

ในการกระทำความผิดกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐอ้างว่ามีอำนาจกระทำได้ตามกฎอัยการศึก

ต่อมาผู้บาดเจ็บและญาติผู้ตายได้ฟ้องหน่วยงานรัฐซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อศาลแพ่ง

คำฟ้องบางส่วนคือ โจทก์ฟ้องว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกับเจ้าหน้าที่ทหารร่วมกันนำกำลังเข้าปิดล้อมตรวจค้นบ้านซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้ตาย ของผู้บาดเจ็บ และควบคุมตัวผู้ตายกับผู้บาดเจ็บโดยไม่แสดงหมายจับหมายค้นไม่แจ้งข้อหา จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจนำไปแถลงข่าวและมอบตัวให้ฝ่ายทหารควบคุมตัว

ในระหว่างที่ผู้ตายและผู้บาดเจ็บถูกควบคุมตัวถูกทรมานและทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ความตายและได้รับบาดเจ็บ

ทั้งสองคดีจำเลยได้ยื่นคำให้การต่อสู้ โดยมีข้อต่อสู้หนึ่งในหลายข้อต่อสู้ว่า คดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลแพ่ง

ผลปรากฏว่า คดีของผู้บาดเจ็บโอนไปอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ส่วนคดีของผู้ตายอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลแพ่ง เนื่องจากองค์คณะของศาลแพ่งมีความเห็นว่าคดีนี้อยู่ในอำนาจ จึงต้องส่งคดีให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลชี้ขาด ต่อมาได้มีคำวินิจฉัย ซึ่งผู้เขียนขอคัดมาบางส่วนที่เห็นว่าน่าสนใจและเป็นประเด็นที่ควรพิจารณา

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๑๕/๒๕๕๔ คณะกรรมการพิจารณาแล้ว เห็นว่า แม้ข้อพิพาทในคดีนี้มีมูลคดีเกิดขึ้นจากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอัยการศึก.....อันเป็นกฎหมายเฉพาะและ

เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่กำหนดให้ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน แต่โดยที่อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในการตรวจค้นและจับกุม นาย...เป็นการใช้อำนาจในลักษณะเดียวกันกับการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่นำตัวนาย...ไปแถลงข่าวและทำร้ายร่างกายนาย...จนถึงแก่ความตาย ก็มีใช้ขั้นตอนที่กฎอัยการศึก...กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ ข้อพิพาทนี้จึงมิใช่เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครอง คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

ภายหลังจากที่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมีคำวินิจฉัยดังกล่าว ในคดีของผู้ตายก็กลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลแพ่ง และท้ายสุดได้มีการไกล่เกลี่ยและทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ศาลพิพากษาตามยอม คดีเสร็จไปแล้วในขณะที่คดีของผู้บาดเจ็บยังอยู่ในกระบวนการพิจารณาของศาลปกครอง ซึ่งทราบว่า ยังไม่สิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง

กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องเจ้าหน้าที่รัฐทำละเมิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกาศใช้กฎอัยการศึก ทำให้ผู้เขียนที่กักตัวเองว่า การที่คดีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมก็เป็นผลดีเหมือนกันนะ เพราะใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งมีหลักการว่าคุณความมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งในแง่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย สามารถวางแผนการดำเนินคดี ควบคุมพยานหลักฐานได้ ซึ่งต่างกับระบบไต่สวนในศาลปกครอง ที่ตุลาการศาลปกครองมีความสำคัญมากที่สุด จะสืบพยานบุคคลของเราที่เสนอไปหรือไม่ ก็ไม่แน่ พยานเอกสารก็ไม่ทราบจะไปเอาที่ไหน ทำเองจะเชื่อถือหรือไม่ พยานวัตถุก็เช่นกัน เอารูปภาพให้ดูจะเห็นเหมือนที่เราเห็นหรือไม่ จะมองมุมเดียวกับเราหรือไม่ ยิ่งหากข้อเท็จจริงสลับซับซ้อนซ่อนเงื่อนจะสื่อสารกันอย่างไร เขียนเป็นคำฟ้องหรือคำแถลง ศาลท่านจะเข้าใจไหม

ในขณะที่เพิ่งคิดยังไม่มีการตกลงใจ ก็มีกรณีศาลจังหวัด..มีคำสั่งไม่รับฟ้อง คดีละเมิดที่กล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ทหารเจตนาฆ่าชาวบ้าน โดยเนื้อหาคำสั่งมีว่า

“การกระทำของเจ้าหน้าที่ทหารตามฟ้องอยู่ในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ ที่กฏอัยการศึกกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารกระทำการได้ เมื่อมูลคดีนี้เกิดขึ้น จากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทหารที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้เป็น กฎหมายเฉพาะและเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่กำหนดให้ฝ่ายทหารมีอำนาจหน้าที่ เหนือฝ่ายพลเรือน จึงเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง คดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ส่วนข้อเท็จจริงในคำวินิจฉัยนั้นชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๑๙/๒๕๕๔ เอกสารท้ายคำฟ้อง แตกต่างกับข้อเท็จจริงในคดีนี้ จึงไม่อาจนำมาเทียบเคียงได้ คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลนี้ ไม่รับคำฟ้องให้เปี่ยนต่อศาลที่มีอำนาจ”

จากคำสั่งดังกล่าวผู้เขียน ก็เกิดความสับสนเนื่องจาก โจทก์เขาฟ้องว่ามีเจ้าหน้าที่ทหารเดินผ่านจุดที่ผู้ตายนั่งสนทนากับเพื่อน เจ้าหน้าที่ทหารได้เข้าทำการตรวจค้นและควบคุมตัวผู้ตายแต่ผู้ตายวิ่งหลบหนี เจ้าหน้าที่ทหารจึงได้ติดตามผู้ตายและใช้อาวุธปืนยิงถึงแก่ความตาย

แล้วที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว ผู้เขียนเห็นด้วยความเคารพว่า ศาลได้สืบพยาน และทราบข้อเท็จจริงแล้วหรือ ? จึงได้มีคำสั่งว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่ทหารตามฟ้องอยู่ในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ที่กฏอัยการศึกกำหนด โจทก์เพิ่งกล่าวอ้างในฟ้อง จำเลยก็ยังไม่ได้อื่นคำให้การต่อสู้หรือเถียงว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่ทหารเป็นการกระทำตามขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ที่กฏอัยการศึกกำหนด ศาลตรวจคำฟ้อง ก็เชื่อและแน่ใจแล้วหรือว่าเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนของกฏอัยการศึก?

เอาละ หากจะคล้อยตามคำสั่งของศาล ก็ชวนให้คิดอีกว่าที่ศาลมีคำสั่งว่า อันว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ทหารตามฟ้องที่ว่า อยู่ในขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ที่กฏอัยการศึกกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารกระทำการได้ เมื่อมูลคดีนี้เกิดขึ้นจากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทหารที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้เป็น กฎหมายเฉพาะและเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่กำหนดให้ฝ่ายทหารมีอำนาจหน้าที่ เหนือฝ่ายพลเรือน จึงเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง

ก็อยากจะถามว่า การกระทำดังกล่าวที่เป็นขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กฏอัยการศึก คือการกระทำอย่างไร หากบอกว่า เจ้าหน้าที่ทหารได้เข้าทำการตรวจค้นและควบคุมตัวผู้ตาย เป็นการกระทำตามขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กฏอัยการศึก ด้วยความเคารพอีกครั้ง คดีที่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ได้มีคำวินิจฉัย ข้อเท็จจริงดังกล่าวก็ปรากฏ และคณะกรรมการฯ ก็ได้วินิจฉัยว่า เป็นการใช้อำนาจในลักษณะเดียวกันกับการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง

และในฐานะที่ผู้เขียนเคยเป็นตำรวจ เคยเป็นผู้ปฏิบัติ เคยผ่านช่วงการประกาศใช้กฏอัยการศึกเมื่อครั้งมีการปฏิวัติก็หลายครั้ง ก็รับทราบกันมาโดยตลอดว่า ทางฝ่ายราชการทหารไม่มีกฎหมายใดคุ้มครอง จำเป็นต้องใช้กฏอัยการศึกเพราะหากไม่ใช้กฏอัยการศึก เจ้าหน้าที่ทหารจะไม่มีกฎหมายคุ้มครอง และในฐานะเป็นนักบัญชีก็ขอยืมหลักการบัญชีที่กำหนดว่า “เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ” มาใช้ในการวิเคราะห์กรณีนี้ด้วย ด้วยความรู้ๆ ปลายๆ ก็ไม่เห็นว่าการกระทำของทหารในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการกระทำตามกฎหมาย กฏอัยการศึก หากแต่เป็นการกระทำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการตั้งด่านตามท้องถนน การเดินลาดตระเวน ผู้เขียนก็จะอยากจะบอกว่าหากเทียบกับตำรวจแล้วหากใช้ยานพาหนะก็คือสายตรวจนั่นเอง เดินเท้าก็คือสายตรวจเดินเท้าไม่เห็นจะแตกต่างกันตรงไหน เจอชาวบ้านก็ตรวจค้น จับกุม จับกุมแล้วก็ทำการควบคุม ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นงานของตำรวจทั้งสิ้น

ดังนั้น ตามหลักปรัชญาที่ว่า เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบแล้ว การที่ทหารประกาศบอกว่า สามจังหวัดชายแดน ประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว การกระทำทั้งหลายเป็นการกระทำตามกฎหมายอัยการศึกแล้ว ทั้งๆ ที่ข้อเท็จจริงไม่น่าจะใช่ แล้วกระบวนการยุติธรรมไปคล้อยตามทั้งๆ ที่ข้อเท็จจริงมันก็ไม่ใช่ แล้วจะอำนวยความสะดวกอะไร เปรียบประดุจว่าสวมใส่เสื้อที่เขียนคำว่ากฎอัยการศึกไว้ที่เสื้อ แล้วผู้สวมใส่เสื้อดังกล่าวกระทำการใดๆ ก็เป็นการกระทำตามกฎหมายอัยการศึกจริงๆ หรือ ?

ประการสุดท้าย เนื่องจากไม่มีเวลา แล้วเราจะไปศาลไหนกัน ผู้เขียนอาจจะมองไม่ครบถ้วน แล้วเข้าใจเอาเองว่า การไปศาลยุติธรรมน่าจะรวดเร็วกว่า ดังคำว่า “ ความล่าช้าคือความอยุติธรรม ” ดังเหตุผลที่กล่าวไปข้างต้น ซึ่งสรุปได้ว่า ในฐานะทนายความในประเทศไทยซึ่งบางครั้งทฤษฎีกับการปฏิบัติก็แตกต่างกันมาก จึงขอสะท้อนความคิดสรุปเอาเองว่า เราน่าจะไปศาลยุติธรรมดีกว่าไหม ด้วยเหตุผลคือ

๑. สามารถควบคุม (Control) พยานทั้งหลายได้ (บุคคล เอกสาร วัตถุ)
๒. สามารถวางแผน กำหนดขั้นตอน ระยะเวลา
๓. ทราบขั้นตอนการปฏิบัติ
๔. มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา

แต่ในฐานะผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนวิชากฎหมายซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุและผลว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ จึงน่าจะให้ท่านผู้อื่นช่วยวิเคราะห์ สังเคราะห์หรือให้คำแนะนำว่าความคิดของเราจะถูกต้องหรือไม่ ผู้เขียนจึงขอตั้งคำถามให้ท่านผู้รู้ทั้งหลายช่วยไขข้อข้องใจ เพื่อความเจริญงอกงามทางสติปัญญา

สวัสดิ์ศรีรับและขอขอบคุณล่วงหน้า

กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมของไทย: ไม่เท่ากันปัญหาการซ้อมทรมาน และการอุ้มหาย

นายปรีดา นาคผิว
เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย มูลนิธิผสานวัฒนธรรม
ตุลาคม ๒๕๕๔

สภาพปัญหาการซ้อมทรมานและการอุ้มหาย

การซ้อมทรมาน และการบังคับให้บุคคลสูญหาย(การอุ้มหาย) เป็นภัยคุกคามสิทธิเสรีภาพในร่างกายและชีวิตของประชาชน เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ซึ่งนับวันมีจำนวนผู้ถูกกระทำทรมานและถูกอุ้มหายมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีกรณีประชาชนเป็นจำนวนมาก

ได้ร้องเรียนต่อองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน หรือร้องขอความช่วยเหลือด้านคดีความ ต่อศูนย์ทนายความมุสลิมว่าระหว่างที่บุคคลในครอบครัวถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมไป ได้ถูกซ้อมทรมานเพื่อบีบบังคับให้รับสารภาพหรือบางรายสูญหายไป

คดีความที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ปรากฏว่ามีจำเลยหรือพยานในคดีเป็นจำนวนมาก ให้การต่อศาลว่า ตนถูกซ้อมทรมานระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ ทั้งกรณีที่ถูกควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก กรณีถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจและทหารร่วมกันจับกุมตามหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และกรณีถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดสืบสวนสอบสวนจับกุมคุมขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การซ้อมทรมานนั้นกระทำด้วยวิธีการต่างๆ นานา เพื่อบีบบังคับให้รับสารภาพ หากผู้ถูกควบคุมปฏิเสธว่าตนไม่ได้กระทำความผิดตามที่เจ้าหน้าที่กล่าวอ้าง ก็จะถูกกระทำทรมานหนักขึ้นเรื่อยๆ หรือถูกนำไปซ้อมทรมานทุกวันจนกว่าจะทนไม่ไหว จำเป็นต้องรับสารภาพเพื่อให้ตนพ้นจากอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิต มีบางรายที่บาดเจ็บสาหัส บางรายต้องสังเวยด้วยชีวิต

การอุ้มหาย นอกจากเป็นเรื่องระหว่างบุคคลที่ขัดผลประโยชน์กัน แล้วก่ออาชญากรรมด้วยการอุ้มหายแล้ว ยังมีกรณีบุคคลถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวไปแล้ว หลังจากนั้นก็หายสาบสูญ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็อ้างว่าได้ปล่อยตัวไปแล้ว แต่มีข้อ น่าสงสัยว่าทำไมเจ้าหน้าที่ไม่นำตัวผู้ถูกควบคุมกลับมาส่งยังครอบครัวหรือหมู่บ้าน เช่นเดิม ทั้งๆ ที่ขณะควบคุมตัวได้นำกำลังเจ้าหน้าที่จำนวนมากมาควบคุมตัวจาก ครอบครัวหรือในหมู่บ้าน บางรายได้สูญหายไปในช่วงที่เดินทางไปติดต่อหรือไปพบเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

วิธีการซ้อมทรมานนั้น มีทั้งรูปแบบที่กระทำแล้วปรากฏบาดแผลอย่างเห็นได้ชัดตามร่างกาย และรูปแบบที่ไม่ปรากฏร่องรอยบาดแผลแต่ผู้ถูกกระทำได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัส การทรมานที่อาจตรวจสอบร่องรอยบาดแผลได้ เช่น การทุบตีด้วยของแข็ง ใช้ของมีคมกรีด ใช้เข็มหรือเหล็กแหลมทิ่มแทงชอกเล็บหรืออวัยวะเพศ จี้ด้วยบุหรี่จุดไฟหรือเหล็กกร้อนๆ ตะ กระตีบด้วยรองเท้าหรือชกต่อยอย่างหนักจนกระดูกซี่โครงหัก เป็นต้น ส่วนการทรมานที่ไม่มีร่องรอยบาดแผลนั้น เช่น ให้นอนนิ่งๆ ขาดอาหารพร้อมกางแขนทั้งสองข้างอยู่บนเก้าอี้เป็นเวลานานๆ ให้ถอดเสื้อผ้าอยู่ในห้องที่เปิดเครื่องปรับอากาศเย็นมากๆ เป็นเวลานานๆ ใช้น้ำปัสสาวะรดใบหน้าหรือกรอกปาก ให้หอมหัวแม่เท้าคนอื่น ชังในห้องมืดสนิท ใช้ถุงพลาสติกครอบทั้งศีรษะจนหายใจไม่ออก ฯลฯ

ตัวอย่างกรณีที่เกิดขึ้น

กรณีต่อไปนี้ เป็นเพียงตัวอย่างส่วนหนึ่งในอีกจำนวนมากของเหตุการณ์ที่เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงด้วยการซ้อมทรมานและอุ้มหาย

๑. กรณีซ้อมทรมานผู้ต้องหาคดีปล้นอาวุธปืนของกองพันทหารพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (ค่ายปีเหล็ก) อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เหตุเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗

๒. กรณีอุ้มหายนายสมชาย นีละไพจิตร ทนายความที่ให้ความช่วยเหลือคดีและเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ผู้ต้องหาคดีปล้นอาวุธปืนที่ถูกซ้อมทรมานตามข้อ ๑. เหตุเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗

๓. กรณีนายอัสฮารี สะมาแอ ได้รับบาดเจ็บสาหัสระหว่างการจับกุมและเสียชีวิตในเวลาต่อมา เหตุเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐

๔. กรณีนายมะยาเต็ง มะรานอ ภารโรงโรงเรียนบ้านบางกลาง ต.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา ถูกเจ้าหน้าที่ทหารควบคุมตัวไป หลังจากนั้นก็หายสาบสูญไป เหตุเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐

๕. กรณีอิหม่ามยะผา กาเซ็ง ถูกควบคุมตัวไปที่ฐานปฏิบัติการทหาร หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาสที่ ๓๙ และถูกซ้อมทรมานจนเสียชีวิต เหตุเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑

๖. กรณีนายรายู ดอคอก ซึ่งถูกควบคุมไปพร้อมกับอิหม่ามยะผา กาเซ็ง และถูกซ้อมทรมานที่ฐานปฏิบัติการทหาร หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาสที่ ๓๙ เช่นเดียวกับอิหม่ามยะผา แต่นายรายูไม่ถึงแก่ชีวิต เหตุเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑

๗. กรณีนายอิสมาแอ เตะ และนายอามีซี มานาก นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ถูกซ้อมทรมานระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหาร เหตุเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑

ทั้ง ๗ กรณีตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น ล้วนเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งสิ้น และส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ เข้าข่ายการกระทำความผิดอาญาแผ่นดินแต่ยังไม่มีการใดที่รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดในการซ้อมทรมานหรืออุ้มหายดังกล่าวมาลงโทษได้เลย นอกจากนี้ยังมีกรณีบุคคลถูกซ้อมทรมานหรือถูกอุ้มหายอีกเป็นจำนวนมากในประเทศไทยที่เกิดขึ้นทั้งในสถานการณ์ที่มีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษหรือใช้กฎหมายตามปกติก็ตาม

กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมยังไม่เท่ากับปัญหา

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างบางกรณีเพื่อนำมาวิเคราะห์ว่า ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ควรมีการเปลี่ยนแปลงหลักคิดของรัฐเพื่อให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ดำเนินไปในทิศทางที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพหรือความปลอดภัยในร่างกาย และชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง ให้สอดคล้องและเท่าทันต่อสภาพปัญหาการซ้อมทรมานและการอุ้มหายที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย ให้หลักนิติรัฐนิติธรรมเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมิใช่แค่ในตัวหนังสือตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเท่านั้น

กรณีอุ้มหายทนายสมชาย นีละไพจิตร มีการดำเนินคดีอาญาเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยเหตุของคดีเริ่มมาจากการที่ทนายสมชายให้ความช่วยเหลือด้านคดีความแก่ผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีปล้นอาวุธปืนฯ และทนายสมชายได้เรียกร้องตามกระบวนการยุติธรรมกรณีผู้ต้องหาให้ข้อเท็จจริงว่าพวกตนถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจซ้อมทรมานระหว่างถูกจับกุมและสอบสวน ต่อมาทนายสมชายก็ถูกอุ้มหายไปโดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกกล่าวหาว่าซ้อมทรมานผู้ต้องหานั่นเอง ตกเป็นจำเลยในคดีอุ้มหายทนายสมชาย แต่เนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่มีข้อหาหรือความผิดฐานบังคับให้บุคคลสูญหาย(อุ้มหาย) จำเลยในคดีนี้จึงถูกฟ้องในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์โดยใช้ยานพาหนะเพื่อกระทำความผิด และร่วมกันข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใดหรือไม่กระทำการใดโดยใช้กำลังประทุษร้ายตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น มีเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมด ๕ คนตกเป็นจำเลย ต่อมาศาลชั้นต้นได้พิพากษาให้พันตำรวจตรี เงิน ทองสุข จำเลยที่ ๑ ต้องโทษจำคุก ๓ ปี ส่วนจำเลยที่ ๒ - ที่ ๕ ศาลพิพากษายกฟ้อง มีการอุทธรณ์คดี ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด ปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา

ส่วนคดีซ้อมทรมานผู้ต้องหาคดีปล้นอาวุธปืนฯ ตามตัวอย่างกรณีนี้ ๑ ดังกล่าวข้างต้น คดีเริ่มต้นจากการที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีอุ้มหายทนายสมชาย นีละไพจิตร แล้วปรากฏข้อเท็จจริงจากปากคำของผู้ต้องหาทั้งห้าคนที่ทนายสมชายให้ความช่วยเหลือคดี ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจซ้อมทรมานบีบบังคับให้รับสารภาพ ดีเอสไอจึงได้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดส่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินคดีต่อไป เนื่องจากเป็นเรื่องการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐระหว่าง

การปฏิบัติหน้าที่ แต่ท้ายที่สุด ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าไม่มีหลักฐานทางการแพทย์ยืนยันถึงบาดเจ็บได้อย่างเพียงพอว่าเกิดการกระทำทรามานขึ้นระหว่างผู้ต้องหาถูกตำรวจควบคุมและสอบสวน จึงไม่เชื่อว่ามีอาการทรามานตามที่กล่าวหา ซึ่งหมายความว่าหากฝ่ายที่อ้างว่าถูกซ้อมทรามานระหว่างถูกเจ้าหน้าที่ควบคุม ไม่สามารถหาพยานหลักฐานที่ชัดเจนมาพิสูจน์ให้เป็นที่ประจักษ์ได้ว่ามีการกระทำทรามานอย่างไรบ้าง และไม่ปรากฏร่องรอยบาดเจ็บให้เห็นอย่างชัดเจนแล้ว ก็ต้องยกประโยชน์ให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา

ตามตัวอย่างกรณีที่ ๔ ดังกล่าวข้างต้น กรณีนายมะยาเต็ง มะรานอ ภารโรงโรงเรียนบ้านบางกลาง ต.บาเจาะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา ถูกเจ้าหน้าที่ทหารนำกำลังปิดล้อม ตรวจค้น และควบคุมตัวพร้อมกับยึดรถยนต์ของนายมะยาเต็งไปจากบ้าน ต่อหน้าต่อตาภรรยาและลูกผู้เยาว์ หลังจากนั้นก็หายสาบสูญตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกรณีที่มีคดีขึ้นสู่ศาล โดยภรรยาของนายมะยาเต็งได้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อไต่สวนและให้เจ้าหน้าที่ทหารปล่อยตัวสามีของตนพร้อมคืนรถยนต์และเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับนายมะยาเต็งและครอบครัว ทั้งนี้โดยอาศัยหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ แต่คำร้องดังกล่าวของภรรยานายมะยาเต็งไม่บังเกิดผลตามคำขอ ศาลมีคำสั่งยกคำร้องเพราะผู้ร้องไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าในขณะที่ร้องขอให้ปล่อยตัวนั้น ตัวนายมะยาเต็งถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมไว้ที่ไหน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ก็อ้างว่าปล่อยตัวไปแล้วโดยนายมะยาเต็งเดินทางกลับเอง ซึ่งยิ่งทำให้ภรรยาของนายมะยาเต็งและผู้ที่รับรู้กรณีนี้เคลือบแคลงสงสัยอย่างมากว่า หากมีการปล่อยตัวนายมะยาเต็งจริง ทำไมเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่คุ้มครองความปลอดภัยให้แก่นายมะยาเต็งโดยการนำตัวส่งกลับถึงครอบครัวเช่นเดิม ทั้งนี้เจ้าหน้าที่มาควบคุมตัวนายมะยาเต็งไปจากบ้าน และช่วงเวลาที่อ้างว่าปล่อยตัวนั้นก็เป็นเวลากลางคืน

ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นเพียงบางส่วนของชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของรัฐที่ไม่อาจปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการซ้อมทรามานและการบังคับให้บุคคลสูญหาย (อุ้มหาย) มีหน้าซ้ำปัญหาดังกล่าวนี้อยู่เกี่ยวข้องกับการใช้บังคับกฎหมายพิเศษที่รัฐตราขึ้นเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศและเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง แล้วประชาชนจะพึ่งใครได้ ทั้งๆ ที่รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติให้รัฐซึ่งหมายรวมถึงการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐนั่นเอง มีหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครองประชาชน การใช้อำนาจรัฐต้องยึดหลักนิติรัฐนิติธรรม แต่ความเป็นจริงในทางปฏิบัติยังห่างไกลจากหลักการตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก

ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาเรื่องการซ้อมทรามานและการอุ้มหายดังกล่าวข้างต้นที่หยิบยกมาซึ่งเกิดขึ้นจริงนั้น เรื่องสำคัญหลักของประเทศไทยที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การปกป้องคุ้มครองประชาชนและป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐละเมิดประชาชนเสียเอง ได้แก่

๑. ผู้ใช้อำนาจรัฐต้องเปลี่ยนวิธีคิดในการตราและใช้บังคับกฎหมายพิเศษโดยอ้างเหตุผลเพื่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ว่าจะ เป็น พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือกฎหมายพิเศษอื่นใดก็ตาม ที่มีการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นอย่างมาก กฎหมายบางฉบับยังมีบทบัญญัติยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งห้ามอำนาจการตรวจสอบของศาลปกครองไว้ ซึ่งขัดต่อหลักสิทธิเสรีภาพอันเป็นสาระสำคัญตามรัฐธรรมนูญ และหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ กฎหมายพิเศษหากต้องบังคับใช้จริงต้องเป็นกรณีจำเป็นอย่างยิ่งยวดและภายใต้ระยะเวลาอันสั้นที่สุดเท่านั้น พร้อมทั้งรัฐต้องมีมาตรการ

เข้มงวดกวดขันอย่างละเอียดรัดกุมในการกำกับควบคุมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อป้องกันมิให้ลุแก่อำนาจ ซึ่งเป็นต้นเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวอย่าง กรณีข้างต้น แต่สำคัญยิ่งกว่าการใช้กฎหมายเหล่านี้คือ การยกเลิกหรือไม่บังคับใช้ เสียเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิด ประชาชนภายใต้การใช้กฎหมายพิเศษเหล่านี้

๒. รัฐต้องยึดหลักนิติรัฐนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง มิใช่เพียง แค่ปรากฏเป็นตัวหนังสือในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือถ้อยแถลงอย่างสวยหรูให้ฟัง ดูดีต่อนานาชาติเท่านั้น ผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ รวมทั้งองค์กรอิสระ หรือองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ หรือข้าราชการทั้งหลาย ต้องตรวจสอบถ่วงดุลกันอย่างจริงจัง ทศนคดีหรือสำนักรับใช้ประชาชนต้องเข้มข้น มิใช่สำนึกว่าพวกตนคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายผู้ใช้อำนาจรัฐหรือข้าราชการย่อมเป็นเรื่อง ธรรมดาที่ต้องปกป้องกันเองแม้รู้ว่ากระทำความผิด ซึ่งมักจะปรากฏให้เห็นเป็นที่ เคลือบแคลงสงสัยของประชาชนอยู่เสมอต่อพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทศนคดีหรือ สำนักดังกล่าวนี้ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเจ้าหน้าที่รัฐทุกคนเป็นเช่นนั้น และที่ มุ่งหมายโดยตรงถึงฝ่ายผู้ใช้อำนาจรัฐ ก็เพราะรัฐมีหน้าที่และใช้อำนาจแทนประชาชน จึงต้องไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิเสรีภาพของประชาชนเสียเอง

๓. ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องมีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดข้อหา หรือฐานความผิดและบทลงโทษทางอาญาอย่างหนักสำหรับผู้กระทำความผิดฐาน ซ่อมทรมาณหรือบังคับบุคคลให้สูญหาย(อุ้มหาย) เป็นการเฉพาะ เนื่องจากเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่าย ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เพราะพฤติการณ์ของการซ่อมทรมาณและการอุ้ม หายนั้นผู้กระทำความผิดย่อมกระทำในสถานที่ปกปิด ส่วนใหญ่จะไม่มีประจักษ์ พยานหรือเป็นไปได้อย่างยิ่งที่ฝ่ายผู้ถูกกระทำจะมีพยานหลักฐานอย่างแน่นหนา ที่จะพิสูจน์รายละเอียดทุกอย่างของการกระทำความผิดจนสิ้นสงสัยได้ ยิ่งเป็นกรณี ซ่อมทรมาณจะมีวิธีการต่างๆ มากมาย ที่กระทำให้ไม่ปรากฏร่องรอยแต่ผู้ถูกกระทำ

ได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสต่อร่างกายและจิตใจ รวมทั้งต้องมีกลไกหรือ หน่วยงานตรวจสอบ สืบสวนสอบสวน ตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจ ที่มีความ เชื่อว่าโดยเฉพาะและมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงจากหน่วยงานซึ่งเจ้าหน้าที่ ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดสังกัดอยู่ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันการ กระทำความผิดมิให้เกิดขึ้นได้ง่ายๆ และมีมาตรการปราบปรามอย่างมี ประสิทธิภาพ หากมีการกระทำความผิดผู้กระทำได้การลงโทษอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีบุคคลซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ หลักคือเจ้าหน้าที่ ต้องมีวิธีปฏิบัติที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ทั้งขั้นตอนการตรวจค้น ควบคุมตัวไปและนำ ตัวกลับ การตรวจสอบสภาพร่างกายทั้งก่อน-ระหว่างและหลังการควบคุม การซักถาม หรือสอบสวนบุคคลที่ถูกควบคุม การติดต่อสื่อสารและพบญาติ รวมทั้งการมีสิทธิ พบทนายความ เป็นต้น หากมีขั้นตอนใดที่เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมพิสูจน์ไม่ได้ว่าตนได้ ปฏิบัติครบถ้วนถูกต้องตามขั้นตอนทุกประการแล้ว เมื่อเกิดปัญหาว่ามีการซ่อม ทรมาณหรือทำให้บุคคลสูญหาย ต้องถือว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นรวมทั้งผู้บังคับบัญชาด้วย มีความผิดดังกล่าว

๔. ประเทศไทยต้องมีมุมมองหรือหลักคิดที่เป็นรัฐอารยะในการเคารพสิทธิ มนุษยชน โดยผู้ใช้อำนาจบริหารประเทศต้องกล้ายอมรับในความผิดพลาดของ การใช้บังคับกฎหมายพิเศษที่เป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจได้มากเกินไปจนก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน และกล้ายกเลิกกฎหมายหรือ ยกเลิกการประกาศใช้กฎหมายนั้น รวมทั้งกล้านำประเทศไทยให้ล้าหน้าในเรื่องการ เคารพสิทธิมนุษยชนโดยมิต้องรอให้อารยประเทศอื่นๆ ตั้งคำถามหรือทวงถามว่า ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประเทศไทยจะปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้อง กับพันธกรณีระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในเรื่องต่างๆ เช่น อนุสัญญา ว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT) หรือ

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย (International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance) เป็นต้น เพราะหากรัฐคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ มิใช่เพื่อความง่ายต่อการใช้อำนาจปกครอง การเคารพหลักสิทธิมนุษยชนและปกป้องคุ้มครองประชาชนในทุกกรณีย่อมเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายในประเทศไทย.

การไต่สวนการตาย ในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้

โดย สมสกุล ศรีเมธีกุล

บทนำ

กฎหมาย คือ กรอบกติกาของสังคมที่ทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข หรืออีกนัยถือเป็น เครื่องอำนวยความสะดวก ดังนั้นเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายเกิดขึ้น สาเหตุที่เราคิดได้ง่ายๆ คือ ความไม่ยุติธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว เช่นเดียวกันกับเมื่อมีการเสียชีวิตที่ผิดธรรมชาติ เพราะโดยธรรมชาติเรารู้อยู่แล้วว่าการที่ใครสักคนตายจากไปจะมีสาเหตุมาจากอะไร กล่าวคือ ไม่ได้มีข้อสงสัยถึงสาเหตุการตาย เช่น เสียชีวิตจากโรครุนแรงหรือเป็นโรคร้ายที่หมอแจ้งญาติว่าให้ทำใจล่วงหน้า แต่การตายลักษณะที่ไม่ได้คาดคิด ไม่นึกไม่ฝันมาก่อน ถือเป็น การตายผิดธรรมชาติ ซึ่งตามกฎหมายระบุชัดเจนว่า จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพเพื่อหาสาเหตุการตายโดยแพทย์นิติเวช และเมื่อได้รับคำยืนยันจากแพทย์ซึ่งมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือ ญาติที่ไม่ตั้งใจถึงสาเหตุการตายก็สามารถนำศพไปประกอบ

พิธีกรรมตามศาสนาต่อไปได้ แต่หากญาติยังคงคลั่งใจต้องการซื้อเท็จจริงที่มากกว่าผลชั้นสูตร ญาติสามารถเข้าฟังการพิจารณาคดีหรือแต่งตั้งทนายเข้าไปซักถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม นั่นถือเป็นแนวทางที่ระบุไว้ในกฎหมายและเป็นหลักที่เจ้าหน้าที่ยึดถือปฏิบัติ แต่โดยความเป็นจริงที่เกิดขึ้น คือ ญาติมักไม่ตั้งใจใดๆ เมื่อมีผลชั้นสูตรพลิกศพซึ่งถือเป็นคำยืนยันจากแพทย์ คดีเหล่านี้จึงเป็นเพียงคดีเล็กน้อยในกระบวนการยุติธรรม ไม่ค่อยมีใครให้ความสำคัญ ทั้งที่ในกฎหมายได้กำหนดไว้เป็นหมวดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพและมีมาตราที่เกี่ยวข้อง 2 มาตราที่ให้น้ำหนักกับเรื่องนี้

มาตรา 148 และมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในพื้นที่สีแดง

ในระบบกฎหมายไทย ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ ที่บัญญัติไว้ในหมวดสองว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ตามมาตรา 148 กฎหมายระบุให้ทำการชันสูตรเพื่อหาสาเหตุการตายหากเป็นการตายในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่และ กรณีที่ตายโดยผิดธรรมชาติทุกกรณี อันได้แก่ การฆ่าตัวตาย การฆาตกรรม และอุบัติเหตุ¹ และในส่วนมาตรา 150 เป็นวิธีปฏิบัติของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงการที่กฎหมายตระหนักถึงความสำคัญต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลตลอดทั้งคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เพราะเมื่อมีใครสักคนต้องตายลงแม้สักๆ เราจะรู้ถึงสาเหตุแล้วก็ตาม แต่ถ้าเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติก็ต้องมีการชันสูตรเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริง กระบวนการตามกฎหมายทั้ง 2 มาตรา

¹ ดูเพิ่มเติมใน พิชัย นิลทองคำ, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 383

นี้ อาจไม่เป็นที่รับรู้ของคนในสังคมโดยส่วนใหญ่ เพราะอย่างมากเท่าที่สังคมจะรู้จักก็เป็นเพียงกรณีตามมาตรา 148 ซึ่งสามารถระบุสาเหตุได้จากการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์

เหตุการณ์ปะทะกันรายวัน ตามข่าวที่เราเห็นอยู่ หลังจากเกิดเหตุการณ์มักมีผู้เสียชีวิตเกิดขึ้น ผู้เสียชีวิตเหล่านั้นจะต้องเข้ากระบวนการตามมาตรา 150 เพราะเป็นบุคคลที่เสียชีวิตจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งต้องมีการตรวจสอบโดยเริ่มจากพนักงานสอบสวน ดำเนินการสำนวนคดีเบื้องต้น ส่งต่อให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการเมื่อได้รับสำนวนก็ทำเป็นคดีที่เรียกว่า คดีชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 150 หรือคดีไต่สวนการตาย เมื่ออัยการทำคดีเสร็จแล้วก็ส่งเรื่องต่อไปยังศาลเพื่อหาหลักฐานมาเบิกความในศาล นอกจากนี้พนักงานอัยการยังมีหน้าที่ในการออกหนังสือแจ้งไปยังครอบครัวผู้เสียชีวิตให้มาศาล เพื่อมาฟังการไต่สวนคดี โดยมีคำถามหลักๆ ว่า ผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เหตุและพฤติการณ์ที่ตายตามที่กล่าวอ้างคืออะไร ซึ่งทั้งหมดมีอยู่ในเอกสารสำนวนที่ได้รับรวบรวมจากพนักงานสอบสวน หลักการเมื่อถึงศาลคือ การตรวจสอบว่าข้อเท็จจริงทั้งหมดที่มีถูกต้องหรือไม่ บุคคลที่ตายเป็นคนคนเดียวหรือไม่ เหตุและพฤติการณ์การตายไม่เป็นที่เคลือบแคลงสงสัย ไม่มีใครคัดค้านก็เป็นอันจบคดี

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เกิดกรณีการตายในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่หลายกรณี คำถาม คือ เหตุใดเมื่ออยู่ในการคุ้มครองของเจ้าหน้าที่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองหน้าซ้ำยังถึงแก่ชีวิต ทั้งนี้กรณีการตายตามมาตรา 150 ยังเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ซึ่งเป็นข้อยกเว้น กล่าวคือ เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถคุ้มครองได้ ในกรณี การต่อสู้ขัดขืน การชิงตัวผู้ต้องหา โรคประจำตัว เป็นต้น และเมื่อผู้ต้องสงสัยเกิดเสียชีวิตขึ้นในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ โดยส่วนใหญ่ถูกระบุว่า เป็นการปะทะ มีการต่อสู้ขัดขืน จากสถิติคดีของศาลจังหวัดยะลา ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2555 มีคดีชันสูตรพลิกศพจำนวน 77 คดี และมีคดีที่ญาติผู้ตายได้ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นผู้ร้องคัดค้านเพียง 5 คดี ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ยังมีกรณี

ที่เจ้าหน้าที่ไม่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้ต้องสงสัย หน้าที่ยังเป็นฝ่ายที่ทำให้ถึงแก่ชีวิตเสียเอง

ในมุมมองของผู้เขียนมองว่า กฎหมายไม่ได้มีปัญหาอีกทั้งยังเอื้อให้มีการตรวจสอบและคานอำนาจของเจ้าหน้าที่ แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กลับยังไม่ถึงกระบวนการตรวจสอบ ทั้งยังมีช่องว่างที่รอวันเต็มเต็มจากทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นบุคลากรทางกฎหมาย

การขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย

เมื่อชาวบ้านได้รับหมายให้ไปศาล เพื่อรับฟังการสืบคดีชั้นสูตรพลิกศพหรือคดีไต่สวนการตาย ชาวบ้านส่วนใหญ่มักไม่ค่อยไป เนื่องจากยังขาดความรู้ความเข้าใจในคดีว่ามีขึ้นทำไม มีประโยชน์ต่อครอบครัวอย่างไร แต่ชาวบ้านได้รับหนังสือให้ไปศาลก็ค่อนข้างตระหนกตกใจพอควรอยู่แล้วและยังขาดความรู้ความเข้าใจยิ่งเป็นการง่ายต่อการเสียสิทธิในการทราบข้อเท็จจริงและเสียโอกาสในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โดยปริยาย ซึ่งถือเป็นการเสียสิทธิเพราะขาดความรู้โดยแท้ ความจริงไม่น่าแปลกที่ชาวบ้านในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้จะไม่รู้ เพราะหลักกฎหมายดังกล่าวค่อนข้างเฉพาะเกี่ยวข้องกับบุคคลส่วนน้อยและไม่เป็นที่เข้าใจของสังคม เพราะเป็นเสมือนปัญหาในทางเทคนิคข้อกฎหมายเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคล และป้องกันการละเมิด กฎหมายจึงบัญญัติให้มีมาตรการตรวจสอบโดยศาล ดังนั้นจะมีคนที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้นที่จะเข้าใจส่วนภาคประชาชนหรือสังคม นอกจากไม่เคยรู้มาก่อนแล้ว หากต้องข้องเกี่ยวกับคดีก็ต้องใช้เวลาในการอธิบายไม่น้อยทีเดียว ซึ่งก็เป็นอีกช่องว่างหนึ่งของคดีชั้นสูตรพลิกศพ

คดีชั้นสูตรพลิกศพหรือคดีไต่สวนการตายเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ความที่เป็นคดีที่ชาวบ้านและสังคมไม่เข้าใจจึงไม่ตระหนักถึงความสำคัญเท่าใดนัก มีเพียงพยานหลักฐานจากอัยการซึ่งสนับสนุนข้ออ้างที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ทั้งนี้กฎหมายเปิดช่องให้ครอบครัวผู้เสียชีวิตมีสิทธินำพยานฝ่ายตนเองเข้าเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และยังมีสิทธิในการถามพยานฝ่ายอัยการหรือผู้ร้องได้อีกด้วย เป็นสิทธิที่ครอบครัวผู้เสียชีวิตจะทราบถึงสาเหตุการเสียชีวิตแท้จริงและยังเป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริง หากเป็นข้อมูลกล่าวอ้างทั้งสองฝ่ายไม่ตรงกัน ก็ถือเป็นโอกาสในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงสู่ศาล ดังกรณีของ อิหม่ามยะผา กาเซ็ง ซึ่งถูกควบคุมตัวเข้าไปในค่ายทหารได้เพียงวันเดียวและเสียชีวิตในวันรุ่งขึ้น จากการชันสูตรพลิกศพ ประกอบกับผลเอ็กซเรย์พบว่า ซีโครงหักและมีกระดูกที่มทะเลหลุด อันเนื่องมาจากการถูกทำร้ายร่างกายโดยเจ้าหน้าที่ ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ คดีนี้มีการเรียกร้องค่าเสียหาย โดยต้นสังกัดกระทรวงกลาโหมและกองทัพทยอยจ่ายค่าเสียหายแก่ครอบครัวผู้เสียชีวิตเป็นเงินกว่า 5 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นความสำเร็จในการเรียกร้องความเป็นธรรมและเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในการให้น้ำหนักกับพฤติกรรมการตายและผลการชันสูตร แต่ยังมีคดีอีกมากที่ยังละเลยในจุดนี้

การขาดความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน

นอกจากประชาชนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายแล้ว เจ้าหน้าที่ซึ่งถือเป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นสิทธิที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด ไม่ว่าจะรัฐหรือใครก็ไม่มีสิทธิมาละเมิดหรือลิดรอนสิทธิ

ดังกล่าวนี้ได้ แม้ว่าจะจะมีอำนาจออกกฎหมายเพื่อให้สังคมมีความสุข แต่ก็หา
ได้มีสิทธิมาลิตรอน สิทธิในชีวิตของเราได้ เมื่อเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ
การตระหนักถึงสิทธิของบุคคลแล้ว ในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จึง
เป็นการกระทำโดยละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน และเฉพาอย่างยิ่งในพื้นที่สามจังหวัด
ชายแดนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่บังคับใช้กฎหมายพิเศษ ยิ่งทำให้การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน
เหล่านี้กระจายเป็นวงกว้างและมากขึ้นกว่าพื้นที่ปกติ เมื่อเกิดการเสียชีวิตขึ้นมา
ก็ไม่เห็นคุณค่าของความมนุษย์ มองแค่เป็นเพียงชาวบ้านหรือหลังจากเสียชีวิตแล้ว
ก็จะกลายเป็นผู้ก่อการร้ายได้ง่ายเช่นกัน เป็นปัญหาที่ฝังรากลึก มีปัญหาที่ทับซ้อน
หลายประการ ข้อมูลที่ถูกต้องแท้จริงกับข้อมูลที่สังคมรับทราบอาจจะไม่ตรงกัน
นอกจากปัญหาที่หลายคนเข้าใจว่ามีกลุ่มก่อการร้าย พยายามแบ่งแยกดินแดน แล้ว
ยังมีปัญหายาเสพติด ปัญหาเรื่องผู้มีอิทธิพล ซึ่งทุกปัญหาโยงใยไปถึงเรื่องผลประโยชน์
ทั้งสิ้น มีคนบางกลุ่มเรียกพื้นที่สามจังหวัดนี้ว่า “ดินแดนสนธยา” เพราะยังไม่มีใคร
เข้าถึงและไม่มีใครรู้ปัญหาที่แท้จริงหรือรู้แต่ก็ไม่สามารถที่จะพูดได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้
ยิ่งเพิ่มเงื่อนของปัญหา เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นก็จะถูกเหมามาให้เป็น
กลุ่มก่อการร้ายไปหมด บางครั้งอาจจะมียุทธประโยชน์จากการเกิดเหตุการณ์ก็เป็น
ได้ อาจจะเป็นการกำจัดคู่แข่งไม่ว่าจะเป็น คู่แข่งของผู้มีอิทธิพล คู่แข่งทางการค้า
ทางการเมือง ของเถื่อน ของหนีภาษี หรือยาเสพติด และอย่าลืมนว่าผลประโยชน์
ก็เชื่อมโยงถึงอำนาจด้วยเช่นกัน ดังนั้นหากไม่เข้าใจสภาพปัญหาในพื้นที่ บางกรณี
ก็จะส่งผลให้บุคลากร มีความเข้าใจผิดพลาด ก่อให้เกิดปัญหาในเชิงทัศนคติตามมา
หากชาวบ้านและสังคมเข้าใจและรู้จักกระบวนการทางกฎหมายเหล่านี้ สังคมก็จะ
มีส่วนร่วมในการช่วยกันตรวจสอบการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐอีกทางหนึ่งด้วย

ศาสนา

ในส่วนของชาวบ้านนั้น นอกจากความไม่รู้และไม่เข้าใจยังมีเรื่องวัฒนธรรม
ทางด้านศาสนา เพราะศาสนาอิสลามนั้นการผ่าศพผู้ตายถือเป็นการไม่เคารพต่อศพ
เป็นอย่างมากและต้องรีบจัดการพิธีศพให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ดังกรณีนายสุไลมาน
เนซา สภาพศพถูกแขวนคอเสียชีวิตภายในห้องควบคุมตัว ที่ศูนย์เสริมสร้าง
ความสมานฉันท์ แต่ด้วยข้อจำกัดด้านศาสนา ทำให้ไม่มีการผ่าชันสูตรพลิกศพตาม
มาตรา 150 เนื่องจากญาติต้องการจัดพิธีศพโดยเร็วเพราะถือเป็นการให้เกียรติและ
เคารพต่อศพทั้งนี้ตามหลักของศาสนามีข้อยกเว้นแต่การปฏิบัติตามข้อยกเว้น
ค่อนข้างเกิดขึ้นได้ยากหากปราศจากความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์ในทาง
คดีและการหาข้อเท็จจริงว่าเป็นการฆ่าตัวตายหรือไม่ จึงถือเป็นเรื่องข้อจำกัดอย่างหนึ่ง
ในการพิสูจน์ความจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่พบเห็นอยู่ตลอด

การให้อำนาจเจ้าหน้าที่

เป็นที่ทราบกันดีว่าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ใช้กฎหมายพิเศษ
กล่าวคือ กฎอัยการศึก และพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน
พ.ศ. 2548 การปฏิบัติราชการโดยมีอำนาจพิเศษ คำว่าพิเศษ แปลงง่าย ๆ ได้ว่า
มากกว่าปกติ เพราะกฎหมายมองว่าควรอำนวยความสะดวกในการทำหน้าที่ของ
เจ้าหน้าที่ให้เพิ่มขึ้น เน้นอนันการสร้างขวัญกำลังใจ และเสริมเครื่องมือให้กับ
เจ้าหน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติราชการท่ามกลางสถานการณ์รุนแรงได้ดี แต่ในทางตรงกัน
ข้าม เมื่อเสริมอาวุธและอำนาจที่เพิ่มขึ้นมากเป็นพิเศษแล้วนั้น ย่อมเป็นการง่าย
ต่อการที่ชาวบ้านในพื้นที่จะถูกละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน ทั้งกฎหมายพิเศษเหล่านี้
ไม่มีวิธีการตรวจสอบการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และยังเพิ่มเติมด้วยการตัดอำนาจ
การตรวจสอบเป็นกลไกอีกต่างหาก แต่เมื่อมีบทกฎหมายในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ

และเป็นกรณีที่เสียชีวิตในระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ ทำให้เห็นช่องทางในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ภายใต้อำนาจพิเศษ โดยช่องทางปกติ เพราะเมื่อสภาพการละเมิดเกิดขึ้นได้ง่ายแล้ว เครื่องมือตรวจสอบโดยใช้มาตรการทางกฎหมาย ควรจะขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วนด้วยเช่นกัน

วิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เป็นไปในเชิงพิธีการ

จากกระบวนการที่กล่าวข้างต้น เมื่อมีคดีชั้นสูตรพลิกศพ เจ้าหน้าที่เพียงแค่ดูเอกสารสำนวน โดย ไม่ได้สนใจว่า เป็นบุคคลคนเดียวหรือไม่ การตรวจสอบชื่อหรือหลักฐานทางครอบครัว ส่วนเหตุหรือพฤติการณ์ก็ทำไปตามที่ได้รับทราบข้อมูลมาเท่านั้น ส่วนการตรวจสอบจะมารื้อที่กระบวนการศาล ซึ่งศาลก็ฟังตามข้อมูลที่เจ้าฝ่ายเจ้าหน้าที่นำสืบเท่านั้น ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นเพียงเชิงพิธีการเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติให้ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีหลายคดีที่เกิดขึ้นข้อกังขาแต่มีเพียงบางคดีเท่านั้นที่จะมีกลุ่มนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง เกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย แต่กลับถูกมองว่ามาสร้างปัญหาหรือความยุ่งยากให้กับการทำหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มขึ้นอีก ส่งผลกระทบไปถึงทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยยังยึดติดกับความคิดของตนเองแต่เดิมที่มีมาซึ่งจริงๆ แล้ว ไม่ควรนำข้อมูลความคิดเดิมมาเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ในกระบวนการ เพราะเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นต่างหาก ควรมารับหรือมาค้นหา ข้อมูลที่เกิดขึ้น หากการหน้าที่โดยปราศจากทัศนคติในแง่ลบ หรือในเชิงตัดสินไปก่อน จะทำให้การทำหน้าที่ในฐานะบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมไม่สมบูรณ์ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนในพื้นที่

ทัศนคติของบุคลากร

อีกปัญหาสำคัญ คือ ทัศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ต้องขอเรียนว่าข้าพเจ้าปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะในคดีชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งข้าพเจ้าและกลุ่มคนน้อยๆ กลุ่มหนึ่ง ยังคงศรัทธาในข้อบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ว่าสามารถใช้เป็นช่องทางในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ซึ่งใช้อำนาจโดยกฎหมายพิเศษและปืน แม้จะเป็นช่องทางเล็กๆ แต่พวกเราก็ยังมีความหวัง พวกเราเชื่อในสิทธิมนุษยชน เราเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะสิทธิในชีวิตและร่างกาย ว่าไม่มีใครสามารถมาเอาชีวิตเราไป เพราะชีวิตเป็นสิทธิของเรา แม้แต่อำนาจรัฐก็ไม่สามารถมาลิดรอนสิทธิในชีวิตเราได้ ความจริงกฎหมายซึ่งเป็นมาตรการลงโทษก็ยังไม่ควรละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานถึงขนาดสิทธิในชีวิตเช่น กรณีโทษประหารด้วย ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้อำนาจพิเศษที่ประชาชนมอบให้ ก็ควรปฏิบัติหน้าที่โดยตระหนักถึงจุดนี้ และเราก็ไม่ปฏิเสธหากข้อเท็จจริงเป็นการกระทำหน้าที่โดยชอบธรรม เป็นการป้องกันตัวโดยสมควรแก่เหตุ หรือเป็นเหตุเป็นผลรับฟังได้ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่รัฐก็ควรยอมรับการตรวจสอบการใช้อำนาจของตนโดยภาคภูมิ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจจะยังไม่เข้าใจอย่างแท้จริงว่าสิ่งที่พวกเราทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่นั้น เป็นไปเพราะเหตุผลใด ทัศนคติที่ว่าพวกนี้กำลังทำเรื่องง่ายๆ ให้เป็นเรื่องยาก ไม่ใช่ยากธรรมดาอาจจะยากขึ้นมากเป็นการสร้างภาระที่เพิ่มขึ้นให้กับบุคลากรเหล่านี้ หากแต่เราเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐควรยอมรับการตรวจสอบตามกระบวนการยุติธรรม เพราะเมื่อคุณใช้อำนาจที่มาจากประชาชนคุณก็ควรยอมรับการตรวจสอบจากประชาชนเช่นกัน

อีกมุมมองหนึ่ง ซึ่งเป็นมุมมองที่น่าสนใจเช่นกัน เพราะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เต็มไปด้วยข้อสงสัย เคลือบแคลง เป็นปัญหาที่คนส่วนใหญ่เรียกกันว่า ปัญหาก่อการร้าย แต่ฟังดูก็น่ากลัวแล้ว ถ้ามองว่าเจ้าหน้าที่ไม่กลัวหรือ คำตอบคือกลัวมาก

การเดินทางไปจับคนสักคนในพื้นที่ไม่ใช่เรื่องเล็ก แต่เกิดขึ้นไม่ยาก การไปจับบุคคลต้องสงสัย สักคนนั้นจะมีทหารหลายร้อยนาย รถยี่เอ็มซีหลายคัน เจ้าหน้าที่ทุกนายอาวุธครบมือ โดยจะมีมายาคติอยู่ก่อนเสมอว่า ชาวบ้านดังกล่าวเป็นผู้ก่อการร้าย เมื่อเกิดเหตุการณ์จนมีผู้เสียชีวิต และต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 150 เข้าสู่คดีชั้นสูตรพลิกศพ มุมมองของบุคลากรที่เกี่ยวข้องบางส่วน ก็เชื่อแล้วว่าเป็นกลุ่มก่อการร้ายจริง ทำให้รู้สึกเกิดความชอบธรรมในการตายและไม่รู้สึกถึงความจำเป็นในการต้องชันสูตรศพ นำเสียดายที่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางส่วน ยังมีมายาคติเหล่านี้ ยังเชื่ออะไรง่ายๆ อย่างลืมนว่าในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ใช้กฎอัยการศึก แค่นึกสงสัย ไม่มีหลักฐานก็สามารถนำทหารตำรวจจำนวนมากมายึดดำเนินการเพื่อเข้าสู่กระบวนการซักถามแล้ว การที่ครอบครัวผู้เสียชีวิตเหล่านี้ออกมาใช้สิทธิในการตรวจสอบการตายของญาติ พี่น้อง ตนเอง กลับถูกมองในแง่ลบต่างๆ นานา ตลอดทั้งพวกเราในฐานะนักกฎหมายที่ทำงานร่วมกับชาวบ้านเหล่านี้ ก็ถูกกำแพงแห่งทัศนคติปิดกั้น อย่างลืมนว่าบุคคลเหล่านี้ยังไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเลย พวกท่านต่างหากที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างบรรทัดฐานในการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ พวกท่านเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้านในพื้นที่ พวกท่านสามารถหยิบยื่นความยุติธรรมสู่ครอบครัวของคุณคนเหล่านั้น เป็นความหวังสุดท้ายที่ชาวบ้านที่สูญเสียบุคคลในครอบครัวจะพึงพึงได้ แค่เข้าใจการทำหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในองคาพยพ ซึ่งรวมกันเป็นกระบวนการพวกเราต่างทำหน้าที่ของตน ไม่ว่าจะป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือแม้กระทั่งศาล มีหน้าที่ในการหาหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงของการเสียชีวิต ไม่ใช่เพียงมีพยานหลักฐานประกอบข้อกล่าวอ้างของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติราชการ

ศาล

ส่วนสำคัญในกระบวนการนี้ เพราะศาลมีหน้าที่โดยตรงในการไต่สวนเพื่อค้นหาความจริงตามที่กฎหมายบัญญัติ ศาลต้องทำหน้าที่โดยไม่มีกำแพงทัศนคติ เพราะหากศาลเข้าใจบทบาทการทำงานของทุกคนในกระบวนการ ศาลจะตระหนักรู้ว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญยิ่งในส่วนนี้ และยังเป็นส่วนสำคัญในการทำให้พื้นที่นี้มีความสงบสุข เพราะหากศึกษาถึงรากเหง้าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จะทราบได้ว่าปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาใหญ่อาจมีเหตุผลจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางส่วน มีความเชื่อที่ข้าพเจ้านิยามเองเรียกว่าความเชื่อใต้ดิน บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางคนยังเชื่อมั่นว่า การที่บุคคลตกเป็นผู้ต้องสงสัยตามกฎหมายอัยการศึก เหล่านี้แหละคือผู้ก่อการร้ายแท้จริง เพราะเชื่อมั่นในหน่วยข่าว ข้อมูลลับ แต่ไม่มีหลักฐาน มันก็ทำให้เห็นเลยว่าเกิดกำแพงขึ้นแล้ว คงต้องใช้เวลาในการให้ข้อมูลเพิ่มเติม ข้าพเจ้าไม่ได้บอกว่าบุคคลเหล่านั้นไม่ใช่ผู้ก่อการร้าย เพียงแต่พวกเราในฐานะนักกฎหมาย ควรตั้งคำถามต่อความเชื่อ บนพื้นฐานของพยานหลักฐานไม่ใช่หรือ ไม่ใช่เพียงความเชื่อจากข้อมูลลับ ยังมีการตั้งคำถามต่อข้อมูล เหล่านี้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลรวมถึงบุคลากร ทุกอย่างกลับไปหมด จนตรวจสอบไม่ได้ทุกลำดับชั้น ทั้งต้องไม่ลืมนว่ามีอีกหลายปัญหาในพื้นที่ ทั้งปัญหาผู้มีอิทธิพลทางการเมือง ปัญหายาเสพติด มีการแย่งชิงมรดกชน ทำลายล้างจากฝ่ายตรงข้ามแล้วพวกเราในฐานะประชาชนจะเชื่อมั่นได้แค่ไหนกับข้อมูลเหล่านี้ สิ่งต่างๆ ที่ข้าพเจ้ากล่าวมาเป็นประสบการณ์ตรงของข้าพเจ้าในฐานะผู้ปฏิบัติ พยายามเรียบเรียงเพื่อสรุปให้เห็นความสำคัญและสภาพปัญหาเล็กๆ ที่เกิดขึ้น

ข้อจำกัดของกฎหมาย ไปไม่ถึงเรื่องความชอบธรรม

ตามหลักกฎหมายจะต้องถึงในกรณี ผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ซึ่งคำว่าเหตุและพฤติการณ์นี้ เป็นในเชิงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ไม่ล่วงไปถึงความชอบธรรม แต่ในทางคดีความจริงๆ แล้ว เหตุและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีจุดเชื่อมโยงที่เกี่ยวกับความชอบธรรมด้วยเช่นกัน เพราะข้อเท็จจริงเป็นหลักสำคัญของความถูกต้องชอบธรรม ว่าข้อเท็จจริงที่เจ้าหน้าที่กล่าวอ้างนั้น เป็นข้อเท็จจริงแท้จริงหรือไม่

หากคดีไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ คดีหนึ่ง กล่าวอ้างว่าเกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มก่อการร้าย กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งแน่นอนในทางไต่สวนก็ต้องสืบสวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการปะทะจริงหรือไม่ ตัวผู้ตายมีอาวุธหรือไม่ เพื่อให้ศาลเห็นความจริง ซึ่งตามหลักกฎหมายในเรื่องเหตุและพฤติการณ์การตายค่อนข้างใกล้เคียง กับความชอบธรรม มีบางกรณีทำให้เกิดปัญหาในทางการดำเนินคดีเกิดขึ้น เพราะความเข้าใจที่แตกต่างกันของบุคลากร

การทำหน้าที่ตามข้อนี้ จะเป็นการทำหน้าที่ของ ศาล อัยการ และทนายความ ซึ่งควรมีความเข้าใจตรงกันถึงความสำคัญของ เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ว่ามีส่วนสำคัญกับความชอบธรรมหรือไม่ หากทั้งสามฝ่ายเข้าใจร่วมกัน คงไม่เกิดปัญหา เพราะต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตนโดยสมบูรณ์

การถูกแทรกแซง

“ผมก็ไม่อยากพูดถึง แต่ต้องยอมรับว่ามีแทรกแซง” เป็นคำพูดของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งฟังดูจะขัดกับหลักการ กระบวนการยุติธรรมของไทย เป็นระบบกล่าวหา ต้นทางอยู่ที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ จนถึงศาลยุติธรรม องค์กรต่างๆ เหล่านี้ แม้ปัจจุบันจะมีการพัฒนาเป็นองค์กรอิสระ

ไม่ขึ้นต่อหน่วยราชการใดก็ตาม แต่ด้วยวัฒนธรรมองค์กรที่มาจากระบบราชการเดิม จึงยังคงมีระบบอาวุโสและระบบเส้นสาย คำขอร้องจากผู้ใหญ่ แม้จะเป็นส่วนน้อย แต่ก็สามารถพบเจอกันได้ไม่ยาก แต่คงพูดได้ไม่เต็มปาก เพราะอย่างไรเสียก็คงไม่มีหลักฐาน มีเพียงคำกล่าวจากท่านบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในกระบวนการ เหตุการณ์ที่เป็นที่รับรู้ในสังคมกว้างและมีความเคลือบแคลงสงสัยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ว่าอาจถูกแทรกแซงอำนาจในการตัดสินใจ เช่น กรณีตากใบ เป็นเหตุการณ์ที่ชัดเจน เพราะมีประชาชนเสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนั้นถึง 78 ศพ และผู้ตายทั้งหมดอยู่ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ จึงต้องปฏิบัติตามมาตรา 150 เป็นคดีชันสูตรพลิกศพ ซึ่งหากมีการพิจารณาอย่างตรงไปตรงมา คำพิพากษาจะต้องชี้ชัดถึงสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิต เพราะมีข้อเท็จจริงที่มากพอที่สามารถระบุได้ว่าเป็นความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนถึงแก่ชีวิต แต่คำพิพากษาในคดีนี้เป็นที่สะท้อนวงการตุลาการและเป็นที่กล่าวถึงของประชาชนโดยทั่วไปเพราะนอกจากจะไม่มีกรกล่าวอ้างถึงสาเหตุที่แท้จริงตามที่ปรากฏตามพยานหลักฐานแล้ว ศาลได้มีคำสั่งว่าผู้ตายทั้งหมดตายเพราะขาดอากาศหายใจ คำตัดสินในคดีนี้เป็นคำตัดสินที่ไม่จำเป็นต้องไปถึงศาลก็สามารถรับรู้ได้ แม้แต่ชาวบ้านที่ไม่มีความรู้ นอกจากจะเป็นคำตัดสินที่ลดทอนความเป็นมนุษย์ของประชาชนแล้วยังบั่นทอนศักดิ์ศรีขององค์กรตุลาการให้เหลือเพียงองค์กรที่คำสั่งให้ตัดสินเท่านั้นเอง

การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาในพื้นที่แท้จริง บริบท วัฒนธรรม

การทำงานในพื้นที่ความขัดแย้งมิใช่เรื่องง่าย ต้องอาศัยระยะเวลาและการศึกษาอย่างลึกซึ้งจึงจะสามารถเข้าใจสภาพปัญหาที่ฝังรากลึกในพื้นที่ การทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ถือเป็นหน้าที่ ที่มีความสำคัญโดยเฉพาะต่อบุคคล

อื่นเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในการทำหน้าที่ควรตระหนักในความรับผิดชอบที่ได้รับกับทั้งพิจารณาโดยละเอียด รอบด้าน เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนหรือชาวบ้านที่ต้องเข้ามาอยู่ในกระบวนการยุติธรรม และการทำหน้าที่ของบุคลากรทุกท่านเป็นส่วนสำคัญในการทำให้บ้านเมืองสงบสุข เพราะหากชาวบ้านไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่มีทางที่สันติภาพจะเกิดขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากไม่ได้รับความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมแล้ว ยิ่งเป็นการเทน้ำมันลงบนกองไฟ เพราะมีแต่จะสร้างปัญหาเพิ่มมากขึ้นไปอีก กระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่อำนวยความสะดวก การทำหน้าที่ควรมองบริบทพื้นที่ให้ประกอบเพราะเป็นส่วนสำคัญในการค้นหาข้อเท็จจริง การทำงานโดยไม่สนใจสิ่งต่างๆ รอบตัวบางครั้งทำให้ขาดมิติและแง่มุมแท้จริงในพื้นที่ เพราะนอกจากข้อมูลจะได้รับบนโต๊ะแล้ว ยังมีข้อเท็จจริงอื่นๆ อีกมากที่ต้องสนใจ ส่วนเรื่องวัฒนธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องใส่ใจเป็นอย่างมาก หลากหลายปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะการไม่เข้าใจ วัฒนธรรม ประเพณีของคนในท้องถิ่น

สรุป

การทำหน้าที่ของบุคลากรกระบวนการยุติธรรม ควรคำนึงถึงเจตนารมณ์และความถูกต้องชอบธรรมเป็นหลัก พึงตระหนักไว้เสมอว่าการทำหน้าที่ของท่านในฐานะดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยเฉพาะการทำหน้าที่ในพื้นที่สีแดงซึ่งเป็นพื้นที่ความขัดแย้ง การทำหน้าที่ดังกล่าวยิ่งทวีความสำคัญ เพราะการทำหน้าที่ของท่าน เป็นความหวังและนำมาซึ่งความศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม เป็นการสร้างความเชื่อมั่น และเป็นหนทางที่จะนำความสงบสุขมาสู่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มีคำกล่าวที่ว่า “การทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมนั้น หากจะทำหน้าที่ให้ยุติธรรมแล้ว มันไม่ได้มาจากระยะเวลาหรือประสบการณ์ในการทำงาน แต่มันอยู่ที่จิตวิญญาณในการทำหน้าที่ต่างหาก”

ข้าแต่ศาลที่เคารพ..... ผมขอคัดค้าน พรก.ฉุกเฉิน เปิดจดหมายของผู้ถูกควบคุมตัว ตามหมาย จอ.

พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ

๓ ตุลาคม ๒๕๕๔

วิ
นสารที่ทุกคนน่าจะได้พักผ่อนแต่หลายคนอาจจะกังวลใจกับงานที่ทำในอาทิตย
ที่ผ่านมา หรืองานและเรื่องราวที่รออยู่เบื้องหน้าในอาทิตยถัดไป ข้าพเจ้า
ได้รับจดหมายน้อยฉบับหนึ่งจากศูนย์พิทักษ์สันติ จชต ที่ตั้งอยู่ที่โรงเรียนตำรวจภูธร
๙ จังหวัดยะลา จดหมายลงวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ บรรยายถึงข้อความ
ที่เราอาจจะไม่ค่อยได้เห็นและได้ยิน มีข้อความว่า

56, ศูนย์พิทักษ์สันติ (๕๖๓๑)

เวลา ๐๙.๐๐ น.

จดหมาย จ้างจ้าง นาย นิเชะ นิฮะ ผู้มีสติสัมปชัญญะ
ร่างกาย แข็งแรง หลังจกเกิดเหตุจาก มีอะไรในกระบอกชกถาม
ในชั้น พ.ร.ท. จ้างจ้าง นาย นิเชะ นิฮะ ละไม่ให้การใดทั้งสิ้น
นอกจาก ชั่งชั่งชั่ง คิวคิวหรือเดิม ถ้าหากเกิดขึ้นอะไร แก่ข้าฯ
ไม่ว่า ร่างกาย หรือชีวิต หรือกรรม โลกก็ตาม ข้าฯ ขอเขียน
หนังสือนี้ลงในลายลักษณ์อักษรไว้เป็นหลักฐาน เพื่อดำเนินการ
ต่อไป .

1 ตุลาคม พ.ศ. 2554

(นิเชะ นิฮะ)

ขอคัดค้าน พ.ร.ท.

“ข้าพเจ้านายนิเชะ นิฮะ ยังมีสติสัมปชัญญะดี ร่างกายแข็งแรง
หลังจากนี้ถ้าหากมีอะไรในกระบวนการซักถามในชั้นพรก. ข้าฯ
นายนิเชะ นิฮะ จะไม่ให้การใดทั้งสิ้น นอกจากจะยืนยันคำให้การเดิม
ถ้าหากเกิดอะไรขึ้นแก่ข้าฯ ไม่ว่าร่างกายหรือชีวิต หรือกรรมใดก็ตาม
ข้าฯ ขอเขียนหนังสือนี้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้เป็นหลักฐาน
เพื่อดำเนินการต่อไป”

ลงชื่อ

ขอคัดค้านพรก.

๑ ตุลาคม ๒๕๕๔^๑

ลายมือและร่องรอยของจดหมายที่ถูกพับจนเล็ก บ่งบอกถึงที่มาและที่ไป
ของจดหมายได้ดี ด้วยเส้นสายตัวหนังสือที่หนักแน่น ชัดเจน นายนิเชะ นิฮะ
ถูกจับกุมเมื่อเวลารุ่งเช้า วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ทหารตรวจค้นบ้าน
นายนิเชะ นิฮะ ตำบลตะลุโบะ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี โดยมีได้แสดง
หมายแต่อย่างใด และควบคุมตัวนายนิเชะ นิฮะ ไปยังค่ายทหารบริเวณโรงไฟฟ้า
ปัตตานี ถนนปัตตานี - ยะลา อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ต่อมานายนิเชะ
นิฮะ ถูกย้ายสถานที่ควบคุมตัวยังค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัด
ปัตตานีในวันเดียวกัน มีรายงานว่านายนิเชะ ได้รับการปฏิบัติอย่างดีระหว่าง
การควบคุมตัวและได้ให้การกับเจ้าหน้าที่ทหารที่ค่ายอิงคยุทธด้วยความสมัครใจ
ต่อข้อซักถามต่างๆ

^๑ จดหมายฉบับจริงในเอกสารที่แนบ

ภายหลังการควบคุมตัวตามอำนาจกฎอัยการศึกเป็นเวลา ๗ วัน เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๔ นายนิเซ๊ะ นิฮะ ได้รับแจ้งว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร กะพ้อ อำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี จะยื่นคำร้องขอออกหมายควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยย้ายการควบคุมตัวไปที่ค่ายอิงคยุทธฯ และในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔ นายนิเซ๊ะ นิฮะ ได้ลงชื่อในบันทึกซักถามซึ่งเป็นการสิ้นสุดการควบคุมตัวและผู้ถูกควบคุมตัวย่อมจะได้รับการปล่อยตัวตามระเบียบปฏิบัติที่ถือปฏิบัติกันมา แต่กลับถูกส่งตัวไปที่ศูนย์พิทักษ์สันติ จชต ที่ตั้งอยู่ที่โรงเรียนตำรวจภูธร ๙ จังหวัดยะลา โดยนายนิเซ๊ะ นิฮะ ซึ่งสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดี ไม่ได้ทราบถึงข้อกล่าวหาหรือข้อสงสัยที่มีอยู่แต่อย่างใด อีกทั้งเขาก็ไม่มีโอกาสได้ชี้แจงกับศาลจังหวัดปัตตานีในวันที่ ๒๒ กันยายน ในระหว่างที่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจขอศาลจังหวัดปัตตานีออกหมายจับตามอำนาจของพรก.ฉุกเฉินเป็นครั้งแรก ถ้ามีโอกาสนายนิเซ๊ะ นิฮะ อาจจะพูดเป็นภาษาไทย ชัดถ้อยชัดคำกว่าตัวหนังสือว่า ผมขอคัดค้านพรก.....

นับแต่วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔ นายนิเซ๊ะ นิฮะ ถูกควบคุมตัวที่ศูนย์พิทักษ์สันติที่ตั้งอยู่ที่โรงเรียนตำรวจภูธร ๙ จังหวัดยะลา ระหว่างนั้นการซักถามนายนิเซ๊ะ นิฮะ ได้รับการปฏิบัติอย่างดี และการซักถามดำเนินไปด้วยคำถามเดิมๆ เช่น คำถามเกี่ยวกับอาชีพ คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมในสมัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ สมัยปฏิวัติรัฐประหารและการต่อสู้เรียกร้องเพื่อประชาธิปไตยเมื่อ ๑๙ ปีที่แล้วในช่วงพฤษภาทมิฬ

ในวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขอขยายการควบคุมตัวตามอำนาจของพรก.ฉุกเฉินหลังจากการควบคุมตัวอีก ๗ วัน โดยนายนิเซ๊ะ นิฮะ ก็ไม่มีโอกาสได้พูดกับศาลที่เคารพว่า ผมขอคัดค้านพรก.....

ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ ทนายความมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมได้รับคำร้องจากญาติว่าต้องการให้มีการปล่อยตัวนายนิเซ๊ะ นิฮะ เนื่องจากทางเจ้าหน้าที่ฯ ไม่ได้ซักถามประเด็นใดใดเพิ่มเติม การถูกควบคุมตัวโดยไม่มีเหตุจำเป็นตาม

กฎหมายนั้นไม่ตรงกับเจตนารมณ์ ของพรก.ฉุกเฉิน เพราะนายนิเซ๊ะ นิฮะเป็นผู้บริสุทธิ์และยืนยันว่าจะทำได้ให้การแก่เจ้าหน้าที่แล้วและยืนยันคำให้การเดิมทนายความฯ ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลจังหวัดปัตตานีมีคำสั่งไต่สวนคำร้องขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัว โดยขอให้ศาลเรียกเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัวและผู้ถูกควบคุมตัวมาไต่สวน และขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวนายนิเซ๊ะ นิฮะ ผู้ถูกควบคุมตัว เพราะการควบคุมตัวบุคคลไว้ไม่มีเหตุจำเป็นตามสถานการณ์ฉุกเฉินแต่อย่างใดโดยอ้อมกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ทั้งนี้ ศาลไม่ได้เรียกให้มีการไต่สวนคำร้องในวันดังกล่าว ศาลจึงยังไม่ได้มีโอกาสได้ยินเสียงร้องจากนายนิเซ๊ะ นิฮะ ว่าผมขอคัดค้านพรก.....

ศาลมีคำสั่งนัดไต่สวนผู้ร้องและผู้ร้องคัดค้านแลนายนิเซ๊ะ นิฮะ ผู้ถูกควบคุมตัว ในวันวันพุธที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๓๐ น. ซึ่งเป็นเวลาอีกกว่า ๕ วัน หลังจากที่นายนิเซ๊ะ นิฮะ ได้มอบหมายให้ทนายความนำความมาเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลรับฟังแต่ศาลก็ยังคงไม่ได้ยิน นายนิเซ๊ะ นิฮะ จึงได้เขียนจดหมายฉบับดังกล่าวส่งให้ญาติไปจนเลิกส่งออกมาให้คนภายนอกได้รับรู้ความรู้สึกของตน

การออกหมายจับของศาลเพื่อการควบคุมตัวบุคคลอันเกิดจากดุลพินิจของเจ้าพนักงานฯ ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายพิเศษถูกตั้งคำถามเสียงดังมาโดยตลอด ด้วยการเปรียบเทียบความสัมฤทธิ์ผลของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กับจำนวนผู้ถูกควบคุมตัวที่ได้รับการปล่อยตัวพร้อมกับจำนวนคดีที่ศาลมีคำสั่งยกฟ้องมานานนับ ๗ ปี จนเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ภายหลังการบังคับใช้พรก.กว่า ๕ ปี ได้มีประกาศราชกิจจานุเบกษาเรื่องคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอจับกุมและควบคุมตัวบุคคลตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยกำหนดหลักการสำคัญบางประการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เช่น การขอศาลออกหมายจับตามพรก.ฉุกเฉินให้นำข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ

เกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิอาญา) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในคำแนะนำประธานศาลฎีกาได้ระบุด้วยว่า ศาลจังหวัดที่เกี่ยวข้องต้องได้ส่วนให้ได้รับความก่อนออกหมาย ศาลควรสอบถามผู้ร้องว่าเคยมีการออกหมายจับและควบคุมตัวบุคคลมาก่อนที่ศาลใดหรือไม่ เพื่อมิให้มีการควบคุมตัวเกินระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งระบุให้ผู้รับผิดชอบรายงานความคืบหน้าการจับกุมตามหมายต่อศาลทุกสามเดือนจนกว่าจะจับกุมได้ เมื่อจับกุมตามหมายจับได้แล้วให้จัดทำรายงานแจ้งต่อศาล หากเปลี่ยนสถานที่ควบคุมตัวให้รายงานให้ศาลทราบทันที เมื่อมีการปล่อยตัวไม่ว่าเมื่อใดก็ตามต้องแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ผู้ถูกควบคุมตัวไว้ใจทราบและนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวมาศาลที่ออกหมายจับเพื่อการปล่อยตัว ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าวศาลจะเพิกถอนหมายจับ หรือสั่งเป็นอย่างอื่นได้ หมายจับตามพรก.ฉุกเฉินนี้กำหนดว่าเมื่อครบกำหนดหนึ่งปีหากไม่สามารถจับกุมบุคคลได้ ศาลอาจเรียกผู้ขอออกหมายมาสอบถามหรือเพิกถอนหมายจับได้ อีกทั้งประธานศาลฎีกากำหนดด้วยว่าถ้าการจับกุมและควบคุมตัวไม่เป็นไปตามกฎหมาย ให้ศาลทำการได้ส่วน มีคำสั่งให้นำผู้ถูกควบคุมตัวมาศาลเพื่อได้ส่วนได้ เป็นต้น

จดหมายน้อยฉบับดังกล่าวเป็นเสียงร้องเรียกตั้งต่อสาธารณะฉบับแรกจากผู้ถูกควบคุมตัว ทั้งที่มีผู้ถูกควบคุมตัวภายใต้อำนาจกฎหมายพิเศษหลายรายที่ไม่สามารถเขียนหนังสือ ไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย ไม่สามารถมีทนายความร่างคำร้องขอคัดค้านการควบคุมตัว บางรายเคยมีรายงานว่าถูกซ้อมทำร้ายร่างกายระหว่างการควบคุมตัว และเคยแม้กระทั่งไม่มีชีวิตที่รอดกลับออกไปจากการควบคุมตัว เช่น กรณีนายสุไลมาน แนซา แม้เรื่องราวเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วและกำลังอยู่ในขั้นตอนการได้ส่วนการตายของศาลฯ แต่มีเสียงสะท้อนการทำงานของนักสิทธิมนุษยชนและนักกฎหมายมาโดยตลอดว่า ข้อร้องเรียนเรื่องการซ้อมทรมานผู้ต้องหาต่างๆ นั้นไม่ควรนำมาเผยแพร่กันอีก นักสิทธิมนุษยชนได้แต่เรียกร้องปกป้องแต่ผู้ต้องสงสัย ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มที่ใช้ความรุนแรง ไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ก่อการได้ฆ่าสังหาร

ผู้บริสุทธิ์ไปเป็นจำนวนมาก เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ากฎหมายพิเศษมีเพื่อสถานการณ์พิเศษที่ต้องการการบริหารจัดการเป็นพิเศษ ความเสียหายที่เกิดแก่ผู้บริสุทธิ์และเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งต้องได้รับการเยียวยาทั้งด้านการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและความเป็นธรรมนั้นคือการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แม้ว่ารัฐบาลใหม่เองก็ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการเมืองที่ชัดเจนเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ถ้าจะให้คนในรัฐบาลยกมือว่าใครได้รับผลกระทบจากพรก.ฉุกเฉินมาแล้วบ้างคงมีคนยกมือขึ้นไม่มากนักน้อย พรก.ฉุกเฉินที่ประกาศใช้ในพื้นที่กรุงเทพและจังหวัดต่างๆ ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นฉบับเดียวกับที่ประกาศใช้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นระยะเวลากว่า ๗ ปีติดต่อกัน การยกเลิกพรก.ฉุกเฉินหรือการทบทวนที่มาของกฎหมาย และการต่อพรก.ฉุกเฉินนั้นคงเป็นหน้าที่ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลคงต้องรับฟังทุกด้านและคำนึงถึงหลักการที่ว่าการบังคับใช้กฎหมายนั้นต้องมีมาตรฐานเดียวไม่ใช่สองมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมประเทศที่เป็นจริง ดังนั้นเสียงเรียกร้องของผู้ถูกควบคุมตัวแม้แต่เพียงรายเดียวเราทุกคนก็ต้องรับฟัง

ข้าแต่ศาลที่เคารพ ผมขอคัดค้านพรก.....

_____ จบ _____

หมายเหตุ: นายนิเช๊ะ นิชะ นั้นปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดปัตตานี เป็นปัญญาชนที่มีบทบาทในงานพัฒนาชุมชนตามวิถีชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น อดีตเป็นนักกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี๒๕๓๕ ร่วมกับพรรคसानแสงทองซึ่งเป็นพรรคการเมืองนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง จากนั้นก็ได้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาสังคมและชุมชนมาโดยตลอด หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬก็ได้มีโอกาสร่วมเคลื่อนไหวกับสมาชิกคนจน กระทั่งได้รับเลือกเป็นประธาน PNYS (กลุ่มนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ และต่อมาก็ได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกับองค์กรเครือข่ายภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง จนจบการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง

หลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ กับกระบวนการยุติธรรมในภาคใต้

อนุกุล อาแวปุเตะ
ประธานมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม ประจำจังหวัดปัตตานี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” หลักการดังกล่าวเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ที่ให้สันนิษฐานว่า ผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือดำเนินคดีอาญานั้น トラบใดที่ศาลยังไม่มี คำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ แม้จะถูกควบคุม หรือคุมขังระหว่างรอการสอบสวนหรือพิจารณา จากหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นชั้นสอบสวน กระบวนการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ และ ระหว่างการพิจารณาหรือพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี จากหลักการดังกล่าวส่งผลให้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติกฎหมายรองรับถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่อยู่ระหว่างการถูกดำเนิน คดี เช่น สิทธิในการได้รับการปล่อยชั่วคราว สิทธิในการพบและปรึกษากับทนายความ สองต่อสองและสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐเมื่อถูกดำเนินคดีอาญา และสิทธิอื่นๆ

สำหรับในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายหลังเหตุการณ์ความไม่สงบ ปี ๒๕๔๗ รัฐบาลได้มีการประกาศใช้กฎหมายพิเศษมาใช้บังคับในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบัน กฎหมายพิเศษมีทั้งกฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก.) เป็นการใช้กฎหมายที่ซ้ำซ้อนกัน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐมี อำนาจมากกว่าในพื้นที่อื่น กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจกับเจ้าหน้าที่ในดำเนินการ ต่อบุคคลที่ต้องสงสัย ไม่ว่าจะเป็กระบวนการในการตรวจค้นจับกุม ซึ่งกระทบต่อ ความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ซึ่งเจ้าหน้าที่มองว่าเป็นกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบ มองผู้ต้องสงสัยว่า เป็นภัยต่อความมั่นคง หรือเป็นภัยคุกคามของประเทศ ในขณะที่กฎหมายพิเศษให้ อำนาจโดยไม่ได้มีกระบวนการในการตรวจสอบถ่วงดุล ไม่ว่าจะในชั้นของการกักตัว ตามกฎอัยการศึก หรือควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการใน สถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก.) ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นในลักษณะที่ ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่สอดคล้องต่อ หลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

ด้วยเหตุที่ว่าในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นหลักที่ให้การรับรองหรือ ค้ำครองสิทธิของประชาชน บุคคลที่ต้องสงสัยหรือถูกกล่าวหาจากเจ้าหน้าที่ เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จึงอยู่ในฐานะที่ต้องพิสูจน์ความผิดตามที่กล่าวหา ต้องให้ออกาสในการแก้ข้อกล่าวหา นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าไม่ได้กระทำ ความผิดตามที่ถูกกล่าว ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่า พยานงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งที่พิสูจน์ความผิดหรือความ บริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และให้การรับรองหรือค้ำครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่ว่าจะในชั้นสอบสวนหรือในชั้นศาล แต่ในพื้นที่ที่ใช้กฎหมายพิเศษ บุคคลที่ถูกกักตัว หรือควบคุมตัวยังเป็นเพียงผู้ต้องสงสัย ไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ต้องหา จึงไม่มีกฎหมายที่ รองรับสิทธิของบุคคลเหล่านั้นชัดเจนเสมือนกับผู้ต้องหา แต่อย่างน้อยก็ต้องไม่ต่ำกว่า

สิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งนอกจากตัวกฎหมายพิเศษจะให้อำนาจแล้ว ในทางปฏิบัติยัง มีระเบียบ ข้อบังคับของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรไทย (กอรมณ) ระเบียบของแม่ทัพภาค ๔ รองรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ อีกด้วย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติจึงต้องปฏิบัติตามแนวทางที่ได้วางระเบียบไว้ โดยละเอียด ต่อหลักการดังกล่าว กล่าวคือ

การนำบุคคลที่ต้องสงสัยเข้าสู่กระบวนการซักถามตามกฎหมายอัยการศึก และ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก) ในการควบคุมตัว บุคคลตามกฎหมายพิเศษ มีกระบวนการในการซักถามในลักษณะของการข่มขู่บังคับ ทำร้ายร่างกายหรือทรมานเพื่อรับสารภาพตามข้อเท็จจริงที่เจ้าหน้าที่สืบสวนได้ ข้อมูลมา การปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นแม้จะอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องสงสัย แต่เจ้าหน้าที่ ผู้ที่ควบคุมตัวมีความรู้สึกเชื่อแล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ไม่มีสิทธิใน การที่จะได้พบและปรึกษานายความเป็นการส่วนตัว แม้กระบวนการดังกล่าวไม่ใช่ การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะเป็นเพียงข้อมูล ส่วนหนึ่งที่จะต้องทำการตรวจสอบว่ามีความถูกต้องหรือไม่ แต่ก็นำคำรับสารภาพ ดังกล่าวไปใช้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน นอกจากนี้ โดยเฉพาะการควบคุมตามกฎอัยการศึก จะนำตัวผู้ถูกควบคุมไปยังฐานปฏิบัติการ ของทหาร ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในวัด ซึ่งกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจ เพราะผู้ถูก ควบคุมส่วนใหญ่เป็นมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้มีอคติต่อเจ้าหน้าที่มากขึ้น

คำรับสารภาพของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวตามกฎหมายพิเศษ ไม่ว่าจะในชั้นกฎ อัยการศึกก็ดี หรือพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก) ก็ดี เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่เพื่อที่จะนำไปตรวจสอบ ข้อมูลข้อเท็จจริงในพื้นที่ และไม่ใช่คำให้การในฐานะผู้ต้องหา ที่ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ให้ใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยได้ในชั้นพิจารณา ผู้ให้ ข้อมูลจึงถือว่าเป็นแหล่งข่าวที่ควรปกปิดเป็นความลับ และหากไม่มีพยานหลักฐาน

ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ก็ไม่ควรดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่เจ้าหน้าที่ กลับนำบุคคลเหล่านั้นดำเนินคดีตามกฎหมาย นอกจากนี้บางรายมีการแถลงข่าว ทางสื่อมวลชน เพื่อเป็นผลงานของเจ้าหน้าที่ บางรายได้มีการนำไปทำแผนประกอบ คำรับสารภาพ ทั้งที่ยังถูกควบคุมตัวตามกฎหมายพิเศษ ซึ่งยังเป็นผู้ต้องสงสัย ยังไม่ได้รับการรับรองสิทธิเช่นเดียวกับผู้ต้องหา การกระทำในลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นการขึ้นนำทางสังคมให้มองว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ก่อการร้าย สังคมทั่วไปเข้าใจว่าเป็นคนผิดเสียแล้ว โดยไม่ผ่านการพิสูจน์ความผิดตามกระบวนการยุติธรรม และภายหลังที่ศาลได้มีคำพิพากษาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ก็ไม่มีการนำเสนอผลแห่ง คำพิพากษาทางสื่อ เพื่อชดเชยหรือเยียวยาให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด

กระบวนการในการพิจารณาออกหมายจับและควบคุมตัว ในการออกหมาย จับตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก) เจ้าหน้าที่ จะต้องดำเนินการขอออกหมายจากศาลยุติธรรม การพิจารณาออกหมายจับในคดี ความมั่นคง ต้องมีระบบการตรวจสอบพยานหลักฐาน และมาตรการในการคุ้มครอง สิทธิของผู้ที่ถูกควบคุมตัว ซึ่งในการออกหมายจับคดีความมั่นคงส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่ จะนำข้อมูลที่ได้จากการซักถามตามกฎหมายพิเศษ มาเป็นมูลเหตุในการขอออก หมายจับทั้งตามพรก.ฉุกเฉิน และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา ซึ่งข้อมูล ส่วนใหญ่ก็นำจากผลการซักถามของบุคคลอื่นที่พาดพิงถึงบุคคลที่จะมาขอออกหมาย การออกหมายโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการไต่สวน สอบถามข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ไม่ ทราบข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงได้ นอกจากนี้ในส่วนของพนักงานสอบสวน ก่อนที่จะ ดำเนินการออกหมายจับ ควรออกหมายเรียกหรือแจ้งกักกัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เพื่อ มารับทราบข้อกล่าวหาเสียก่อน อันเป็นการให้เกียรติกับบุคคลที่ถูกออกหมาย และ เป็นการเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และควรออกหมายจับเฉพาะ ผู้ที่มีพยานหลักฐานเกี่ยวข้องเท่านั้น ไม่ควรออกหมายจับเป็นกลุ่มหลายคน

นอกจากนี้ไม่ควรออกหมายซ้ำซ้อนหลายคดี โดยเฉพาะในคดีข้อหาก่อการร้าย ควรดำเนินคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เท่านั้น และเมื่อมีการควบคุมตัวตามพรก.แล้ว ต้องมีระบบการ ตรวจสอบ หรือนำบุคคลที่ถูกควบคุมมาศาลเพื่อให้มีโอกาสในการคัดค้านการควบคุม ตัวด้วย

การพิจารณาสำนวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ควรพิจารณาพยานหลักฐานให้ครบถ้วนทั้งพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องหา เป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ และหากพบว่าฝ่ายผู้ต้องหาไม่มีพยาน หลักฐานที่พิสูจน์ได้ว่าตนเองบริสุทธิ์ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวน แสวงหาพยานหลักฐานให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน เพื่อที่พนักงานอัยการจะได้ พิจารณาสำนวนประกอบการสั่งคดีได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมทั้งสองด้าน ซึ่งจาก การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในคดีความมั่นคงหลายคดีพบว่า เมื่อผู้ต้องหา นำพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง พนักงานสอบสวนแนะนำให้ ไปต่อสู้อุบัติในชั้นศาล ครั้นเมื่อผู้ต้องหาทำหนังสือขอความเป็นธรรมต่อพนักงาน อัยการ เพื่อขอให้สอบสวนเพิ่มเติม ก็พบว่าบางครั้งก็ไม่ได้สั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นที่ผู้ต้องหานำพยานหลักฐานมาต่อสู้แต่อย่างใด จึงทำให้พยานหลักฐานในสำนวนไม่ครบถ้วนในการที่จะประกอบการใช้ดุลพินิจสั่ง ฟ้องผู้ต้องหาคดีความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พยานหลักฐานที่พบจะ เกี่ยวโยงหลายคดี โดยเฉพาะเกี่ยวกับอาวุธปืนที่ใช้ก่อเหตุ จะเป็นอาวุธปืนกระบอก เดียวกันที่มีการก่อเหตุในหลายพื้นที่ เมื่อมีการตรวจค้นพบอาวุธปืนดังกล่าวที่บุคคล ใด และนำไปให้เจ้าหน้าที่วิทยาการไปทำการตรวจพิสูจน์ว่าอาวุธปืนดังกล่าวว่ามีประวัติการก่อเหตุในพื้นที่ใดบ้าง พนักงานสอบสวนไม่ควรสันนิษฐานว่าบุคคล ดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดในทุกคดี

แม้ในเบื้องต้นจะเข้าใจได้ว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ตรวจสอบสวนข้อเท็จจริงให้ความถึงความเป็นมาว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาชี้แจงข้อเท็จจริงว่าอาชญาป็นดังกล่าวมาอยู่ที่ตนเองได้อย่างไร หากไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ก็ควรแจ้งข้อกล่าวหาตามข้อเท็จจริง ในความผิดฐานครอบครองอาวุธปืนโดยผิดกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐ ส่วนข้อกล่าวหาอื่น ควรทำการสอบสวนให้แน่ชัดก่อนแล้วค่อยดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

ภายหลังที่จำเลยได้ถูกดำเนินคดีในข้อหาความมั่นคงแล้ว จำเลยที่ถูกคุมขังระหว่างพิจารณา เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดแล้ว รัฐควรจะมีมาตรการในการเยียวยาหรือชดเชยให้แก่จำเลยผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินคดี เพราะการถูกกล่าวหาดำเนินคดีก็เป็นปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ แม้ปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งจำเลยมีสิทธิได้รับภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าไม่ได้กระทำความผิด แต่ในทางปฏิบัติพบว่าแนวทางการวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ยังไม่ได้อยู่ในหลักของการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะจากการที่มีการร้องขอค่าชดเชยของจำเลยในคดีความมั่นคงในหลายคดี คณะกรรมการจะวินิจฉัยว่าศาลไม่ได้วินิจฉัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด แต่จากพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบศาลมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ทั้งที่จำเลยไม่มีหน้าที่ในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง เพราะเป็นหลักการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙

วรรคสองอยู่แล้วที่สันนิษฐานให้เป็นคุณแก่จำเลยแล้วว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การตีความของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาดังกล่าว จึงไม่สอดคล้องกับหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ตามรัฐธรรมนูญ

จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนใต้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ยังมีการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ควรที่จะพัฒนาให้ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปตามหลักนิติธรรมได้จริง

หมายเหตุ: เอกสารเผยแพร่ การสัมมนา “สิทธิมนุษยชนกับหลักนิติธรรม ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม” โดย คณะกรรมการนิติศาสตร์สากล (ICJ) ณ โรงแรมดุสิตธานี วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔

ผู้ต้องหากับมาตรา ๒๑ แห่ง พรบ.ความมั่นคง

นายอัปดุลเลาะห์ หะยีอาบู
ทนายความมุสลิมวิชาชีพทนายความมุสลิม

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑: ผู้ต้องหากับมาตรา ๒๑

หลังจากที่หลากหลายฝ่ายหลากหลายองค์กรทั้งผู้ที่สนับสนุน ต่อต้านและกังวลกับการบังคับใช้มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ แม้กฎหมายฉบับดังกล่าวหลากหลายฝ่ายเห็นว่ามี ความเข้มข้นน้อยกว่าพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ประกาศใช้มา โดยตลอดหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ระลอกใหม่

และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ประกาศใช้ นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๘ โดยประกาศต่ออายุทุกๆ ๓ เดือน จนถึงปัจจุบัน โดยประกาศยกเลิกแล้วหนึ่งอำเภอและมีแนวโน้มจะยกเลิกในอีกหลายอำเภอ ตามความเห็นของฝ่ายบริหารแต่ก็ยังไม่ได้รับความเห็นด้วยจากฝ่ายความมั่นคง ทั้งในส่วนหน้าและส่วนกลาง

อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี เป็นอำเภอแรกในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่รับการยกเลิกการบังคับใช้กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเป็นพื้นที่แรกในการประกาศใช้พรบ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ หลังจากประกาศไปแล้วในพื้นที่ ๔ อำเภอในจังหวัด สงขลาเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๒

หลังจากที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งสองพื้นที่ดังกล่าวนี้ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔ นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคง ในราชอาณาจักร (ผอ.รมน.) มีประกาศตามมติคณะรัฐมนตรี กำหนดลักษณะ ความผิดอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งสองพื้นที่ ดังกล่าวตามลำดับ ซึ่งตามมาตรา ๒๑ นั้นถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญหรือหัวใจหลัก ของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการที่จะนำกระบวนการอบรมแทนการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่กระทำความผิดตามที่มติ คณะรัฐมนตรีกำหนดและผู้นั้นกลับใจเข้ามามอบตัวต่อเจ้าพนักงานหรือพนักงาน สอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนแล้วปรากฏว่าบุคคลนั้นได้กระทำไปเพราะหลงผิด หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นั้นกลับใจมอบตัวจะเป็นประโยชน์ ต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เมื่อพนักงานสอบสวนส่งรายงาน

การสอบสวนและความเห็นไปให้ผู้อำนวยการกอ.รมน.และผู้อำนวยการ กอ.รมน. เห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้อำนวยการกอ.รมน.ส่งบันทึกสำนวน พร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาให้ผู้อำนวยการ กอ.รมน.เพื่อเข้ารับการอบรมและ หากผู้ต้องหายินยอมเข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขและศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งให้ส่งผู้ต้องหานั้นให้ผู้อำนวยการกอ.รมน.เพื่อเข้ารับการอบรมเป็นเวลา ไม่เกิน ๖ เดือน และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดและเมื่อผู้ต้องหาเข้ารับการ อบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด สิทธิในคดีอาญามาฟ้องผู้ต้องหา เป็นอันระงับไป

หากพิจารณาจากสาระสำคัญหลักในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ จะเห็นได้ว่ามีผู้ที่บอบทและ กระทบมากที่สุดนั่นก็คือ

ผู้ต้องหา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๒) “ผู้ต้องหา หมายความว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล” การถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นต้องเป็นการกล่าวหาต่อเจ้าพนักงานว่า ได้กระทำความผิดอาญาขึ้นโดย คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายหรือคำกล่าวโทษของ บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาตามมาตรา ๒๑ นั้นต้องเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดที่คณะรัฐมนตรีกำหนดลักษณะความผิดอันมีผลกระทบต่อ ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ทั้งนี้การร้องทุกข์ของผู้เสียหายหรือการกล่าวโทษ ของบุคคลอื่นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดอาญานั้นต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอ ในการที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวหาด้วย

จากคดีในจังหวัดชายแดนภาคใต้การร้องทุกข์ส่วนใหญ่แล้วจะร้องทุกข์ในกรณีที่ไม่ทราบผู้กระทำความผิดเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีการกล่าวหาของเจ้าพนักงานมากกว่าการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย โดยพยานหลักฐานหลักในการกล่าวหาของเจ้าพนักงานนั้นมักจะมีพยานหลักฐานเพียงคำให้การขัดท้อของผู้ที่ถูกควบคุมตัวตามกฎอัยการศึกหรือตามพรก.ฉุกเฉินเท่านั้น ที่ขัดท้อถึงขบวนการที่มีอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งหลายกรณีปรากฏว่าผู้ที่ให้การขัดท้อเองก็ได้ถูกดำเนินคดีอาญาต่อศาลแต่อย่างไร หรือเจ้าพนักงานจะมีเพียงคำให้การรับสารภาพในชั้นควบคุมตัวตามกฎอัยการศึกหรือตามพรก.ฉุกเฉินของผู้ต้องหาเสียเอง ซึ่งเพียงหลักฐานดังกล่าวเป็นการอ้างขึ้นของบุคคลที่ถูกซักถามตามกฎหมายพิเศษ ช่วงเวลาการซักถามตามกฎหมายพิเศษนั้นจะเป็นการซักถามของเจ้าหน้าที่ทหารหรือตำรวจที่ไม่ใช่พนักงานสอบสวนตามกฎหมายแต่อย่างไรและการให้ถ้อยคำตามกฎหมายพิเศษที่บังคับให้อยู่ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย โดยการให้การหรือให้ถ้อยคำนั้นไม่มีผู้ที่ตนไว้วางใจ ญาติ หรือทนายความเข้าร่วมในการซักถามแต่อย่างไรและหลายกรณีปรากฏว่ามีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างการซักถามนั้นเพื่อให้ผู้ให้ถ้อยคำรับสารภาพหรือขัดท้อต่อบุคคลอื่นอีกด้วย การให้การปกป้องต่อตนเองนั้นถึงแม้จะเป็นการให้การในชั้นซักถามตามกฎหมายอัยการศึกหรือพรก.ฉุกเฉินก็ตามก็มิอาจนำมาเพื่อเป็นพยานหลักฐานประกอบการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามกฎหมายได้ หากนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาประกอบก็ย่อมขัดต่อหลักตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐ (๔) ที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ประกอบกับบทติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ICCPR ข้อที่ ๑๔ (๓) สิทธิในการที่จะถูกบังคับให้การปฏิบัติต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด ดังนั้นเจ้าพนักงานที่กล่าวโทษนั้นต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอที่เห็นได้ว่าหรือเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง และพนักงานที่รับแจ้งการร้องทุกข์กล่าวโทษก็ย่อมที่จะ

พิจารณาขั้นต้นในการที่รับเรื่องร้องทุกข์กล่าวโทษดังกล่าวว่าผู้ต้องหานั้นได้กระทำหรือเชื่อได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามคำร้องทุกข์กล่าวโทษนั้นด้วย

อย่างไรก็ตามหากบุคคลใดตกอยู่สถานะของผู้ต้องหา สิทธิต่างๆ ก็ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน ดังที่ได้บัญญัติในรัฐธรรมนูญ ICCPR และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ในการรับมอบตัว การสอบสวน หรือการให้คำให้การของผู้ต้องหานั้นจำเป็นต้องเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ต้องหาจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการพบหรือปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว ให้ทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำในชั้นสอบสวน ได้รับความเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติ หรือในชั้นที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง ผู้ต้องหาสามารถมีทนายความร่วมในการไต่สวนคำร้อง ยื่นคำร้องคัดค้านรวมทั้งสามารถนำพยานหลักฐานของตนเข้าร่วมในกระบวนการไต่สวนของศาลด้วย

ตามมาตรา ๒๑ จึงเห็นได้ว่าผู้ต้องหาที่เข้ามามอบตัว หรือผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหากระทำไปเพราะหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้นต้องเป็นผู้ต้องหาตามที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้นจะนำผู้ที่มีหมายตามพรก.ฉุกเฉินฯ ผู้ที่ควรเฝ้าระวังหรือบุคคลเป้าหมายด้านความมั่นคงที่อยู่ในเรือนจำ บุคคลผู้หลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์และบุคคลอื่นๆ ที่ไม่มีพยานหลักฐานเกี่ยวข้องด้านความมั่นคงแต่ประสงค์เข้าร่วมรายงานตัวหรือบุคคลที่อพยพออกจากพื้นที่ด้วยความหวาดกลัวแต่มีความประสงค์จะกลับคืนสู่ภูมิลำเนาไม่ได้ เพราะกลุ่มบุคคลเหล่านั้นมิใช่ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ แต่อย่างไร

* รายงานส่วนนี้ เป็นส่วนหนึ่งในรายงานที่เขียนขึ้นมาระหว่างการฝึกงานกับ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission Of Jurist: ICJ)

กลุ่มด้วยใจ
กับงานยุติธรรมนำสันติสุข
ในเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา
ประสบการณ์รัฐเอกชนร่วมใจเยียวยา
ผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

อัญชญา ทิมมีหน๊ะ
กลุ่มด้วยใจ

ระหว่างเดือนเมษายน – กรกฎาคม ๒๕๕๔ กลุ่มด้วยใจได้ร่วมกับเรือนจำกลางสงขลาจัดโครงการยุติธรรมนำสันติสุขในเรือนจำกลางสงขลาโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมทางศาสนา สัมพันธภาพในครอบครัว ทักษะชีวิต สันติวิธีและทางด้านสุขภาพจิต พบว่ากิจกรรมต่างๆ ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมพึงพอใจมากที่สุด และจากแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น

ผู้เข้าร่วมอยากให้มีการดำเนินการ ๒ ครั้งต่อปี รองลงมาคือกิจกรรมการบรรยายทางศาสนาเนื่องจากผู้เข้าร่วมนับถือศาสนาอิสลามและเป็นผู้มีพื้นฐานทางศาสนาดีและยังสามารถใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการใช้ชีวิตในเรือนจำกลางสงขลา

ผู้ต้องขังคติความมั่นคงส่วนหนึ่งพอใจกับหัวข้อทักษะชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ต้องหาควรเรียนรู้เพราะเป็นทักษะที่ทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมมีความสมานฉันท์และยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้น เพราะโดยพื้นฐานผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เดิมใช้ชีวิตในสังคมระดับชุมชน หมู่บ้าน ไม่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมเมื่อมาอยู่ในสถานที่ใหม่จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่โดยไม่ทิ้งศาสนาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง แต่ก็ไม่มีปฏิเสธผู้ที่มีความต่าง

สันติวิธีมีความจำเป็นอย่างมากในปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้โดยเฉพาะผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับความรุนแรง และอ้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง การนำเสนอมุมมองด้านสันติวิธีจึงเป็นการนำเสนอทางเลือกให้กับผู้ใช้ความรุนแรงให้รู้จักวิธีอื่นๆ ให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ โดยเฉพาะวิธีสันติวิธี อีกทั้งปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีสาเหตุของปัญหาหลากหลายประการหนึ่งในนั้นคือ ประวัติศาสตร์ซึ่งก็คือปัญหาการเมืองการปกครองโดยผู้เข้าร่วมได้แสดงมุมมองสาเหตุของปัญหานี้ผ่านสนธิสัญญาอังกฤษและสยามในคริสต์ศักราช ๑๘๐๙ และเหตุการณ์กรือเซะ ตากใบ ซึ่งพวกเขาได้สะท้อนปัญหาว่ากรณีตากใบประชาชนได้แสดงออกถึงสันติวิธีในการเรียกร้องความเป็นธรรมอย่างสันติแต่กลับถูกตอบโต้ด้วยการกระทำที่รุนแรงและนำไปสู่โศกนาฏกรรมในที่สุด และวิธีการแก้ปัญหาทางการเมืองการปกครองก็ต้องใช้วิธีการเมืองการปกครองมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศหลายๆ ประเทศที่ได้เช่น

บอสเนีย – เฮอร์เซวีนา ไอร์แลนด์เหนือ ติมอร์ตะวันออก อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ปาปัวนิวกินี และ อุซเบกิสถาน ทั้งที่ประสบผลสำเร็จและไม่สำเร็จในการดำเนินกระบวนการสันติภาพ อีกทั้งเป็นการหยุดยั้งการใช้ความรุนแรงตอบโต้ซึ่งกันและกันทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มขบวนการและก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านชีวิตและทรัพย์สินต่อสาธารณะอย่างไม่จบสิ้น

เมื่อเดือน มิถุนายน ๒๕๕๔ จากการประเมินสุขภาพจิตด้วยแบบสอบถามต่างๆ ของศูนย์สุขภาพจิตที่ ๑๕ พบว่าผู้เข้าร่วมมีความเครียดรุนแรงที่อาจจะส่งผลต่อสุขภาพกายในระยะยาวและมีปัญหาทางด้าน EQ (การประเมินสุขภาพความสามารถการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น Emotional Quotient) ด้านการนับถือตนเองและการรู้จักคุณค่าในตนเองอาจเนื่องมาจากการตกอยู่ในกระบวนการยุติธรรมที่มีความล่าช้าและการถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่มีบางคนถูกทำร้ายร่างกายซ้อมทรมานเพื่อให้รับสารภาพ (Torture survival) ซึ่งอาการต่างๆ เหล่านี้สามารถเยียวยาและรักษาได้โดยใช้กระบวนการต่างๆ เช่น กลุ่มบำบัด (Group therapy) หรือศาสนาบำบัด (Religion therapy) เพื่อป้องกันมิให้ผลกระทบนี้ส่งผลต่อครอบครัวซึ่งอาจเกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ต่อบทบาทความเป็นผู้นำในครอบครัว ส่วนในระดับชุมชนอาจเกิดปัญหาการแก้แค้นหรือผลสะท้อนกลับของปัญหา และจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศและความมั่นคงของประเทศต่อไป

ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างคู่ขัดแย้ง การฟื้นฟูสภาพจิตใจ และการแก้ไขด้านความเป็นธรรมจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงในจังหวัดชายแดนใต้โดยผ่านกระบวนการยุติธรรมนำสันติสุข

ศาสนาคือเรื่องยึดเหนี่ยว

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและบำบัดจิตใจให้เกิดความสงบสันติตามหลักศาสนาที่แท้จริง โครงการฯ ได้จัดให้ผู้รู้ทางศาสนาจากหลากหลายโรงเรียนในจังหวัดยะลามาบรรยายโดยเน้นประเด็นเรื่องหลักการทางศาสนา จุดกำเนิดของของมนุษย์ และการอดทนต่อบททดสอบของพระเจ้า เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจความหมาย แนวคิด และหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม และเพื่อให้สมาชิกนำหลักศาสนาอิสลามไปปรับใช้ในการคิด ใช้สติปัญญา ไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และฝึกการคิดอย่างมีขั้นตอนและปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในการสร้างสันติภาพและความสามัคคีแก่คนในชาติได้อย่างเหมาะสม

ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ยอมรับเข้าร่วมกิจกรรมโดยยินดีได้รับความรู้ทางศาสนา และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่นเรื่องการทดสอบจากพระเจ้าและทำให้ยอมรับบททดสอบอย่างอดทนเพื่อผลตอบรับในโลกหน้ามีใช้โลกนี้ การได้รับฟังคำสอนทางศาสนาทำให้เกิดความสงบในจิตใจ และลดความเครียดที่เกิดจากการถูกควบคุมตัวหรือถูกทำให้แยกจากบุคคลอันเป็นที่รัก เมื่อได้รับฟังคำสั่งสอนจากผู้รู้ทำให้ผู้เข้าร่วมอยากกระทำแต่สิ่งที่ดีในอนาคต และถ้าได้ใช้เวลาศึกษาด้านศาสนาที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการทำให้เกิดความอยากเรียนรู้เพิ่มเติมจึงสามารถสามารถเบี่ยงเบนไปจากความรุนแรง

กิจกรรมด้านศาสนาอาจเสริมด้วยบทบรรยายเกี่ยวกับการเสพและขายยาเสพติด ซึ่งในหลักศาสนาได้กล่าวไว้ว่า คนขายยาเสพติด คือ คนที่ทำให้ผู้เสพสูญเสียทรัพย์สิน คนเสพยาเสพติดต้องสูญเสียร่างกายโดยเฉพาะส่วนสมองระบบประสาท ซึ่งเหมือนกรณีคนที่ดื่มเหล้า ดุอาอ์ของเขาจะไม่ได้รับตอบรับส่วนยาเสพติดนั้น นอกจากทำให้สูญเสียระบบประสาทแล้ว ก็จะทำให้ร่างกาย

ซูบผอม ทรัพย์สินก็สาบสูญ และทำให้เขาต้องดิ้นรนจนต้องไปขโมย บางคนก็กลายเป็นคนที่อกตัญญูต่อพ่อแม่ เป็นขยะสังคม พฤติกรรมของเขาเปรียบเสมือนมารร้าย ส่วนรายได้จากการขายยาเสพติดก็ไม่ใช่ที่อนุมัติของอัลลอฮ์ ทุกครั้งที่เราส่งเงินให้ภรรยาหรือลูกก็เหมือนเขาให้ส่งไฟนรกนั่นเอง และใครที่กินอาหารที่ไม่อนุมัติจากพระองค์อัลลอฮ์แค่ ๑ คำ อัลลอฮ์ก็จะไม่รับอามัลฮ์บาตเป็นเวลา ๔๐ ปี

ในกิจกรรมด้านศาสนามีข้อเสนอแนะ ว่าผู้เข้าร่วมมีความสนใจทางด้านศาสนาเป็นอย่างมากเสนอให้มีการใช้ศาสนาบำบัดในการสร้างมุมมองใหม่โดยจัดให้การสอนศาสนาทุกวันศุกร์เพราะวันศุกร์เป็นวันที่ทุกคนจะต้องละหมาดร่วมกันอยู่แล้ว เน้นบทบัญญัติที่มุ่งเน้นในการเคารพตนเองและผู้อื่น และความภูมิใจในตนเองเนื่องจากผลการประเมินทางจิตพบว่าผู้เข้าร่วมรู้สึกตนเองไม่มีคุณค่าในตนเองจึงทำให้ถูกชักจูงได้ง่าย และควรจัดเตรียมเนื้อหาให้เกิดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะการไม่ใช้ความรุนแรง อีกทั้งควรจัดให้มีห้องสมุดด้านศาสนา

กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์

ครอบครัวมีความสำคัญอย่างในการสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพราะครอบครัวเป็นน้ำหล่อเลี้ยงให้กับผู้เข้าร่วมมีกำลังใจในการมีชีวิตต่อไปในสถานะที่ถูกคุมขังและครอบครัวก็เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นเช่นกัน กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์จึงเป็นการให้กำลังใจกันและกันได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะผู้ต้องหาคดีความมั่นคงที่มีหลายกรณีที่ภรรยาขอหย่าเพราะไม่สามารถรับแรงกดดันที่เกิดขึ้นได้ กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความเอื้ออาทรของผู้ต้องหาและครอบครัวเพื่อทราบปัญหา

พื้นฐานที่แท้จริงในครอบครัวและประเมินความช่วยเหลือของครอบครัวที่มีต่อผู้ต้องขังและเพื่อให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้กำลังใจและสนับสนุนการฟื้นฟู

เราพบว่ากิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ได้ให้ประโยชน์กับผู้เข้าร่วมอย่างมาก ทุกคนพอใจกับกิจกรรม เนื่องจากได้ร่วมรับประทานอาหารพร้อมหน้ากัน ได้สัมผัสได้กอดกัน ซึ่งบางคนไม่กล้าดูหน้าลูกเพราะเกรงว่าน้ำตาจะไหล บางคนแอบร้องไห้ด้วยความยินดีที่ได้พบหน้ากันแบบใกล้ชิด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมและครอบครัวเกิดความรู้สึกที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่รัฐทำให้บรรยากาศในเชิงสมานฉันท์ ผู้เข้าร่วมเกิดกำลังใจในการต่อสู้เพื่อความถูกต้องร่วมกันระหว่างญาติและผู้ต้องหา ได้รับความรู้ด้านสิทธิต่างๆ เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดีเราพบว่าหลายครอบครัวประสบกับอุปสรรค เช่น ครอบครัวส่วนใหญ่ยากจน ญาติจึงไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ บางครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมไม่ทันเวลาที่กำหนด หรือบางคนก็ไม่ได้รับการติดต่อเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม

การจัดครอบครัวสัมพันธ์ในวันที่ ๒๓ - ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เป็นการจัดงานร่วมกับ ศอบต.และกระทรวงยุติธรรม โดยจัดให้ครอบครัวผู้ต้องหา ๒ คน ต่อผู้ต้องหา ๑ คน โดยมีข้อสังเกตว่าครอบครัวและผู้ต้องขังรู้สึกไม่ค่อยพอใจกับวิธีการสื่อสารของ ศอบต. เพราะพวกเขา รู้สึกว่า ศอบต.มองว่าพวกเขาเป็นคนร้าย โดยสังเกตจากการพูดที่ไม่พยายามทำความเข้าใจกับกลุ่มหรือไม่ได้เห็นใจกลุ่มเหล่านี้เท่าที่ควร และผู้เข้าร่วมทุกคนจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐที่มาทำกิจกรรมในเรือนจำ และพวกเขา รู้สึกหวาดระแวงที่มีหลายกลุ่มเข้ามาสังเกตการณ์เขา ทำให้เขา รู้สึกไม่เป็นกันเอง เนื่องจากหน่วยงานราชการที่เข้ามาพูดคุยกับกลุ่มผู้ต้องหาและผู้ต้องขังคดีความมั่นคงไม่สามารถสร้างความไว้วางใจกับการช่วยเหลือดังกล่าว กรณีมีผู้สังเกตการณ์กิจกรรมควรเริ่มจากการแนะนำตนเองเพื่อสร้างความคุ้นเคยและลดความตื่นเต้นกังวล

จากนั้นกระทรวงยุติธรรมให้ความรู้เกี่ยวกับ การรับเรื่องร้องเรียน และให้ความรู้เรื่องสิทธิของผู้ต้องหา ที่สามารถมีนายระหว่างการสอบสวน ซึ่งประชาชนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในการใช้นาย หากเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา และไม่ได้เป็นผู้กระทำทนายจะได้รับเงินชดเชยไม่เกินวันละ ๒๐๐ บาท และค่าทนาย ค่าพิสูจน์หลักฐานในการดำเนินคดี ซึ่งสามารถยื่นเรื่องมาที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดภายในระยะเวลา ๑ ปี ซึ่งศาลต้องไม่วินิจฉัยว่า ยกผลประโยชน์ให้แก่จำเลย หรือมีหลักฐานที่จะเอาผิดไม่เพียงพอ อีกทั้งได้พูดคุยให้ข้อมูลในกรณีที่ประชาชนเป็นพยานแต่รู้สึกไม่ปลอดภัย สามารถทำเรื่องให้คุ้มครองความปลอดภัย ซึ่งหากพยานไม่สามารถประกอบอาชีพได้ก็จะมีเงินชดเชยเป็นเบี้ยยังชีพ โดยมีเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือคือกองทุนมีเงิน ๒๐ กว่าล้านบาท การพิจารณาต้องดูที่พฤติการณ์ที่มารับเงินจากกองทุน ดูฐานะของครอบครัว ต้องเป็นผู้ถูกกระทำ ต้องยื่นเรื่องที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัด อย่างไรก็ตามข้อมูลเหล่านี้เป็นจริงตามทฤษฎีและกฎหมาย แต่ตามข้อเท็จจริง

ในการจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ มีข้อเสนอแนะว่าองค์กรที่เข้าร่วมจัดและผู้สังเกตการณ์ควรมีความเข้าใจในประเด็นด้านความมั่นคงที่อ่อนไหวและปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารให้เกิดบรรยากาศปรองดองหรือสมานฉันท์และ เนื่องจากรวันกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์พวกเขาต่างต้องการใช้เวลาพูดคุยกับญาติอย่างเต็มที่วันกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์จึงควรเป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลายทั้งครอบครัว หรือการตอบคำถามที่กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงข้องใจ ควรเชิญองค์กรหรือกลุ่มคนที่ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบไว้วางใจพวกเขาไว้ใจเพื่อสานเสวนาหาหนทางในการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด

ต่อมาเจ้าหน้าที่จากศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนใต้ (ศอบต.) ได้พูดคุยกับผู้เข้าร่วมในเรื่องการให้ความช่วยเหลือของศอบตแต่ผู้บรรยายได้พูดว่า **“ให้คนในนี้ไปบอกคนข้างนอกให้หยุดกระทำ”** ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมไม่พอใจเนื่องจากเป็นการกล่าวหาผู้เข้าร่วมแบบเหมารวมทั้งๆ ที่ผู้เข้าร่วมบางคนคดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีซึ่งยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญ

กิจกรรมผู้เข้าร่วมได้พูดคุยกับครอบครัวและเสนอประเด็นที่อยากเรียกร้อง ดังนี้

1. การให้ประกันตัวที่คตีความมั่นคงแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปทำให้มีโอกาสน้อยในการได้รับการประกันตัว
2. หลักทรัพย์ที่ใช้มีมูลค่าสูงเกินกว่าที่ประชาชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดจะสามารถประกันได้
3. จำนวนคดีที่มีมากส่งผลกระทบต่อการประกันตัวและระยะเวลาในการพิจารณาคดีซึ่งคดีที่มากที่สุดคือ ๑๐ คดี
4. ไม่มีพยานหลักฐานที่ใช้ในการฟ้องคดีทำให้คดียกฟ้องแต่ผู้ต้องหาไม่ได้รับอิสรภาพ
5. การดูแลเรื่องการศึกษาของบุตรเนื่องจากขาดผู้นำครอบครัว

ความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- อยากได้รับการช่วยเหลือค่าเล่าเรียนลูก
- อยากให้มีโครงการครอบครัวสัมพันธ์และให้ญาติเข้าได้ ๓-๕ คน
- อยากให้ช่วยปรับปรุงบ้านเพราะเก่าและจะพังแล้ว แต่มีรายได้น้อยและต้องหาเลี้ยงคนเดียว

- อยากให้จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ปีละ ๒ ครั้ง
- ขอให้ของเยี่ยมเข้าได้ ๕ กิโลกรัม
- ขอให้นำเสื้อผ้าเข้าได้ตามต้องการ
- ขอให้มีการเรียนการสอนศาสนาในเรือนจำและให้นำหนังสือเข้าในเรือนจำได้ตามต้องการ
- อยากให้กลับไปอยู่บ้านเร็วๆ
- อยากให้เรือนจำอนุญาตให้เพิ่มจำนวนของเข้าเยี่ยม
- อยากได้นกกระทาเพื่อใช้ประกอบอาชีพเสริม เพื่อซื้อต้นยางที่ตายเพราะไม่มีเงินจะซื้อทำงานคนเดียว
- อยากให้มีกฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อปล่อยตัวพวกเรา
- ในกรณีที่ยกฟ้องอยากให้ได้รับการเยียวยา ช่วยเหลือในเรื่องการเงิน
- อยากให้เลิกการซ้อมทรมานเสียที
- อยากให้มีการประกันตัวเพื่อสะดวกในการสู้คดีเพราะว่าทางครอบครัวมีแต่แม่ที่แก่ชราและส่วนมากทางครอบครัวไม่รู้กฎหมายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง
- อยากให้มีการรักษาพยาบาลผู้ต้องหาอย่างใกล้ชิด
- อยากให้ลูกที่มีอายุ ๕-๑๕ เข้าเยี่ยมด้วย
- อยากขอกลับไปอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาครอบครัว พ่อ แม่ ลูก
- อยากทำเรื่องไปอยู่เรือนจำยะลา
- อยากให้มีทุนให้ครอบครัวได้ประกอบอาชีพเช่นเลี้ยงวัว แพะ แกะ ไก่ เป็ด ปลาตุ๊ก
- ขอจรรย์านให้ลูกได้ไปโรงเรียน
- อยากให้พิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกชั้นวรรณะ
- อยากให้รัฐทบทวนรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบันโดยเฉพาะ ๓ จังหวัดชายแดนใต้

- อยากให้มีความยุติธรรมปราศจากการเมือง
- ควรมีเวลาที่เหมาะสมในการเร่งรัดคดี
- ความรู้สึกเล็กๆ ของผมอยากจะให้ทุกฝ่าย ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันประสานงานเกี่ยวกับคดีความมั่นคงว่าผู้ต้องหามีโอกาสที่จะ หลุดคดีไหม แล้วทำไมบางรายก็ไม่ตัดสินคดีเพราะอะไร
- อยากให้เรือนจำมีแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับของฝากญาติเยี่ยมเพราะ ในแต่ละครั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เหมือนกัน
- อยากให้มีโครงการจัดงบประมาณสำหรับครอบครัวผู้ต้องหาคดีความ มั่นคงเพราะขาดผู้นำหลักในการดูแล หาเลี้ยงครอบครัว
- อยากให้มีการเยี่ยมเยียนบ้านของผู้ต้องหาคดีความมั่นคงเพื่อสอบถาม สารทุกข์และทราบปัญหาของครอบครัวเพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือ ต่อไป
- ขอช่วยติดตามเรื่องคดีที่อยู่ในชั้นฎีกา
- ส่งเสริมให้กับครอบครัวได้เสริมรายได้กับครอบครัวที่มีปัญหา (ขาดผู้นำ) ให้ทุนการศึกษาให้กับลูก และอยากให้มีแบบนี้ทุกปี เปิดโอกาสให้กับ ครอบครัวผู้ต้องหาได้พบปะกับครอบครัวให้มีความอบอุ่นมากขึ้น
- ต้องการจักรเย็บผ้าเพื่อรายได้เสริมเผื่อยามไม่มีงานทำจะได้ส่งลูกเรียน หนังสือ มีอนาคต และจะได้ดูแลสามีด้วย
- ต้องขอบคุณทางโครงการนี้ด้วยที่จัดให้มีโครงการแบบนี้เกิดขึ้นเพราะ ทางเราก็ได้มาใกล้ชิด พูดคุย และได้อยู่ร่วมกันแบบนี้ทำให้ทางเราภูมิใจ และดีใจมากๆ เลยและอยากให้โครงการแบบนี้จัดบ่อยๆ และอยากให้ ทางโครงการได้ช่วยเหลือกับคดีความมั่นคงของผู้ต้องหา อยากให้คนที่ ไม่มีคามผิดจริงนั้นได้ออกจากเรือนจำและได้ไปอยู่กับครอบครัวอย่าง มีความสุขเหมือนเดิมเพราะคนทางบ้านก็เฝ้ารอวันที่พวกเขากลับมาอยู่ ด้วยกัน

- อยากให้มีกิจกรรมนี้อีกทุกๆ ปีเพื่อให้พบผู้ต้องขังในเรือนจำและ อยากให้ศาลยุติธรรมให้ความเป็นธรรมกับผู้ต้องหาและให้ดำเนินคดี ให้เร็วขึ้นกว่าเดิมและหวังว่าทุกคนจะให้ความร่วมมือและอยู่อย่างอิสระ และอยากให้ทุกคนออกจากเรือนจำเร็วๆ เพราะครอบครัวของผู้ต้องหา ทุกคนกำลังรอวันที่จะออกจากเรือนจำ
- อยากให้ทางการช่วยเหลือทางด้านความยุติธรรมและความเป็นธรรม สำหรับผู้ต้องขังทุกคน

สรุปความต้องการของของครอบครัว และผู้ต้องหาคดีความมั่นคงคือ

- ๑ การได้รับการประกันตัวเพื่อสามารถทำงานและมีรายได้ในการต่อสู้คดี
- ๒ ทุนหรือเครื่องมือในการประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการ
- ๓ ทุนการศึกษาของบุตรหลาน
- ๔ ความเป็นธรรมในการสอบสวนหรือพิจารณาคดี
- ๕ การดูแลเอาใจใส่จากทุกฝ่ายต่อครอบครัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีระหว่างรัฐและประชาชน
- ๖ การดูแลเอาใจใส่จากกรมราชทัณฑ์โดยเฉพาะการเยี่ยมญาติทั้งในเวลา ปกติและในกรณีพิเศษซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่และคำนึงถึงผู้ต้องหาและ ครอบครัวอย่างจริงใจ

กิจกรรมวิชาการทั่วไป

มีเนื้อหาวิชาการด้วยกันสามหัวข้อคือสิทธิและหน้าที่พลเมือง การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย และการคิดในเชิงบวก

กิจกรรมที่ ๑ สิทธิและหน้าที่พลเมือง เน้นการให้ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองเป็นสิ่งที่ประชาชนไทยทุกคนต้องรู้เพื่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชนและป้องกันการละเมิดสิทธิและไม่ละเมิดสิทธิ ต่อ ผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ต้องหาคดีความมั่นคงที่อยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับอาทิเช่น พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน กฎอัยการศึก พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ดังนั้นการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมฯ ได้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อตนเอง สังคมส่วนรวม ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมได้พัฒนาตนเอง ปรับปรุงการกระทำและเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันภายใต้กฎระเบียบได้อย่างเหมาะสม มีข้อเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการเรียนรู้สิทธิและหน้าที่พลเมืองเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รู้หน้าที่ของตนเองตามระบบประชาธิปไตย ควรส่งเสริมให้เรียนรู้สิทธิต่างๆ ทางกฎหมายเพื่อใช้ในการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของตนเองและไม่ใช้ไปในทางที่ผิด

กิจกรรมที่ ๒ การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำผิดของตนและความรู้สึกของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ความรู้สึกผิดและความละอายใจ เกิดความรู้สึกเห็นใจและสงสารเหยื่อหรือผู้ที่อาจเป็นเหยื่อและยับยั้งชั่งใจในการที่จะไม่กระทำผิดในครั้งต่อไป ในกิจกรรมครั้งนี้ได้มีการพูดคุยกับคุณดลอรอหามาน ซึ่งถูกระเบิดทำให้สูญเสียขาทั้งสองข้างและมีอีกหนึ่งข้างและคุณอิสมาแอล เตะ ผู้ที่ถูกซ้อมทรมานจากการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ในค่ายอิงคยุทธบริหาร

ประสบการณ์จากคุณดลอรอหามาน

“ช่วงแรกคือ ช่วง ๑๕ วันแรกคิดจะฆ่าตัวตายเพราะไม่อยากเป็นภาระให้คนในครอบครัวเพราะเห็นเพื่อนบ้านเขาไปกรีดยางได้ ก็คิดอีกครั้งหนึ่งว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นอัลลอฮ์ได้ขีดเส้นไว้แล้ว เรามีชีวิต เราก็พยายามให้กำลังใจตัวเอง มีสิ่งหนึ่งที่เรายึดเหนี่ยวและทำให้เราสู้ได้ คือ อัลลอฮ์ ถ้าเราทำตัวดี ทุกอย่างก็จะดี สร้างกำลังใจให้ตัวเอง พัฒนาตัวเอง พยายามทำทุกอย่างเท่าที่เรามีความสามารถ และยอมรับข้อจำกัดของตัวเองและได้ใช้เวลาประมาณ เดือนกว่าๆ ในการฟื้นตัวเอง บางครั้งก็คิดท้อระแวง แต่ก็พยายามอยู่ในบ้าน และปรับกับตัวเอง ไม่คาดหวังกับคนอื่น ทำให้ตัวเองมีคุณค่า เช่น เราพยายามปลูกกระเบื้องในบ้าน เราทำได้ คือ คิดเสมอว่าทำไปก่อน เท่าที่เราทำได้ อะไรที่เราทำไม่ได้ก็จะมีเพื่อนมาช่วย หรือเมื่อมีความท้อระแวงพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เราพยายามไปเจอเพื่อนๆ คือถ้าเราโกรธก็แค่นั้น หรือถ้าเราพยายามเรียกให้เขาเรา กลับมาก็ยอมไม่ได้อยู่แล้ว แต่พยายามคลุกคลีกับเพื่อน สร้างความเคยชิน ความรู้สึกท้อระแวงก็เริ่มหาย และขณะนี้เราได้ให้อภัยผู้กระทำซึ่งเราไม่เห็นว่าเป็นใครทำ แต่สิ่งที่เราคิดคือ ความรู้สึก เราทุกคนไม่สามารถรู้ก่อนหน้านั้น ความเจ็บป่วย ตาย และเราได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐ งวดแรกได้ หนึ่งแสนบาท งวดที่สองได้สองแสนบาท และพมจ.เยียวยารายเดือนๆ ละ ๒๕๐๐ บาท ได้รับการช่วยเหลือเรื่องทุนการศึกษาของลูก คนที่ให้กำลังใจที่สำคัญคือ ภรรยา คิดเสมอว่าเขาทำเพื่อเราได้ แล้วทำไมเราจะทำเพื่อตัวเองไม่ได้ อยากให้กำลังใจพี่น้องที่อยู่ที่นี่ เราต้องพยายามทำให้ดีที่สุดเท่าที่เราจะทำได้ อัลลอฮ์มี ในขณะนี้มองว่ารัฐก็ไม่ได้ เพราะ

รัฐไม่เข้าใจรากเหง้าของปัญหาที่นี้ รัฐบาลแก้ไขไม่ตรงจุด คนที่เป็นกำลังใจที่ดีที่สุดสำหรับเราก็คือ ภรรยา และ ลูก”

บทเรียนจากประสบการณ์อิสมาแอ เต๊ะ

“ตนถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษและถูกนำตัวไปที่ค่ายอิงคยุทธบริหารในระหว่างถูกควบคุมตัวเขาถูกเตะ ต่อย และถูกบังคับให้นั่งในท่าที่ไม่เหมาะสม และอีก หลายๆ อย่างต่อมาเขาได้รับการตรวจจากหมอผู้เชี่ยวชาญว่าเขามีอาการ PTSD ซึ่งเป็นผลจากการถูกซ้อมทรมานเช่นอาการสูญเสียความจำ ความรู้สึกกลัว หวาดระแวง และทุกครั้งที่เขาไปเล่าเหตุการณ์กับเพื่อนหรือในที่สาธารณะก็จะรู้สึกโล่ง เมื่อได้รับการปล่อยตัวรู้สึกเหมือนโดนหวนเป็นล้านและมองว่า สิ่งของรัฐทำนั้น ไม่ถูกต้อง การทรมานร่างกายนั้นมันผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่หรือใครก็ตามไม่มีสิทธิ์ที่จะมาทำร้ายร่างกายใคร ดังนั้นจึงตัดสินใจ เรียกร้องค่าเสียหายต่อกองทัพบกและกระทรวงกลาโหม ขณะนี้ยังไม่ให้อภัย จะให้อภัยก็ต่อเมื่อชนะคดี ตอนที่ตัดสินใจฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายนั้น ไม่ได้กลัว แต่กังวลว่าครอบครัวจะลำบาก เราไม่กลัวเพราะเราเป็นผู้บริสุทธิ์ ยังมีความหวัง ไม่ยอมแพ้ยึดมั่นกับความจริง อัลลอฮ์เท่านั้นที่รู้ สิ่งของรัฐควรดำเนินการคือต้องจัดการภายใต้กฎหมายจริง ไม่ละเมิดกฎหมาย เช่น การซ้อมทรมานเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิ์ที่จะกระทำ ดังนั้น เจ้าหน้าที่รัฐอย่ามาทำร้ายร่างกายประชาชน จะเห็นได้ว่าการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมนั้น จะทำให้รัฐมีการทบทวนการทำงานของตัวเอง

การซ้อมทรมานไม่สามารถกระทำได้แม้ว่าคนนั้นจะเป็นใครก็ตามแต่จำไว้ว่า การซ้อมทรมานไม่สามารถปกป้องได้เว้นแต่ผู้ถูกกระทำเอง และผู้ที่ซ้อมทรมาน เขาจะมีความผิดทางอาญา”

จากการรับฟังผลกระทบต่อผู้เป็นเหยื่อของความรุนแรงทั้งสองฝ่ายคือจากรัฐและขบวนการก่อความไม่สงบที่ส่งผลใหญ่หลวงต่อประชาชนทั้งร่างกายและจิตใจทำให้ผู้ฟังรู้สึกสะเทือนใจและมองเห็นถึงข้อเท็จจริงมากขึ้นและส่วนใหญ่มีความรู้สึกโกรธแค้นและสงสารอีกทั้งผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในการวางระเบิดก็ได้พูดคุยกับผู้เสียหายโดยตรง แต่ผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีจึงอาจเกิดความรู้สึกเห็นใจ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมไม่ยอมรับว่าตนกระทำผิด ในประเด็นของการซ้อมทรมานนั้นผู้ฟังมีความรู้สึกโกรธแค้นเพราะเคยถูกซ้อมทรมาน เพราะผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่าเขาถูกซ้อมทรมานเช่นกัน แต่ไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมได้เนื่องจากไม่มีหลักฐานและไม่มีความรู้ในกระบวนการยุติธรรมต่างๆ

กิจกรรมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าร่วมได้รับรู้สภาพที่แท้จริงของผู้เสียหายจากการกระทำรุนแรงทั้งสองฝ่าย ได้รับรู้ถึงวิธีเรียกร้องความเป็นธรรมโดยไม่ใช้ความรุนแรง ได้รับรู้ถึงผลกระทบระยะสั้น ระยะยาว และผลกระทบต่อบุคคลอื่นโดยเฉพาะบุคคลอื่นเป็นที่รัก และรู้วิธีการสร้างกำลังใจที่เข้มแข็งให้กับตนเองจากกรณีตัวอย่างที่มาพูดคุยกับผู้เข้าร่วมฯ โดยตรง ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าในกรณีของผู้เสียหายจากคดีอาญาควรให้จัดกิจกรรมเฉพาะคดีที่ตัดสินสิ้นสุดแล้วเพราะถือว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงซึ่งจะทำให้เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงแต่หากเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีอาจจะปฏิเสธเพราะคิดว่าตนเองไม่ใช่ผู้กระทำผิด

กิจกรรมที่ ๓ การคิดในเชิงบวก การคิดในเชิงบวกนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อก้าวผ่านความเจ็บปวด ทุกข์ยากได้อย่างมีความสุข ดังวาทะของท่านศาสดากล่าวว่า “ถ้าพรุ่งนี้ถึงวันสิ้นโลก ในมือของเรามีเมล็ดอินทผลัม ก็จงปลูกมัน แม้ว่าพรุ่งนี้จะเป็นวันสิ้นโลกก็ตาม” ซึ่งวันนี้เรายังมีชีวิตอยู่จงอย่าท้อ อย่าหมดหวัง และอย่าเศร้าใจ กิจกรรมเพื่อเสริมความเข้าใจเรื่องการคิดในเชิงบวกเพื่อให้ผู้เข้าร่วมฯ ได้รู้จักหลักและวิธีคิดในเชิงบวกคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดอย่างมีเหตุผล และได้ฝึกฝนวิธีการคิดในเชิงบวกเพื่อสามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องตามแนวทางที่ตีงามประโยชน์ที่ได้รับคือผู้เข้าร่วมได้แนวคิดใหม่ในการมองโลกในแง่บวกที่ทำให้มีความสุขมากกว่าความเครียดและเห็นตัวอย่างของการมีชีวิตที่แตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ซึ่งสามารถสะท้อนเหตุการณ์ในปัจจุบันได้ดี

กิจกรรมดังกล่าวมีข้อเสนอแนะว่าควรนำเสนอตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเพื่อสร้างความเข้าใจได้ง่ายจากพื้นฐานที่ทุกคนมีอยู่ ควรนำเสนอแนวคิดที่ทำให้มีความหวัง มีกำลังใจมากขึ้นเพราะมีบางคนที่มีคำตัดสินตลอดชีวิต ควรนำเสนอเนื้อหาที่เป็นจริงเพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้น

กิจกรรมการสานเสวนา

การสานเสวนาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมพูดคุยและแสดงทัศนะทางความคิดที่แตกต่างและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยได้นำประเด็นกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย และบทลงโทษจากการกระทำในคดีต่างๆ และให้เกิดความตระหนักและระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ โดยเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการสำรวจความเข้าใจและความเห็นเรื่องกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และการทำ

ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม **กล่าวโดยสรุปพบว่า** ผู้เข้าร่วมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรม แม้แต่ทนายความซึ่งทำงานช่วยเหลือพวกเขาและมีทัศนคติในเชิงลบอย่างรุนแรงต่อบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ในช่วงแรกของเหตุการณ์ความไม่สงบที่มีผู้ต้องหาคดีความมั่นคงยังไม่มีทนายที่ให้ความรู้ หรือช่วยเหลือผู้ต้องหาคดีความมั่นคงตั้งที่ผู้ต้องหาคดีความมั่นคงที่ถูกจับกุมในปี ๒๕๔๗ ได้ตั้งคำถามว่าทำไมไม่มีใครช่วยเหลือเขาเลย และปัญหาของทนายในปัจจุบันคือเวลาในการต่อสู้คดีเพราะทนายมีจำนวนจำกัด และการไม่ได้รับการตอบรับเมื่อทางญาติผู้ต้องหาต้องการติดต่อหรือขอความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นผลมาจากการได้พูดคุย รับรู้เรื่องราวจากหลายๆ กรณีในคดีความมั่นคงตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ อีกทั้งเป็นการรับรู้ด้านเดียวคือด้านที่ตนเองถูกกระทำ จึงได้สะท้อนความรุนแรงในความคิด การมองโลกในแง่ลบ ดังนั้นควรจัดให้มีกระบวนการที่เหมาะสมในการละลายพฤติกรรมเช่นการนำวิธีคิดหลักสี่ถึงความรุนแรง การคิดในเชิงบวก การเรียนรู้บทบาทหน้าที่แต่ละคนในสังคมและการรับรู้ข่าวสารปัญหาความไม่สงบในเชิงบวก

ปัญหาด้านคดีความมั่นคงจากผู้ต้องหา คดีความมั่นคงในเรือนจำกลางสงขลา

๑. ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีความมั่นคงเกิดจากนโยบายของรัฐหรือไม่ ถ้าใช่ควรแก้ไขปัญหาดังกล่าว
๒. ประชาชนเกิดความเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยผิดคน
๓. การปกครองที่ไม่เป็นธรรมเนื่องจากผู้ต้องหาไม่มีความรู้สู้กับเจ้าหน้าที่รัฐคือพ่อส่วนประชาชนคือลูกแล้วพ่อโกรธลูกจึงตีลูกโดยไม่สอบถามความจริง

๔. ความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนไม่มีเลย
๕. ผู้ต้องหาไม่สามารถก้าวผ่านความรู้สึกโกรธ เกลียด และแค้นจากการถูกกระทำได้
๖. ประชาชนไม่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเองในสถานการณ์ความขัดแย้ง เนื่องจากเกิดความหวาดกลัว
๗. ความเป็นธรรมไม่เกิดเพราะไม่ได้รับการประกันตัวเนื่องจากศาลไม่อนุญาต เกรงยุ่งเหยิงกับพยานทั้งที่พยานคือเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายความมั่นคงที่มีอาวุธและเครื่องมือป้องกันตนเอง
๘. ไม่มีมาตรฐานความยุติธรรมเพราะการเลื่อนนัดของพยานโจทก์ อัยการ และตำรวจ ทหารและทนายความ
๙. เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร หว่านล้อมให้รับสารภาพเพื่อแลกกับอริสรภาพ
๑๐. ไม่มีการสร้างความไว้วางใจจากการทำหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่

จากการเสวนาประเด็นเรื่องกระบวนการยุติธรรม ผู้เข้าร่วมฯ มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. หากมีหลักฐานไม่เพียงพอไม่ควรดำเนินการจับกุม หรือใช้กฎหมายพิเศษควบคุมตัวและกล่าวหา
๒. ควรให้มีการประกันตัวเพื่อต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรมเพราะผู้ที่ช่วยเหลือทางคดีมีเพียงทนายซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอ แต่ผู้ที่กล่าวหาประกอบไปด้วยหลายภาคส่วนทั้ง ทหาร ตำรวจ อัยการ

๓. ควรให้มีการนิรโทษกรรมผู้ต้องหาคดีความมั่นคงที่อยู่ในเรือนจำเพื่อสร้างความ เป็นธรรมทั้งสองฝ่ายคือรัฐและประชาชน เช่น ผู้ที่ถูกกระเบิด ถูกยิง กับกรณี กรือเซะ ตากใบ ไอร์ปาแย

กิจกรรมด้านสันติวิธี

สันติวิธีเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ทั้งในระดับครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาที่การกล่าวถึงการใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งนี้ให้เข้าใจในวิธีและกระบวนการสันติภาพ ในบทนี้จะกล่าวถึงสันติวิธีเฉพาะปัจเจกบุคคล และสันติวิธีในระดับประเทศโดยเริ่มต้นจากสันติวิธีเฉพาะปัจเจกบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข ลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ โดยผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้การวิเคราะห์ตนเองและวิธีการทางเลือกในการนำไปสู่เป้าหมายที่ตนเองต้องการ ได้เรียนรู้กระบวนการสันติภาพผ่านบทเรียนจากนานาประเทศที่ก้าวข้ามความขัดแย้งซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อน และได้แสดงความคิดเห็นในทางการเมืองมากขึ้น วิทยาการได้ กล่าวถึงวิธีการต่อสู้ในศาสนาอิสลามโดยระบุว่าการต่อสู้ในปัจจุบันที่ต้องใช้ความคิด มากกว่าการใช้ความรุนแรง เวทีระดับโลก การต่อสู้ที่ปัจจุบันยอมรับได้และให้การสนับสนุนคือการต่อสู้กับความอยุติธรรม โดยปราศจากความรุนแรง ผู้ที่ใช้ความรุนแรงจะสูญเสียความชอบธรรมในเวทีนานาชาติแม้ฝ่ายนั้นจะเป็นผู้ถูกกดขี่ก็ตาม หากย้อนไปดูการต่อสู้ในประวัติศาสตร์ ศาสนาอิสลามสมัยท่านนบีฮัมหมัด ท่านจะไม่ทำร้ายผู้หญิง เด็ก คนชรา นักบวชต่างศาสนา ไม่ทำลายพืชสวนไร่นา ของฝ่ายตรงข้าม การทำสงครามทำเฉพาะ

ในสนามรบเท่านั้น ซึ่งครั้งหนึ่งท่านเคยปล่อยจำเลยให้เป็นอิสระจากการถูกฆ่า เพราะท่านเห็นว่า การฆ่าไม่ใช่วิธีเปลี่ยนแปลงความคิดคู่ต่อสู้ แต่การให้อภัยและโอกาสเป็นหนทางในการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง ในวาระท่านศาสดา กล่าวไว้ว่า การขอพรของผู้ถูกกดขี่ จะได้รับการตอบรับก่อนผู้ที่อยู่ในสถานผู้กดขี่ ฉะนั้น เราในฐานะผู้ถูกกดขี่ต้องใช้สันติวิธีเหมือนท่านศาสดามุฮัมมัดที่ทำให้เราเห็น เป็นแบบอย่างมากกว่า ๑๔๐๐ ปีมาแล้ว

โดยจากการดำเนินกิจกรรมด้านสันติวิธีโดยนำตัวอย่างกระบวนการสันติภาพ ในหลายๆ ประเทศมานำเสนอ พบว่าผู้เข้าร่วมไม่ได้เรียนรู้กระบวนการสันติภาพจึง เป็นการเสนอทางเลือกใหม่จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านกระบวนการสันติภาพ และ ควรเปิดโอกาสในการแสดงออกทางความคิดผ่านการสานเสวนากับกลุ่มต่างๆ มากขึ้นเพื่อนำไปสู่การเสนอทางออกในการแก้ปัญหาความไม่สงบต่อไป โดยการ จัดการเรียนการสอนด้านสันติวิธีควรจัดให้เหมาะสมกับอายุ ความรู้ของผู้เข้าร่วม เพราะผู้เข้าร่วมเป็นผู้มีอายุระหว่าง ๒๕-๖๐ ปี และมีการศึกษาในระดับที่ดีทาง ศาสนาดังนั้นควรใช้สันติวิธีผ่านการเรียนรู้เรื่องศาสนาหรือการเรียนรู้ทางรัฐศาสตร์

กิจกรรมด้านทักษะชีวิตและสุขภาพจิต

กิจกรรมนี้ประกอบไปด้วยการทดสอบสุขภาพจิตของผู้เข้าร่วมและวิธีการ แก้ไขโดยมีวิทยากรจากศูนย์สุขภาพจิตที่ ๑๕ มาดำเนินกิจกรรมและประเมินสุขภาพ จิตโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้และเข้าใจประสบการณ์ชีวิต ของตนเองที่ผ่านมาและเปิดเผยตนเอง เพื่อฝึกทักษะให้ผู้เข้าร่วมฯ รู้จักค้นหา ส่วนดีของตนเองและผู้อื่นๆ มีการยอมรับ ใ้วางใจกันอันจะนำไปสู่ความร่วมมือ ร่วมใจในการทำกิจกรรมและการอยู่ร่วมกัน และฝึกให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจเห็นใจยอมรับ ผู้อื่นและสามารถแสดงความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

สิ่งที่ผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้คือการประเมินค่าตัวเองโดยตนเองและโดยผู้อื่น เป็นการสำรวจพฤติกรรมทั้งในส่วนดีและส่วนที่ต้องการปรับปรุง เป็นการรู้จักตนเอง มากขึ้น การแสดงความชื่นชมในข้อดีของผู้อื่น ผู้ต้องขังได้สำรวจข้อดีของ เพื่อนๆ และรู้จักชื่นชม สิ่งที่เพื่อนกระทำดีรู้จักการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สร้างความภาค ภูมิใจในตัวเอง รู้จักด้านดีของตนเองจะทำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสามารถ ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ สามารถปรับตัวให้เข้าสังคมได้ง่ายขึ้น ผู้เข้าร่วม ได้เรียนรู้ทักษะในการแก้ปัญหาในภาวะวิกฤตได้อย่างเหมาะสม และผู้เข้าร่วม ได้เรียนรู้การมองในมุมบวกมากขึ้น

มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการประเมินสุขภาพจิตเป็นระยะเพื่อการรักษาและ การป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดในอนาคตจากความเครียดสะสม และควรมีกิจกรรม การให้คำปรึกษารายบุคคลในกรณีที่มีความเครียดมากหรือการบำบัดความเครียด ซึ่งมีหลายวิธีอาทิเช่น ดนตรีบำบัด ศาสนาบำบัด กลุ่มบำบัด ทางเรื้อนจำา ควรมี การประสานงานกับหน่วยงานสุขภาพจิตในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลจิตเวชสงขลา ราชนครินทร์ เพื่อกำหนดแผนในการส่งเสริมสุขภาพจิตให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำ มีการคัดกรองภาวะสุขภาพจิต ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ในรายที่มีความเสี่ยงด้านปัญหาสุขภาพจิตเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือต่อไป

ความท้าทายต่อการแก้ปัญหาในระยะยาว

๑. การสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมที่ถูกนำไปใช้ในการอ้าง ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงทั้งการแก้ปัญหาล่าช้าในกระบวนการ ยุติธรรมที่ใช้เวลา ๑๔ ปี จนกว่าคดีสิ้นสุด (ตัวอย่างคดีหะยีสะมะแอ ท่าน้ำที่ยังรอ คำพิพากษาจากศาลฎีกา) การไม่ได้รับการประกันตัวอย่างเป็นธรรม และการ กล่าวหาในข้อหาเป็นเท็จเช่นคดีจำวนฆ่าแต่กลับพิจารณาเป็นคดีความมั่นคงมี

๒. การยึดติดประวัติศาสตร์ทั้งประวัติศาสตร์เมื่อในอดีตของปัตตานีและประวัติศาสตร์จากเหตุการณ์ในปัจจุบันที่ยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจระหว่างกันหรือสร้างความเป็นธรรม

๓. การใช้ความศรัทธาทางศาสนาของประชาชนไปในทางที่ผิด

ข้อเสนอแนะ

๑. การอยู่ในสถานที่ที่มีข้อจำกัด และ ไม่มีอิสรภาพจึงเป็นความกดดันและสร้างความแค้นให้กับผู้เข้าร่วมที่อยู่ในระหว่างพิจารณาคดีอันนำไปสู่การใช้ความรุนแรงตอบโต้ได้ ดังนั้นจึงควรลดแรงเสียดทานนี้ผ่านกระบวนการประกันตัวหรือการได้แสดงออกทางความคิดต่างๆ

๒. เนื่องจากผู้ต้องหาเป็นผู้มีความรู้ทางศาสนาและศาสนาอิสลามให้เรียนรู้ตลอดชีวิต จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้ทางศาสนาผ่านการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือจัดทำหลักสูตรการเรียนศาสนาในเรือนจำ และศาสนายังสามารถใช้บำบัดและกล่อมเกลาคิดใจให้สงบได้อีกด้วย

๓. ควรมีการให้ความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญไทยและสากลเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านความเป็นธรรมในสังคมต่อไป

๔. ควรจัดกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมมีความหลากหลายเพื่อสร้างการยอมรับในความหลากหลายของสังคมเช่นผู้เข้าร่วมมีทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ หรือ ต่างพื้นที่

สุดท้ายนี้กลุ่มด้วยใจขอบคุณผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา คุณอุดม คุ้มนรา คุณปุ๊กกี้ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เรือนจำกลางสงขลาทุกคนตลอดระยะเวลา ๔ เดือน วิทยากรต่างๆ จากโรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ สถาบันสันติศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๑๕ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติวิธีมหาวิทยาลัยมหิดล Deep South Watch และที่สำคัญคุณปัทมา ทิมมิหน๊ะ คุณชุกกริยะห์ บาเหะ คุณรอฮานี จีอนารา ผู้บันทึกรายงานและล่าม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้มากมายและที่จะขาดไม่ได้เลยคือการได้รับการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญและเงินในการดำเนินกิจกรรมจากมูลนิธิผสานวัฒนธรรม

มูลนิธิผสานวัฒนธรรม (Cross Cultural Foundation-CrCF)

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์ส่งเสริมหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชน ทั้งด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิทธิพลเมือง ทั้งนี้ มูลนิธิผสานวัฒนธรรมได้ดำเนินโครงการเข้าถึงความยุติธรรมและคุ้มครองทางกฎหมายในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและการเข้าถึงการเยียวยาความเสียหายตามกลไกของรัฐ แก่ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมาย หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน ร่วมกับองค์กรสิทธิมนุษยชนอื่นๆ เพื่อสร้างความยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม (Muslim Attorney Center Foundation -MAC)

มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมเปิดรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนในสังคม อันเนื่องมาจากความไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ และขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมยังได้จัดฝึกอบรมผู้ช่วยทนายความที่ช่วยเหลือการทำงานของทนายความ ซึ่งสามารถใช้ภาษามลายูถิ่น และประสานงานร่วมกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นได้ รวมถึงรณรงค์เชิงนโยบายร่วมกับองค์กรเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนที่มาร้องเรียนทั้งในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนและการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

